

## Täysistunto

**Tiistai 21.6.2022 klo 14.00—18.24**

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.24.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.00—15.08 ja 17.00—18.24) ja puhemies Matti Vanhanen (15.08—17.00).

Täysistunnon alussa Euroopan parlamentin puhemies Roberta Metsola saapui seuraamaan täysistuntoa.

### 1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

### 2. Ilmoituksia

#### 2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 48-51/2022 vp.

### 3. Hallituksen esitys eduskunnalle kotitalouksien velkaantumista rajoittavaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 101/2022 vp

*Lähetekeskustelu*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saarikko, poissa. Edustaja Simula.

*Keskustelu*

**14.02 Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on rajoittaa kotitalouksien velkaantumista muuttamalla erityisesti asuntolainoja ja asuntoyhteisöjen luottoja koskevaa sääntelyä. Huoli kotitalouksien ylivelkaantumisesta on oikea, ja asiaan onkin syytä pureutua. Toisaalta jatkuvasti kasvavat elinkustannukset muun muassa poltto-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

aineiden ja ruoan hinnan suhteen madaltavat jo nyt kotitalouksien maksukykyä, joten elinkustannuksiinkin on saatava pikaisesti helpotuksia.

Arvoisa puhemies! Asuntolainan ottamiseen tulisi siis tiukennuksia tämän esityksen myötä, mutta tässä yhteydessä kysyn: mitä muuta hallitus aikoo tehdä erityisesti nuorten ylivelkaantumisen estämiseksi? Useat nuoret eivät edes ehdi miettiä oman asunnon hankkimista, kun asian tullessa ajankohtaiseksi luottotiedot ovat jo saattaneet mennä. Valitettavasti tilanne on se, että nuoret eivät aina ymmärrä 18 vuotta täyttäessään esimerkiksi osamaksun tai pikavipin toimintatapaa, saati verokortin päivittämisen merkitystä tai sitä, miten maksuhäiriömerkintä tulee merkittävästi haittaamaan elämää. Ylivelkaantumiseen pitää pystyä vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi, ja siihen on mahdollisuuskin lisäämällä nuorten talousosaamista ja talouskasvatusta jo peruskouluissa. Näyttää siltä, että talouden haasteet kestävät vielä pitkään, myös maailmanlaajuisesti. Monet eivät ole ymmärtäneet varautua korkojen nousuunkaan. Meidän on tehtävä parhaamme kehittääksemme myös nuortemme taloustaitoja.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Koponen, Ari.

**14.04 Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Kotitalouksien velkasuhde on ollut Suomessa suurempi kuin EU-maissa keskimäärin jo vuodesta 2006 lähtien. Velkaantumisen taso on kuitenkin yhä matalammalla kuin muissa Pohjoismaissa. Ruotsissa kotitalouksilla on velkaa suhteessa tuloihin noin 200 prosenttia, Tanskassa ja Norjassa tätäkin enemmän. Suomen luku on noin 136. Taloutemme on vahvasti kytkeytynyt muihin Pohjoismaihin, joten naapurimaiden riskit ovat myös meidän riskejämme. Historiaa peilaten tällainen kotitalouksien nopea velkaantuminen ennakoii talouskriisien syntymistä, joten on tärkeää, että pyrimme ennaltaehkäisemään tätä. Yksityinen kulutus on pitänyt Suomen rattaita pyörimässä viimeiset vuodet, mutta lähitulevaisuudessa emme voi laskea sen varaan. Kaikki arjen välttämättömyydet kallistuvat tällä hetkellä hurjaa vauhtia — polttoaine, sähkö, ruoka sekä lainojen korot vain muutamana mainitakseni.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

**14.05 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro):** Arvoisa puhemies! Pahoittelut pienestä istunnon alusta myöhästymisestä edellisen tilaisuuden vuoksi.

Esittelen teille nyt, hyvät kollegat, hallituksen esityksen, joka todellakin käsittelee kotitalouksien velkaantumista ja sen rajoittamista:

Kotitalouksien velkaantuminen on Suomessa noussut erittäin korkealle tasolle. Velkaantuminen on keskeinen Suomen taloutta keskipitkällä aikavälillä uhkaavista kansantaloudellisista riskeistä.

Asuntoluottojen laina-ajat ovat myös pidentyneet. Erityisesti pitkien, yli 30-vuotisten, lainojen osuus on kasvanut. Taloyhtiölainojen hyödyntäminen uudiskohteissa on niin ikään yleistynyt. Taloyhtiölainoihin liittyy usein pitkiä lyhennysvapaita, ja tässä vaarana on, että velkaantumiseen liittyvät riskit hämärtyvät tai jäävät liian taka-alalle. Kehitys luo myös lisää riskiä sille, että yhtiölainansa hoitaneet taloyhtiön osakkaat joutuvat tavalla tai toisella maksuvelvollisiksi.

Pankkisektorin ulkopuolisten luotonantajien valvonta on hajanaista. Nykyinen sääntely ja valvonta eivät ole olleet riittäviä haitallisen luotonannon kitkemiseksi.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Kotitalouksien velkaantumisesta aiheutuvat ongelmat koskettavat taloutta laajasti. Luotonanto osaltaan nostaa asuntojen hintoja. Kasvava velkaantuminen puolestaan supistaa kansalaisten käytettävissä olevia tuloja, ja tämä on omiaan syventämään talouden laskusuhdanteita. Velkaantumisen vaikutukset ovat siis laajoja ja kauaskantoisia. Ne eivät liity vain tähän päivään ja talouden suhdanteisiin, vaan ne ovat pitkiä sitoumuksia, erityisesti kun kysymys on elämän suurista ratkaisuista: oman kodin rakentamisesta, oman kodin osamisesta, sellaisista päätöksistä, jotka sitovat omasta taloudesta ja tuloista merkittävän osan sitä kautta lainan lyhennyksinä. Tämä esitys on osa vastaustamme taloudelliseen kriisinsietokykyyn Suomessa.

Arvoisa puhemies! Näihin ongelmiin puuttumiseksi ja varmistaaksemme, että nämä eivät syvene — siitä huolimatta, että meillä on vahva pankkisääntely ja pankkien omavalvonta ja oma arviointikyky siitä, millaisissa tilanteissa lainoitusta saa — hallitus esittää seuraavanlaista lainsäädäntöä:

Tämän esityksen mukaan uusien asuntoluottojen ja taloyhtiölainojen laina-aika saisi jatkossa olla maksimissaan 30 vuotta. Tätä pidempiä lainoja voisi myöntää kymmenessä prosentissa luottovolyymista kullakin vuosineljänneksellä, ja asuntoluoton maksujoukot olisivat mahdollisia tietenkin jatkossakin. Uudiskohteessa taloyhtiölaina saisi olla jatkossa maksimissaan 60 prosenttia asunnon velattomasta hinnasta.

Lisäksi esitetään, että lyhennysvapaita taloyhtiölainoissa ei saisi olla ensimmäisten viiden vuoden aikana. Välttämättömiä maksujoukkoja voitaisiin kuitenkin tehdä tänäkin aikana uudiskohteen valmistumisen järjestelyjen sujuvoittamiseksi. Ensimmäinen vuosi lyhennysvapaata olisi sallittua. Peruskorjaukseen käytettäviin taloyhtiölainoihin ei ehdoteta sääntelyä.

Pankkisektorin ulkopuolisten kuluttajaluotonantajien valvonta keskitettäisiin tässä esityksessä Finanssivalvontaan, mitä pidän niin ikään hyvänä. Kaikilta kuluttajaluotonantajilta edellytettäisiin sekä asiakkaansuoja- että rahoitusvakaussäädöskohdat huomioivaa maksukyvyttömyysriskien hallintaa. Ehdotettava sääntely koskisi yhtäläisesti sekä pankkisektoria että pankkisektorin ulkopuolisia toimijoita.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä totean, että tämän esityksen valmistelun taustalla ovat valtiovarainministeriön asettaman Kotitalouksien velkaantumista rajoittavat makrovakauden valvontavälineet -työryhmän ehdotukset. Tätä valmistelua on toteutettu pitkään, ja se on tehty tämän työryhmän pohjalta jatkovalmistelussa valtiovarainministeriössä virkatyönä. Esitys poikkeaa tuon työryhmän ehdotuksista erityisesti siten, että tulosisidonnaista enimmäisvelkasuhdetta ei kuitenkaan ehdoteta säädettäväksi.

Sääntelyehdotukset ovat olleet julkisella lausuntokierroksella, ja esitysehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa. Tämä viimeinen osuus jätettiin pois siksi, että hallitus piti perusteltuna, että oikeuden tavoitteesta omaan kotiin tulee olla mahdollista jokaiselle suomalaiselle.

Lain on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden heinäkuussa, 1.7.2023.

---

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Euroopan parlamentin puhemies Roberta Metsola on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta toivotan arvoisan vieraan tervetulleeksi eduskuntaan. [Suosionosoituksia]

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Edustaja Lehto.

**14.10 Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Suomessa yksityishenkilöiden ja kotitalouksien velkaantuneisuus on kasvanut lähes yhtäjaksoisesti noin 20 vuoden ajan ja noussut historiallisen korkeaksi. Muun muassa asuntolainat, vakuudettomat kulutusluotot ja taloyhtiölainat ovat vaikuttaneet velkaantumiseen. Samalla myös maksuhäiriöt ovat lisääntyneet.

Hallituksen esityksellä tavoitellaankin yksityishenkilöiden ja kotitalouksien suoran ja välillisen velkaantumisen kasvun hillitsemistä sekä rahoitusvakauden turvaamista. Kotitaloudet ovat velkaantuneita. Keskimääräinen velkaantumisaste on sinällään harhaanjohtava mittari, koska osa kotitalouksista on velattomia. Se tarkoittaa sitä, että jotkut kotitaloudet ovat siten keskiarvoa runsaammin velkaantuneita ja ovat niin sanotusti ylivelkaantuneita.

Euroopan järjestelmäriskikomitea antoi Suomelle varoituksen kotitalouksien velkaantumisesta. Sen jälkeen komitea antoi suosituksen rajoittaa kotitalouksien asuntolainojen pituuksia. Viimeisimpien tilastojen mukaan noin 10 prosenttia asuntolainoista on yli 30 vuotta pidempiä. Vielä muutama vuosi sitten näin pitkiä lainoja ei ollut.

Kotitalouksien velkaantumiseen liittyy piirteitä, joista on syytä olla huolissaan — erityisesti vakuudettomat kulutusluotot ja niin sanotut pikalainat. Suomalaisten kotitalouksien velkaantumisaste on 120 prosenttia kotitalouksien tuloista, kun samaan aikaan esimerkiksi pahoin velkaantuneen Italian kotitalouksilla on keskimäärin puolet vähemmän velkaa kuin suomalaisilla kotitalouksilla. Tosin Italiassa remontitkin tehdään suomalaistenkin rahoittamilla Superbonus 110 %:n rahoituksilla.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Kivisaari.

**14.12 Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on tosiaan osa laajempaa kotitalouksien velkaantumisen estämiseksi laadittavaa pakettia, johon kuuluu nyt päätettävien toimien lisäksi muun muassa positiivinen luottotietorekisteri. Taustalla on kotitalouksien velkaantumisasteen merkittävä nousu. On varsin ymmärrettävää ja myös kovin tärkeää, että hallitus etsii keinoja liiallisen velkaantumisen estämiseksi. Kuten vanha mummani Etelä-Pohjanmaalta, seudulta, joka on valtiovarainministerillekin tuttu, aina jaksaa painottaa, meidän tulee elää siipiämme myöden. Niin se vaan on joka suhteessa.

Velkaantunut kotitalous on altis riskeille, koska kyky sopeutua talouden häiriöihin heikentyy. Lopulta kenenkään meidän ei tarvitse olla talouden nobelisteja havaitaksemme, että juuri tässä ajassa — siis kovin epävarmassa globaalissa tilanteessa — inflaation kuristaessa otetaan tällainen vaara on ilmeinen. Logiikkahan menee niin, että epävarmassa tilanteessa kotitaloudet karsivat ensin kulutusta, jotta velanhoitomenot voidaan hoitaa. Tämä on kotitalouksien kannalta ymmärrettävää ja järkevääkin. Kulutuksen supistumisella puolestaan on kauaskantoisia vaikutuksia koko talouteen. Se vähentää yritysten myymien tavaroiden ja tietysti myös palveluiden kysyntää, ja tämä lisää yritysten maksuvaikeuksia ja mahdollisia konkurssseja, lisää työttömyyttä ja vähentää investointeja.

Logiikka on siis itseään toistava, ja se on nähty talouden historiassa ehkä liian monta kertaa. Jos yritykset eivät voi maksaa velkojaan, pankeille voi myös aiheutua mittaviakin tappioita. Luottotappiot vähentävät pankkien mahdollisuuksia myöntää uusia lainoja kes-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

tävän talouskasvun tukemiseksi. Tämä voimistaa ja pitkittää entisestään talouden haitallista kierrettä. Vaikutukset näkyvät myös julkisen velkaantumisen kasvuna, joka johtaa esimerkiksi työttömyysmenojen kasvuun ja verotulojen vähenemiseen. Seuraa siis tällainen ikävä pahan kierre. Velkaantumisesta koituu välillä ongelmia ja kustannuksia siis koko yhteiskunnalle ja myös niille kotitalouksille, joilla ei ole velkaa tai jotka pystyvät hoitamaan velkansa.

Puhemies! Taloushistoria osoittaa, että taantumet, joita on edeltänyt nopea kotitalouksien velkaantumisen kasvu, ovat olleet valitettavan syviä ja pitkäkestoisempia kuin toisenlaiset taantumet. Puhemies, siksi hallitus nyt toimii.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Arvoisat edustajat, olin havaitsevinani halukkuutta debatoita, [Timo Heinonen: Ei ihan vielä!] eli edustaja Lindtman ainakin.

**14.15 Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta hallitus on löytänyt tähän esitykseen varsin tasapainoisen kokonaisuuden. Pidän itse perusteltuna myös sitä, että tämä aika mekaaninen tulosidonnainen velkakatto jätettiin tästä pois. Tällä puututaan myös näihin kaikkein tärkeimpiin, kipeimpiin kohtiin, jotka tätä velkaantumista ovat lisänneet, taloyhtiölainoihin ja vakuudettomiin luottoihin. On hyvä, että valvonta nyt tuodaan Finanssivalvonnalle ja tämä positiivinen luottorekisteri tulee.

No, sitten on niin, että tähän on sääntely — se, mikä tässä nyt on kokonaisuus, makrovälineet — joka pitäisi ihannetilanteessa tehdä hyvän sään aikana. Nyt ollaan tavallaan tilanteessa, jossa ollaan vähän niin kuin kiikun kaakun: olemmeko siirtymässä poutasäästä sitten vähän synkempään. Kun esimerkiksi nyt on tämä korkojen nousu ja euribor muuttamassa kuukaudessa on noussut jo puolitoista prosenttia, 12 kuukauden euribor, se jarruttaa jo nyt, ja me nähdään, että rakennuskustannusten kova nousu jarruttaa tuotantoa. Miten arvioitte tämän ikään kuin paketin läpiviemistä, [Puhemies koputtaa] mihin me varmasti olemme sitoutuneet? Mikä sen vaikutus markkinoihin tässä uudessa vähän epävarmassa tilanteessa on?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Essayah.

**14.16 Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on sinällään ymmärrettävä, kun ajatellaan yksityishenkilöitten velkaantumiskehitystä ja toisaalta sitten tätä maksuvakauden lisäämistä. Mutta taloyhtiölainoilla on myös ollut merkitystä siinä vaiheessa, kun on haluttu tehdä uudisrakentamista, ja erityisesti myöskin niissä tilanteissa, joissa taloyhtiöt ovat hakeneet sitten erilaisia korjauslainoja. Nyt tällä hetkellä kun tilanne on se, että meillä asuntolainojen korkovähennys on mennyt hyvinkin minimiin, niin haluaisin kysyä arvon valtiovarainministeriltä, että kun tällä hetkellä korkotasot nousevat, niin onko mahdollista, että hallitus pohtisi uudelleen ylipääntänsä tämän asuntolainojen korkovähennyksen lisäämistä nykyisestä, koska nyt tietyllä tavalla nämä taloyhtiölainat ovat ikään kuin tulleet tähän tilalle, ja, niin kuin tiedämme tästä hallituksen esityksestäkin, niihin sisältyy tiettyjä vakauteen liittyviä riskejä muun muassa siinä tapauksessa, että joku osakas [Puhemies koputtaa] sitten osoittautuu maksukyvyttömäksi.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Grahn-Laasonen.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

**14.17 Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitalouksien velkaantuminen on kasvussa. Nyt, kun olemme siirtymässä nollakorkojen aika-kaudesta korkojen nousun aikaan — siihen aikaan, joka ei ole kaikille, varsinkaan nuorille asunovelallisille, ollenkaan tuttu — niin tässä yhteydessä on erittäin tärkeää tehdä toimia, joilla lisätään erityisesti kykyä ymmärtää omaa taloutta. Ja tähän liittyen myöskin nämä sääntelyehdotukset, jotka nyt ovat toki aika maltillisia, ovat kyllä kannatettavia ja oikeasuuntaisia.

Talousvaliokunta sai juuri tänään valmiiksi yksimielisen mietinnön positiivisesta luottotietorekisteristä, ja sen tavoite on, että luotonantajilla olisi selkeämpi ja parempi arvio luotonhakijan maksukyvystä ja toisaalta ihmisten olisi myöskin helpompi päästä kärryille omista veloistaan eli muodostaa kuvaa omasta taloudestaan. Mikä on harmillista, on se, että taloyhtiölainat eivät tässä [Puhemies koputtaa] ensimmäisessä vaiheessa sisälly tähän, ja nyt mahdollisuuden tullen kirittäisinkin tätä muutosta.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja edustaja Mäkelä.

**14.19 Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä velkaantumisen hillitseminen on hyvä ja tärkeä asia, mutta kuten noissa aiemmissa puheenvuoroissa otettiin esille, onko tämä esitys nyt kuitenkin reagointia kohtapuoleen menneeseen maailmaan: siihen, mitä on ollut, eli siihen tilanteeseen, että korot ovat olleet matalia, markkinat ovat ehkä ylikuumentuneet korkojen mataluuden vuoksi, asumisen kustannukset, rakentamisen kustannukset, ovat jatkuvasti nousseet — tosin ne nyt nousevat vielä lisää.

Sehän on johtanut siihen, että varsinkin uudisasunnot ovat kallistuneet niin paljon, että ilman tällaista taloyhtiölainajärjestelyä ihmisillä ei olisi käytännössä ollut mahdollisuuksia ottaa niitä lainoja ja taata niitä lainoja. Ja kenellä on 40 prosenttia pääkaupunkiseudulla olevan asunnon arvosta käteistä, jolla taata se asunto? Ei käytännössä kenelläkään. Eli tilanne menee varsin mahdottomaksi, jos näitä rajoitetaan liikaa. Eivät ihmiset huvikseen ylivelkaannu ja ota valtavan suuria asuntolainoja; ne otetaan sen takia, että ne asunnot ovat niin kalliita eikä niitä pysty halvemmallaakaan ostamaan, eli realiteetit kannattaisi näissä aina huomioida. Eihän yli 30 vuoden lainoja tänä päivänäkään edes tarjota pankissa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Hoskonen.

**14.20 Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä ongelma, joka velkaantumisesta Suomessa johtuu, on todella vakava. Nyt kun keskustelemme siitä, mihin tämä tilanne johtaa, niin ehkä tämä keskustelu olisi pitänyt käydä jo muutama vuosi sitten, kun ruvettiin syyttämään rahaa tuonne markkinoille vaikka kuinka älyttömän paljon. Se on aiheuttanut sen, että olemme tässä tilanteessa. Kuten talousvaliokunnan puheenjohtaja äsken hyvässä puheenvuorossaan mainitsi, tämä positiivinen luottorekisteri -mietintö saatiin valmiiksi tänä päivänä, mutta valitettavasti sieltä puuttuvat ne taloyhtiöiden lainat. Ainakin tuon lähdeaineiston mukaan noin 14 prosenttia on näitä taloyhtiölainoja lainojen kokonaismäärästä, mikäli oikein luin niitä lähdeaineistoja. Joka tapauksessa rahaa on dumpattu markkinoille älyttömiä määriä, ja se on johtanut vääjäämättä siihen. Tästä asiantuntijat varoittivat silloin etukäteen, mutta tässä nyt olemme. Nyt pitää tämä jälkihoito tehdä niin viisaasti kuin ikinä pystyy, mutta oppi pitää nyt ottaa, että velan varassa elämisen on loputtava.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Holopainen, Mari.

**14.21 Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää hillitä ylivelkaantumista, ja tällä kaudella onkin tehty monia tärkeitä ratkaisuja sen osalta. Nythän on käsittelyssä myös positiivinen luottorekisteri. Tässä saadaan erittäin hyvä ja ajantasainen kuva ihmisen tuloista ja menoista, joten tämäkin tulee paljon vaikuttamaan lainansaantiin.

On samalla tärkeää, ettei tehdä liian tiukkoja reunaehtoja, jotta ihmiset voivat jatkossakin saada asuntolainan ja päästä kiinni esimerkiksi siihen omaan asuntosäästämiseen tai muuhun säästämiseen. Tältä osin nyt näyttää, että esimerkiksi tämän positiivisen luottorekisterin myötä on todellakin tulossa sellaisia työkaluja, joilla vaikutetaan tähän tilanteeseen jo merkittävästi.

Sen lisäksi on pidettävä jatkossa huolta, että esimerkiksi ryhmärakennuttaminen on mahdollista [Puhemies koputtaa] ja jopa nykyistä helpompaa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Lohikoski.

**14.22 Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitalouksien velkaantuminen on kasvanut huomattavasti. Lähes kaikki maailman pahimmat finanssikriisit ovat liittyneet yksityisen sektorin velkaantumiseen. Tärkeää on, että rahoitusjärjestelmää muutetaan vakaammaksi. Finanssikriisistä kärsivät ensimmäisenä pienituloiset ihmiset, monet sellaiset, joilla ei edes ole omistusasuntoja tai asuntolainoja.

Taloyhtiölainojen osuus kotitalouksien velasta on kasvanut vauhdilla, ja on pelätty sitä, että tämä hämärtää asunnon ostajan käsitystä omista velkavastuistaan, etenkin jos ensimmäisinä vuosina taloyhtiölainaa ei ole tarvinnut lyhentää lainkaan. Hallitus kiinnittää oikein huomiota nyt tähän asiaan, että kotitaloudet eivät ylivelkaantuisi näiden taloyhtiölainojen avulla, mutta olisi mielenkiintoista kuulla ministeriltä: onko tämä riittävä toimi? Näihin taloyhtiölainoihin on liittynyt erilaista muutakin kikkailua, kuten tiedämme.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Heinonen.

**14.23 Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. — Itse ajattelen, että ehkä tätä sääntelyä ovat jo nyt pankit ja asiakkaat hoitaneet ja tämä 30 vuoden enimmäiskatto ei tule merkittävästi kyllä vaikuttamaan. Pidän paljon isompana asiana positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa, joka nyt eduskunnassa on etenemässä.

Tulen taloyhtiölainoihin, ja kysyisin valtiovarainministeri Saarikolta: Minkä verran olette käyneet sitä keskustelua, että meillä on Suomessa kasvava määrä taloyhtiöitä, jotka eivät saa lainaa? Eli kun asuntojen neliöhinnat ovat alle tuhannen euron, silloin yleensä taloyhtiöt eivät enää saa lainoja eivätkä pysty tekemään edes välttämättömiä remonteja — putki-, viemäri-, sähkö-, katto-, julkisivuremontteja ja tämän tyyppisiä — ja tämä alkaa olla yhä useammissa paikoissa ja kiinteistöissä iso ongelma. Toivoisin, että tähän yritettäisiin löytää jonkinlainen ratkaisu. [Puhemies koputtaa] Siellä ovat monen ihmisen varat kiinni, mutta siellä on myös monen ihmisen koti.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Ranne.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

14.24 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Saarikko on täällä huolissaan kotitalouksien velkaantumisesta ja ostovoiman heikkenemisestä — ja aivan aiheesta. Tätä velkaantumista yritetään nyt hillitä, mutta hallituksen linjaus ja päätökset osoittavat, että te ette tosiasiaissa ole huolissanne julkisen velan paisumisesta. Teidän pitäisi näyttää mallia nyt kansalaisille, että valtio ei ylivelkaantuisi. Julkisen velan paisuminen ja julkisen talouden tehottomuuden lisääntyminen ovat sen terveen kasvun este, ja tähän te ette halua puuttua. Ettekö te voisi näyttää mallia, että me täällä hillitsemme valtion velkaantumista, emme ylivelkaannu, niin että kansalaiset voisivat ottaa meistä mallia?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Werning.

14.25 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kotitalouksien velkaantumista rajoittamiseksi lainsäädännöksi on jälleen yksi osoitus Marinin hallituksen hallitusohjelman päämäärätietoisesta toiminnasta.

Voin tyytyväisenä todeta, että hallituksen toimet ylivelkaantumisen kitkemiseksi ovat onnistuneet varsin hyvin tähän mennessä, esimerkkinä tästä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen, mikä astuu 1.12. voimaan — eli maksuhäiriöt nollaantuvat, kun luottotietojen ylläpitäjä saa tiedon siitä, että velat on kuitattu. Pikavippilainsäädäntö muutetaan markkinoinnin ja korkokaton osalta. Positiivinen luottotietorekisteri on juuri käsitellyssä eduskunnassa. Sosiaalinen luottoluokitus otetaan jatkossa käyttöön koko maassa. Lisäksi on muitakin lakeja, kuten ulosottoa koskeva lainsäädäntö, johon tullaan palaamaan sitten syksyllä. Hallitus on tehnyt paljon hyviä toimia, mitkä edesauttavat velkaantuneen asemaa Suomessa ja pärjäämistä tässä arjessa, ja tästä on hyvä jatkaa töitä eteenpäin.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Kiviranta.

14.26 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on paljon hyviä kohtia. Asuntoluototushan on ollut poliittisesti hyvin arka alue, ja näillä markkinoilla on hyvin paljon, sanoisinko, taloudellisesti ehkä harjaantumattomia toimijoita. Tilanne myös maan eri osissa on kovin erilainen: on ylikysyntää, ja on alikysyntää. Erityisen tärkeitä ovat taloyhtiölainoihin suunnattu toimenpidekokonaisuus ja pikavippiyritysten valvonnan tehostaminen. Voi olla, että tarvitaan vielä tehokkaampiakin toimenpiteitä näillä alueilla. Kotitalouksien velkaantuminen on finanssikriisin jälkeisenä aikana noussut yhdeksi Suomen taloutta keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä hyvinkin vakavasti uhkaavista rahoitusvakauden riskeistä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Kauma.

14.27 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin olen huojentunut siitä, että tähän lakiesitykseen ei nyt tullut sitä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön esittämää enimmäisvelkasuhdetta, joka olisi ollut sidoksissa kotitalouden bruttotuloihin — se on mielestäni hyvä asia — mutta en olisi myöskään rajoittanut tätä lainanottoa 30 vuoteen. Tiedän, että on paljon alhaisempi se keskimääräinen lainan takaisinmak-



## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

suaika, mutta minun mielestäni se pitäisi jättää kuitenkin pankin ja sen asiakkaan väliseksi asiaksi, kuinka pitkiä ne ajat ovat.

Täällä edustaja Essayah nosti esiin tämän, että nyt kun korot nousevat, niin voisi ottaa uudestaan keskusteluun tämän korkovähennysoikeuden johtuen muun muassa siitä, että asuntosiirtajillahan nyt säilyy tämä oikeus vähentää pääomavastikkeet tiettyjen ehtojen tullessa täytetyiksi. Eli toivoisin, valtiovarainministeri, että harkitsisitte tätä nytten tulevan syksyn aikana, että tämä voitaisiin ottaa käyttöön tässä korkeassa inflaatiotilanteessa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Elomaa.

**14.28 Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elinkustannukset nousevat kiihtyvällä vauhdilla, ja on suuri huoli siitä, että kotitaloudet velkaantuvat entisestään. Meillä on ulosottovelallisia, heitä on hyvin paljon. Maksuhäiriömerkintä on yli puolella miljoonalla ihmisellä tällä hetkellä. Kysynkin nyt ministeriltä: ollaanko edes miettimässä, että sitä suojaosuutta nostettaisiin jonkin verran? Jos ajatellaan, että ihminen on töissä ja valtava määrä menee tietysti ulosottoon siitä palkasta, niin ehkä ihminen miettii, kannattaako hänen nyt enää sitten töissä käydä, kun ei jää elämiseen enää paljon mitään. Ja meidänhän pitäisi pitää jokaisesta työntekijästämme oikein hanakasti kiinni, että työpaikka olisi jokaisella. Jos tulee sellainen ajatus, että [Puhemies koputtaa] ehkä jätän työpaikan, niin se on vaarallinen kehitys.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Östman.

**14.29 Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomen pankkijärjestelmässä ja suomalaisilla markkinoilla on kansainvälisesti katsoen paljon alhaisen riskin lainoja. Tällä hetkellä neuvotellaan Baselin standardeista, Basel kolmosesta, ja siinä ei oteta erityisesti huomioon Suomen erityispiirteitä: miten suomalaispankkien pääoma-vaatimukset nousisivat perusteettomasti, jos Suomelle tyypillisiä alhaisen riskin lainoja ja muita saamisia ei huomioida.

No nyt sitten tähän hallituksen esitykseen. Minusta hallitus on tässä nyt valinnut vaihtoehto B:n siinä, että tuo yhtiölainaosuus rajattaisiin 60 prosenttiin. Jos tavoitteena on se, että kotitalouksien lainat pienenisivät, niin se johtaa päinvastaiseen tulokseen, koska silloin kun nuori pariskunta hankkii asuntonsa, niin se yksityislainan osuushan tulee nousemaan. Eikös niin, ministeri Saarikko?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja edustaja Aittakumpu.

**14.30 Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten usein on todettu, oma koti on hyvin monen suomalaisen haave. Suomen tulee olla sellainen maa, jossa jokaisella on mahdollisuus tavoitella omia haaveitaan. Nyt tällä hetkellä, kun hinnat ovat kovassa nousussa, ja erityisesti siinä vaiheessa, kun asuntoa hankitaan, usein eletään lapsiperhe-elämää — raha menee suoraan kulutukseen. Itla vastikään selvitti, että jopa 13 000 lasta on vaarassa pudota köyhyyteen tämän hinnannousun vuoksi Suomessa, ja erityisesti yksinhuoltajaperheet ja monilapsiset perheet ovat köyhyysraja kolkuttelemassa tämän asian takia.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

On äärimmäisen tärkeää, että hallitus on monin tavoin pyrkinyt ehkäisemään kotitalouksien ylivelkaantumista. Tässäkin asiassa ennaltaehkäisy on keskeisessä asemassa. Haluaisin vielä valtiovarainministeriltä kysyä: millaisena näette tämän esityksen realistiset mahdollisuudet ennaltaehkäistä [Puhemies koputtaa] kotitalouksien velkaantumista? [Keskeltä: Hyvä kysymys!]

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja vielä edustaja Mäenpää, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

**14.32 Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kivisaari otti tämmöisen pohjalaisen viisauden esiin, että pitää elää siipiään myöden. Me perussuomalaiset ollaan käytetty pitkän aikaa sanontaa "suu säkkiä myöden".

Edustaja Ranne nosti tuon valtion velkaantumisen. Minulle ihan oikeasti on kansalaisia tullut kysymään, miten ihmeessä valtio ottaa näin holtittomasti velkaa, lähtee mukaan kaikkiin tämmöisiin elvytyspaketteihin, joissa Italiaan jaetaan rahaa, ja me saadaan sieltä murto-osa itse takasin. Kyllä valtion pitäisi näyttää esimerkkiä. Ei tämä voi olla näin, että meidän verovaroillamme Italiassa tehdään pesuhuoneremonttia ilmaiseksi.

Mutta, arvoisa ministeri, miten näette sen, että jos nuori aloittaa keräämään asuntosäästötilille rahaa — hän saattaa kerätä sinne vaikka 40 euroa kuukaudessa — ja sitten muutama vuoden päästä tulee joku ongelma, hänellä on asuntosäästötili, ja jos hän joutuu hakemaan [Puhemies koputtaa] toimeentulotukea, niin silloin sosiaalitoimisto sanoo, että sinun pitää käyttää ensin asuntosäästötili tyhjäksi?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

**14.33 Valtiovarainministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Kiitos, edustajat, keskustelusta. Ensiksi vielä tiivistetysti periaatteellinen asia: pidän tärkeänä, että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus haaveilla omistusasumisesta, oikeudesta omaan kotiin, jota voi pankki lainoittaa, ja luotamme lähtökohtaisesti siihen, että suomalainen pankkijärjestelmä asuntoluotottajana on vakaa ja toimii harkitusti ja perustellusti arvioiden kunkin luotonpyytäjän maksukykyä. Mutta varmistaaksemme tämän järjestelmän kestävyuden kaikissa olosuhteissa tämä esitys, joka reguloi myös lainsäädännöllä toimialaa, on perusteltu.

Hallituksessa ei ole tällä hetkellä suunnitelmia korkovähennysoikeuden palauttamisesta. Ymmärrän kyllä, että asia tulee ajankohtaiseksi nyt — niin kuin edustaja Grahn-Laasonen, valiokunnan puheenjohtaja, totesi, pitkän ajan jälkeen — kun nollakorkomaailmasta ollaan siirrytty aikaan, jossa EKP ja vastaavat toimijat, keskuspankit, korkoja nostavat. Siirrymme pikemminkin kohti normaalia, ja tämä on syytä luototuksessa ja maksukykyarvioissa ottaa yhä selvemmin huomioon. Sittenkin vielä, nyt nousseiden korkojen aikana, tilanne on verrattain matala.

Täsmennykseksi kysymyksissä esiin nousseeseen henkilökohtaisten asuntoluottojen ja taloyhtiölainojen suhteeseen: Henkilökohtaisiin asuntoluottoihin saisi jatkossakin tehdä maksuohjelmamuutoksia. Niitä ei siis tulisi rajoittamaan. Maksuvaikeuksien tai elämäntilanteiden muutosten johdosta lainat edelleenkin joustaisivat. Lisäksi pankit voisivat alun perinkin myöntää 30 vuotta pidempiä asuntoluottoja kymmenessä prosentissa luotonantonaan kullakin vuosineljänneksellä. Eli harkintavaltaa tässä on. Ja taloyhtiölainojen vält-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

tämättömät maksujärjestelyt olisivat edelleenkin mahdollisia myös lyhennysvapaakiellon voimassaoloaikana.

Eli tähän on jätetty joustoelementtejä. Kysymys on peruseriaa-asteista, mutta harkintarajausta ja harkintavaltaa tässä jää luotonantajalle kuitenkin vielä monessa kohdin.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitoksia. — Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.35.

---

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.14.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskusteluun. Edustaja Essayah, edustaja Essayah poissa. Edustaja Aittakumpu, edustaja Aittakumpu poissa. Edustaja Marttinen on paikalla.

**18.14 Matias Marttinen kok:** Kiitoksia, herra puhemies! Paikalla ollaan.

Tosiaan tämä hallituksen esitys on ollut pitkään täällä eduskunnassa keskustelussa, ja useaan otteeseen se on ollut myös lausuntokierroksella. Tämän tavoitteena on hillitä kotitalouksien velkaantumista, joka on kyllä kieltämättä asia, josta meidän täytyy puolueissa olla huolissaan. Suomalaiset kotitaloudet ovat velkaantuneempia kuin mitä EU-maissa keskimäärin, mutta samaan aikaan täytyy kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että niiden toimenpiteiden, joilla vastataan siihen kasvaneeseen velkaantumiseen, täytyy olla täsmällisiä ja tehokkaita juuri ongelman ratkaisemiseen.

Herra puhemies! Tämä on se syy, minkä takia olemme kritisoineet voimakkaasti aikaisemmin tämän maan hallituksen valmistelua tämän lakiehdotuksen osalta. Se, mikä tänään jo aikaisemmin nousi esille keskustelussa, on se, että hallitus ja valtiovarainministeriö ja -ministeri esittivät aikaisemmin, että tämmöisenä uutena työkaluna otettaisiin käyttöön niin sanottu enimmäisvelkasuhde, joka taas rajoittaisi ihmisten asuntoluoton saantia, eli-ikä se perustuisi ihmisten vuotuisiin bruttotuloihin. Itseäni ainakin ihmetytti aikaisemmin tässä hallituksen valmistelussa se, että vaikka me nähdään kokonaisuudesta se, että ennen kaikkea siis kulutusluotot ovat se suurin ongelma, samoin myös taloyhtiölainat, mitä kautta sitten kotitaloudet ovat velkaantuneet, niin kuitenkin valtaosa näistä hallituksen esittämistä toimenpiteistä kohdistui nimenomaan tähän asuntoluoton antoon, ei niinkään näihin, sanotaanko, ongelmakohtiin, mitä olemme tuoneet esille.

No nyt sitten tämän enimmäisvelkasuhteen osalta täytyy todeta se, että myös talousvaliokunnalle toimitettiin hyvinkin kattavia asiantuntijalausuntoja siitä, miten tämä enimmäisvelkasuhteen käyttöönotto voisi johtaa siihen, että ensinnäkin nuorten lainansaanti vaikeutuisi kasvavilla kaupunkiseuduilla, ja se johtaisi myös siihen, että yhä useampi ihminen syrjäytyisi kokonaan asunto-omistusmarkkinoilta ja joutuisi siirtymään pysyvästi vuokra-asuntoasujaksi. Näin ollen minusta on hyvä asia, että hallitus on tässä nostanut käden pystyyn ja todennut, että virhe tuli tehtyä, ja tämä asia on jätetty tästä paketista kokonaan pois.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Sen sijaan, herra puhemies, pidän aivan perusteltuna sitä, että taloyhtiöiden lainanottoon ja siihen, paljonko taloyhtiö pystyy saamaan lainarahoitusta, on tulossa tiettyjä kiristyksiä. Se on aivan oikein, kuten myös se, että näihin niin sanottuihin lyhennysvapaisiin vuosiin tullaan puuttumaan. Oikeaan suuntaan ollaan siis menty, ja ennen kaikkea hienoa, että tästä esityksestä on saatu pois nämä pahimmat epäkohdat, mitä olemme aikaisemmin pitäneet paljon täällä esillä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Werning, edustaja Werning poissa. Edustaja Hoskonen, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Nurminen.

**18.17 Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tästä ylivelkaantumisesta puhutaan ja myös tehdään konkreettisia toimenpiteitä sen hillitsemiseksi. Hallitus on jo toteuttanut monia esityksiä, jotka koskevat sitä. Esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja on lyhennetty, sitten tämä positiivinen luottorekisteri on tällä hetkellä täällä, sitten meillä tätä pikavippilainsäädäntöä muutetaan markkinoinnin ja korkokaton osalta eli tätä korkokattoa lasketaan, sitten tätä sosiaalista luottoluototusta on lisätty. Meillä on talous- ja velkaneuvontaan budjetissa lisätty määrärahaa ja ylipäättänsä ylivelkaantumisen ehkäisemiseen. Nämä ovat myös ehkä niitä sosiaalisia keinoja, jotka ovat välttämättömiä ja tärkeitä.

Sitten tähän itse esitykseen, mikä ei suoranaisesti koske tätä mutta tähän kuitenkin liittyy: Pidän myös hyvänä, että näihin asuntoyhtiöitten lainoihin tulee tiettyä sääntelyä ja niitä katsotaan, mutta enemmän olen huolestunut, että esimerkiksi isoissa kaupungeissa — itse tulen Tampereelta, tai jos mietitään pääkaupunkiseutua — asuntojen hinnat ovat todella kalliita, ja jos mietin nuoria ihmisiä, jotka haluavat ostaa asunnon, niin heillä kaikilla tulisi kuitenkin olla siihen oikeus ja mahdollisuus. Jollain tavalla omassa tuttavapiirissäni ja tietyistä keskusteluissa yleensäkin tämä korkojen nousu on varmasti semmoinen, joka myös puhututtaa ja osin myös pelottaa. Mielestäni hallituksenkin tulee tämän lainsäädännön lisäksi pohtia muita toimia, sillä mikäli korot nousevat oman asunnon kohdalta, niin esimerkiksi tätä korkovähennysoikeuden kasvattamista haastaa mahdollinen korkojen nousu. Eli meidän täytyy joka sektorilla toimia myös niin, että ihmisillä on mahdollisuus ostaa koti ja lyhentää lainaa ja rakentaa sitä kautta sitä omaa kotia.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Mäkelä.

**18.20 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa aiemmin, kun tätä asiaa käytiin läpi ministerin läsnä ollessa, ministeri sanoi, että suomalaisilla pitäisi olla lupa unelmoida omistusasunnon hankinnasta. No, onhan suomalaisilla lupa unelmoida lottovoitostakin, eli se, että on lupa unelmoida jostain, ei ole vielä kovin suuri lupaus ministeriltä siihen nähtynä, kun hieman vihjaisin siihen suuntaan, että olisin voinut esittää vaikkapa keinoja niiden asuntojen hintojen alentamiseksi, eli miksi ollaan tässä tilanteessa, että ihmiset sitä velkaa joutuvat ottamaan?

Kuten sanoin, ihmiset eivät ota velkaa huvikseen. He eivät ota satoja tuhansia euroja vastuulleen, jollei heidän ole pakko ottaa satoja tuhansia euroja vastuulleen, mutta kun ne asunnot kasvukeskuksessa ovat niin kalliita, niin tämä johtaa tähän tilanteeseen ja velkaantumiseen ja myös siihen käytännön ongelmaan, että kun se velka on niin valtava, satoja tuhansia euroja, niin jollakin se pitää taata, ja jollei ihmisellä ole muuta omaisuutta, millä taa-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

ta, niin sitten mennään tähän, että on näitä yhtiölainoja. Ja jos yhtiölainan ottamiseen vaaditaan 40 prosentin oma vakuus, niin eipä se helposti onnistu, jos asunnon arvo on vaikkapa laskennallisesti miljoona euroa, se olisi 400 000–500 000, jolla ei vielä kovin kummoista perheasuntoa välttämättä Helsingistä tai pääkaupunkiseudulta saa, niin 200 000. Kenellä on sellaisia rahoja laittaa asunnon pantiksi?

Painottaisinkin sitä, että näissä pitäisi pyrkiä tilanteeseen, jossa toisaalta saadaan pois asuntosijoittajien kikkailut, eli ei voi olla niin, että tällaisilla lainajärjestelmillä, joita yhteiskuntakin jollain tapaa tukee ja pönkittää, hankitaan rahaa asuntosijoittajien rahapussihin. Näin ei saa olla, että näillä taloyhtiön veloilla kikkaillaan. Mutta taas toisesta päästä ei voi olla niin, että taloyhtiöt asetetaan mahdottomaan tilanteeseen, etteivät ne voi tehdä remontteja, tai ihmisiä asetetaan mahdottomaan tilanteeseen, etteivät he pysty hankkimaan asuntoja. Eli näiden esitysten todellisia vaikutuksia ihmisten käytännön elämään pitäisi seurata nykyistä paremmin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

### 4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2022 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

#### *Keskustelu*

**14.35 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan yrittäjän eläkelakiin lisättäväksi säännös työtulon säännöllisestä seurannasta ja seurannassa noudatettavasta työtulon tarkistamisen menettelystä eläkeyhtiöissä. Esityksellä parannetaan yrittäjien eläketurvaa ja YEL-työtuloon perustuvaa muuta sosiaaliturvaa.

Säännöllisen seurannan ja tarkistamisen johdosta yrittäjälle vahvistettava työtulo vastaisi nykyistä paremmin lain edellyttämää työtulon tasoa koko yritystoiminnan ajan. Yrittäjän työtulon määrittelemisen peruseriaate ja työtulon määritelmä säilyisivät entisellään. Uudistuksen myötä eläkeyhtiöille tulee velvollisuus tarkistaa yrittäjälle vahvistettu työtulo kolmen vuoden välein. Samalla täsmennetään yrittäjän eläkelain sääntelyä työtulon määrittämisessä käytettävistä tiedoista, jotta työtulon arviointi käytännössä olisi eri eläkeyhtiöissä nykyistä yhdenmukaisempaa.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Työtuloa vahvistettaessa käytettävä palkka tai korvaus määräytyisi tilastoista saatavan yksityisen sektorin kyseisen toimialan kokoaikaista työtä tekevien mediaanipalkan perusteella. Tämän lisäksi eläkeyhtiön on otettava huomioon muut yrittäjän työpanoksen määrää, yrittäjätoiminnan laajuutta, yrittäjän ammattitaitoa ja yrittäjän työpanoksen arvoa kuvaavat tiedot. Yrittäjällä on aina mahdollisuus antaa eläkeyhtiölle edellä kuvattua tietoa ja selvityksiä yritystoimintaansa koskien. Työtulon vahvistaminen on kuitenkin työeläkeyhtiön tehtävä, ja sillä on velvollisuus selvittää asiaan liittyvät seikat ja hankkia kaikki tarpeelliset tiedot ratkaisuaan varten.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi täsmennettäväksi työtulon vahvistamispäätöksen perustelujen sisältöä koskevaa sääntelyä sekä toimeenpanon ajantasaisen tietojensaannin sääntelyä. Samalla esitetään jatkettavaksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämisestä annetun lain voimassaoloaika.

Arvoisa puhemies! Esityksellä pyritään vähentämään alivakuuttamista. Alivakuuttamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa yrittäjän vahvistetun työtulon taso ei vastaa hänen työpanoksensa arvoa, kuten yrittäjän eläkelain mukaan on tarkoitus. Alivakuuttaminen on viime vuosina lisääntynyt. Finanssivalvonta on kiinnittänyt huomiota siihen, että eläkelaitosten toiminta työtulon määrittelyssä ei ole vastannut lakeja ja ohjeita, minkä seurauksena yrittäjien vahvistetut työtulot eivät lisääntyvissä määrin vastaa tasoa, jossa niiden lain mukaan tulisi olla. Tästä syystä sääntelyä on syytä tarkentaa.

Hallitusohjelman mukaan selvitetään keinoja yrittäjien sosiaaliturvan eri tulomuotojen toimivaan yhteensovittamiseen ja eläketurvan parantamiseen. Tämä esitys tulee vähentämään alivakuuttamista ja siten osaltaan parantamaan yrittäjien eläketurvaa ja YEL-työtuloon perustuvaa sosiaaliturvaa.

Työtä yrittäjien eläketurvan parantamiseksi ja alivakuuttamisen vähentämiseksi riittää. Olen iloinen, että tästä tarpeellisesta muutoksesta löytyi yhteisymmärrys työmarkkinakeskusjärjestöjen ja yrittäjien edustajien kanssa ja tämä asia etenee nyt eduskuntaan.

Esitykseen liittyvät lait ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2023.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin, kiitoksia. — Edustaja Essayah.

**14.39 Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia ministerille lain esittelystä.

Ministerin esille nostama alivakuuttaminen on valitettavan yleistä yrittäjien keskuudessa, vaikka nykyisetkin YEL-säännökset mahdollistavat sen, että esimerkiksi aloittava yrittäjä pystyy laskemaan noin parillakymmenellä prosentilla näitä yrittäjävakuutusmaksuja, ja toisaalta tätä alennettua kautta on mahdollisuus pitää voimassa muutaman vuoden — muistaakseni neljän vuoden ajalta. Mutta on selvää, että suuri riski sisältyy siihen, että yrittäjä ei maksa itsellensä tarpeeksi yrittäjäeläkettä. Ja tietysti aloittavan yrittäjän kohdalla tämä riski on erityinen, koska varmasti siinä tilanteessa on paljon muitakin rahareikiä ja ensimmäisenä eivät ehkä ne eläkevuodet siinä takaraivossa, kun sitä yritystoimintaa aloittaa.

Pidän tärkeänä sitä, että tässä lähdetään työeläkevakuutusyhtiöiden puolelta tähän säännölliseen työtulon tarkistamiseen ja myöskin sitten siihen, millä tavalla tämä laskentasaanto on toteutettu, ja tämä varmasti omalta osaltaan on ennalta ehkäisemässä tätä alivakuuttamista. Kuitenkin ajattelen, että noin kaiken kaikkiaan meillä sosiaaliturvassa olisi tärkeää, että yrittäjän asema olisi parempi kuin mitä se tällä hetkellä on. Ja erityisesti nyt pu-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

hun niistä monista nuorista, jotka aloittavat niin sanotun kevytyrittäjyyden — vaikka selaista ei virallisesti ole olemassakaan, mutta joille siis yrittäjyys on vaihtoehto sille, että he tekisivät palkkakortilla työtä tai sitten niin, että heillä olisi erilaisia toimeksiantosuhteita.

Toivonkin — niin kuin ministerin kanssa tänään on keskusteltu tästä sosiaaliturvakomitean työstä — että kun siellä keskustellaan näistä niin sanotuista epätyypillisistä työsuhteista ja niihin liittyvistä sosiaalivakuutuksen haasteista, niin samassa yhteydessä keskustellaan taiteilijoiden, urheilijoiden ja myöskin näiden yrittäjien ja erityisesti aloittelevien yrittäjien ja yksinyrittäjien sosiaaliturvan kokonaisuudesta. Ja tietysti tässä korona-aikanahan me nähtiin, että aika nopsaan saatiin aikaiseksi lainsäädäntö yrittäjien työttömyysturvasta, jota aikaisemmin pidettiin lähestulkoon mahdottomana, ja täytyy toivoa, että nyt korona-aika olisi sillä tavalla saanut uudestaan ajattelemaan tätä yrittäjyyttä, siihen liittyviä riskejä, mutta myöskin sitten sitä yhteiskunnan turvaverkkoa, joka mielestäni tällä hetkellä on yrittäjien kohdalla liian heikko. Toivonkin, että ministeri jatkaa tässä työssään näihin asioihin paneutumista jäljellä olevalla hallituskaudella, että saataisiin vielä tähän yrittäjien sosiaaliturvaan, työttömyysturvaan ja eläketurvaan tulevia parannuksia.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Aittakumpu.

**14.42 Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Yrittänyttä ei laiteta eli soimata. Tämä pitää paikkansa vielä tänäkin vuonna, 2022. Yrittäjyys ja yrittäminen ovat äärimmäisen tärkeitä koko yhteiskunnalle. Keskustalle oli ja on edelleen kynnyskysymys hallituksessa se, että yrittäjän asemaa parannetaan ja että yrittäjien sosiaaliturvaa myöskin kehitetään. Nämä ovat kirjattuina hallitusohjelmaan ja tätä ja näitä kirjauksia on toteutettu, ja tämä hallituksen esitys on yksi tärkeä osa yrittäjien sosiaaliturvan parantamista.

Arvoisa puhemies! Miksi yrittäjyys on niin tärkeää? Yritykset luovat uutta toimintaa Suomeen, ne luovat työtä, antavat mahdollisuuksia työhön, tuovat verotuloja, antavat ihmisten elämään merkitystä. Yrittäjyyteen kannattaa kannustaa.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjien eläkelain toimeenpanoa sekä turvata yrittäjän työuran aikaisen toimeentulotason kohtuullinen säilyminen eläkkeellä ja turvata yrittäjille työuran aikaisen sosiaaliturvan tasoa.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen tästä hallituksen esityksestä ja uskon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa otamme tarkasti asiantuntijalausuntojen huomiot esiin ja käymme ne läpi.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Lehto.

**14.43 Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! On hyvä tavoite parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa, jotta yrittäjän työtulo vastaisi nykyistä paremmin yrittäjän työpanoksen arvoa yritystoiminnan aikana. Esitetyillä muutoksilla YEL-vakuutettujen työtulot saadaan vahvistettua tasolle, jolla varmistetaan yrittäjille työuran aikaiseen tulotasoon nähden riittävän lakisääteisen työeläketurvan karttuminen ja kohtuullinen eläkeaikainen toimeentulo. Lakiesityksen tarkoitus on varmistaa yrittäjän työuran aikaisen sosiaaliturvan taso, koska monien etuuksien taso määräytyy YEL-työtulon perusteella tilanteessa, jossa yritystoiminta osoittautuu kannattamattomaksi tai yrittäjä joutuu ennalta-arvaamattomista syistä lopettamaan yritystoiminnan ennen eläkeikää. Olisi perus-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

teltua huolehtia siitä, ettei yrittäjä ja hänen mahdollinen perheensä jää heikompaan asemaan kuin vastaavassa tilanteessa työntekijänä toiminut jäisi. Yrittäjäksi ryhtymisen ei pitäisi tarkoittaa myöskään sitä, että yrittäjä jää yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle, jos yritys menee nurin.

Arvoisa puhemies! Tavoite siitä, että yrittäjät eivät kilpailisi epärealistisen alhaisilla YEL-maksuilla, koska se heikentää heidän eläketurvaansa tulevaisuudessa, on sinänsä kannatettava. Samalla kuitenkin on huomattava, että jo esityksen perusteluissa viitatuissa tutkimuksissa on todettu, että hiljattain perustetuissa yrityksissä pienet pakolliset eläkemaksut lisäävät sekä yrityksen liikevaihtoa että palkkakuluja. Samoin on huomattava, että yrittäjän oma selvitys hänen työpanoksensa arvosta yhtiössä on saatettu eläkeyhtiöissä sivuuttaa. Näistä syistä olisi perusteltua, että yritystoiminnan alkuvaiheessa yrittäjän oman työpanoksen arvo voitaisiin arvioida matalammaksi kuin alan mediaanipalkka tai yrittäjän työpanos jo pidempään toimineissa saman alan yrityksissä, kun yrittäjä on vasta aloittelemassa toimintaansa eikä hänellä välttämättä ole vakiintunutta asiakaskuntaa.

Eläketurvan lisäksi yrittäjän sekä hänen perheensä muuta sosiaaliturvaa suhteessa työntekijöihin olisi perusteltua arvioida uudelleen. Jos yritystoiminta osoittautuu kannattamattomaksi tai yrittäjä joutuu ennalta-arvaamattomista syistä lopettamaan yritystoimintansa ennen eläkeikää, olisi perusteltua huolehtia siitä, ettei yrittäjä ja hänen mahdollinen perheensä jää heikompaan asemaan kuin vastaavassa tilanteessa työntekijä jäisi. Vaikka yrittäjyyteen kuuluukin yrittäjäriski, yrittäjäksi ryhtymisen ei pitäisi tarkoittaa sitä, että yrittäjä jää yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle, jos yritys menee nurin. Täytyy kuitenkin muistaa, että se yrittäjä on se, kuka palkkaa niitä työntekijöitä — jos ei ole yrittäjiä, ei ole työntekijöitä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Viljanen.

**14.46 Heidi Viljanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on todellakin yrittäjien eläketurvan parantaminen, ja kyseessä on erittäin tervetullut ja tärkeä esitys. Keinoja yrittäjän eläkejärjestelmän uudistamiseen on etsitty usean vuoden ajan, ja tällä esityksellä pyritään korjaamaan nyt kiireellisempänä toimenä viime vuosina lisääntyntä alivakuuttamista. Eli yrittäjän työtulon taso ei aina vastaa voimassa olevan lain edellyttämällä tavalla yrittäjän työpanoksen arvoa. Tämä heikentää luonnollisesti yrittäjän eläketurvaa ja näin ollen varautumista omaan tulevaisuuteen. Onkin tärkeää, että yrittäjille kertyy eläkevakuutusmaksujen perusteella työeläkettä aivan samoin perustein kuin kertyy myöskin palkansaajalle.

Nyt tarkoituksena olisi säätää yrittäjän eläkelaisissa työtulon säännöllisestä seurannasta ja työtulon tarkistamisesta, jolloin yrittäjälle vahvistettava työtulo vastaisi nykyistä paremmin lain edellyttämää työtulon tasoa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että eläkelaitoksille tulisi velvollisuus tarkistaa yrittäjälle vahvistettu työtulo kolmen vuoden välein. Säännöllinen tarkistus pitäisi nykyistä paremmin yrittäjän työtulon todellisuutta vastaavalla tasolla. Nyt esitettävillä muutoksilla ei kuitenkaan vaikuteta säännöksiin, joiden mukaan itse eläke määräytyy.

On selvää myös, että valtion osuuden YEL-järjestelmän rahoituksesta pienentyessä vastaavasti yrittäjän kustannukset eläketurvan järjestämisestä kasvavat. Kuten todettu, perimmäisenä tarkoituksena on, että yrittäjät kykenisivät varautumaan riittävästi tulevaisuuteen ja alivakuuttaminen vähenisi. Totesin aikaisemmin, että yrittäjän eläkelakia on pyritty



## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

muuttamaan jo pitkään ja löytämään ratkaisuja yrittäjän paremman eläkejärjestelmän kehittämiseksi. Nyt kun ministeri Sarkkinen on paikalla, niin kysyisinkin: millä aikataululla sosiaali- ja terveysministeriö jatkaa laajempaa yrittäjän eläkejärjestelmän kehittämistä?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Mäkelä.

**14.49 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Näistä yrittäjien eläkkeistä puhuttaessa itse asiassa jo tuo koko sana ”alivakuuttaminen” kuulostaa mielestäni varsin ylimieliseltä. Kun yrittäjien kanssa keskustele, niin tulee monesti sellaista palautetta, että YEL-maksut minimoidaan tarkoituksella, koska niiden ei katsota hyödyttävän määränsä verran sen eläkkeen muodostumiseen sitten, kun joskus jonain kauniina päivänä kenties se eläke tulee, vaan yrittäjä saattaa katsoa, että hänellä ei siinä tilanteessa ole varaa niitä maksuja maksaa, ei sen enempää kuin on pakko, tai sitten voi kuvitella tai ainakin ajatella saavansa niille rahoille paremman tuoton joistain muista sijoituksista, ja ainakin oman arvioni mukaan saattaa olla siinä hyvinkin oikeassa. Tuntuu olevan asenteena se, että yrittäjän pitäisi itse maksaa jokaista penniä myöten oma sosiaaliturvansa, kun muiden sosiaaliturvan maksaa yhteiskunta — kuka muu sitten on yhteiskunta kuin ne yrittäjät, jotka maksavat veroja, viime kädessä?

Tilanne on tällainen, ja yhteiskunnan ratkaisu tähän asiaan on sitten se, että rajoitetaan yrittäjien vapautta maksaa sellainen maksu kuin he katsovat kykenevänsä maksamaan. Eli kun kiristetään ruuvia entisestään ja vähennetään yrittämisen edellytyksiä, niin en tiedä, onko tämäkään oikein hyvä ratkaisu tässä tilanteessa, kun pitäisi jotenkin löytää keinoja, että yrittäminen olisi vaihtoehto useammille ihmisille kuin aikaisemmin. Työmarkkinat ovat muuttuneet sellaisiksi, että yrittäjyyttä tarvittaisiin. Monilla seuduilla pienyrittäjyys on todella huonossa jamassa, joten jos sitä entisestään tiukennetaan tällaisilla tiukennetuilla ehdoilla, niin ihmettelenpä, mistä ne työpaikat tähän maahan syntyvät. Mutta eipä se tunnu tälle hallitukselle muutenkaan ongelma olevan.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Marttinen.

**14.50 Matias Marttinen kok:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tämän hallituksen esityksen tavoitteena on saada yrittäjien eläkemaksut vastaamaan paremmin sitä heidän tekemäänsä työpanosta ja, niin kuin täällä on käyty keskustelua tästä alivakuuttamis-termistä, huolehtia siitä, että yrittäjien eläketurva on riittävä koko sen heidän työuransa ajan.

Herra puhemies! Nyt kun tämä esitys on täällä käsittelyssä, niin minusta olisi tärkeää myös käydä paljon laajempaa keskustelua yrittäjien eläketurvasta. Ainakin yksi ryhmä yrittäjissä, jotka kokevat tämän tilanteen hyvin vaikeana, on ennen kaikkea siis pienyrittäjät.

Tässä vastaani tuli Satakunnasta tapaus, jossa eläkkeelle jäänyt pienyrittäjä, kauppias, oli kymmeniä vuosia tehnyt työtä, elättänyt itsensä ja perheensä, ja kun hänen jäädessään eläkkeelle toimittaja kysyi, mitä hän aikoo nyt sitten tehdä eläkkeellä, niin hän sanoi, että hänen on pakko jatkaa työntekoa, sillä hänen saamansa eläke ei riitä käytännössä siihen, että hän voisi eläkeläisenä maksaa elämisensä, asumisensa, välttämättömät laskut, ruoan, lääkkeet. Jos ajatellaan kuitenkin, että tämä henkilö, herra, oli kymmeniä vuosia elättänyt itsensä ja tehnyt siten, miten me toivomme, että yhteiskunnassa ihmiset tekevät — siis töitä, yrittämistä — ja löytänyt sen oman tiensä eteenpäin, niin tuntuu todella väärältä. Meillä

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

on Suomessa paljon myös tapauksia, että jäädessään eläkkeelle nämä pienyrittäjät joutuvat toteamaan, että ne heidän vuosikymmenten aikana maksamansa eläkemaksut eivät tosiasiassa riitä siihen, että he pystyisivät saamaan riittävän eläkkeen sitten taas vastaavasti eläkkeelle jäädessään.

Tätä asiaahan on, herra puhemies, myös paljon selvitetty, ja nimenomaan keskeinen syy tämän taustalla on se, että monet yrittäjät ja pienyrittäjät sanovat suoraan, että heillä ei ole varaa maksaa korkeampia eläkemaksuja. Silloin me tulemme siihen kysymykseen, miten me teemme Suomesta kannustavamman maan yrittämiseen ja myös sellaisen maan, jossa tosiasiassa yrittäjillä on mahdollisuus läpi työuransa maksaa sellaisia eläkemaksuja, jotka myös turvaavat heille riittävän eläkkeen sitten, kun he jäävät eläkkeelle.

Täällä jo edustaja Viljanen kysyi ministeriltä aivan oikean kysymyksen: mihin toimenpiteisiin ja millä aikataululla hallitus ryhtyy, jotta tämä YEL-järjestelmä vastaisi paremmin näihin yrittäjien tarpeisiin, ja mihin muihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy, jotta yrittäjyys ja pienyrittäjyys olisivat Suomessa nykyistä kannattavampia?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja edustaja Huttunen.

**14.53 Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Hallituksella on todella hyvät tavoitteet, tämä on hyvä esitys. Tavoitteena on parantaa yrittäjien eläketurvaa, tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa, turvata yrittäjän työuran aikaisen toimeentulon tason kohtuullinen säilyminen eläkkeellä ja turvata yrittäjille työuran aikainen sosiaaliturvan taso.

Arvoisa puhemies! Olen toiminut 30 vuotta yrittäjänä ja tiedän omakohtaisesti haasteet siellä yrittäjyyden alkuaikana. Tiedän sen, että kun on tiukka talous, niin tulee kiusaus säästää juuri siitä omasta eli säästää siitä YEL-maksusta ja tätä kautta totta kai säästää sitten myös omasta eläketurvasta. Tosin monesti on siellä yrityksen alkuvaiheessa se tilanne, että ei ole kyllä rahaakaan maksaa niitä eläkemaksuja, ja moni yrittäjä on ollut tässä vähän niin kuin pakkoraossa.

Minulla on muutama asia, mihin haluaisin kiinnittää tässä erityisesti huomiota.

Ensimmäinen on se, että tämä muutoshan tulee aika nopeasti voimaan, eli jos oikein ymmärsin, se tulisi 1.1.23. Tiedän sen yrittäjän hektisen arjen, että siellä ei hirveästi ole aikaa seurata erilaisia lakiuudistuksia, ja pitäisin erittäin tärkeänä, että tiedotettaisiin sitten laajasti yrittäjäkentälle siitä, että tämmöinen uudistus on tulossa, ja ennen kaikkea siitä, jos tästä on tulossa sitten lakisääteisesti muutoksia niihin eläkemaksuihin, niin että yrittäjät tietäisivät varautua tämmöisiin tulossa oleviin muutoksiin. Aika on varsin haastava, maailman tilanne on epävarma, ja myös monessa yrityksessä eletään sumuverhon sisällä. Kaikki tämmöiset uudistukset, mitkä tuovat maksuja tullessaan, saattavat olla haastavia sille yritykselle, ja juuri tästä syystä tästä asiasta olisi syytä tiedottaa nyt varhaisessa vaiheessa.

Yrittäjän eläkelaki on varmasti keskeisin yrittäjän eläke- ja muuhun sosiaaliturvaan vaikuttava säädös, ja jos oikein ymmärsin, niin tämä laki valmisteltiin virkamiestyönä siellä ministeriössä — tämä ei tainnut olla lausuntokierroksella. Tämä lausuntokierros on juuri se, mikä mahdollistaa tämmöisen kansalaiskeskustelun ja julkisen keskustelun asiasta, ja nyt kun tätä keskustelua ei käyty, niin tämäkin saattaa omalta osaltaan vaikuttaa sitten siihen, että yrittäjät eivät tiedä tästä uudistuksesta. Sitä suuremmalla syyllä sitten painottaisin sitä, että tiedottamista ei voida nyt liikaa tehdä.

Sitten yksi asia vielä: Tässä esitysluonnoksessa ei ehdoteta muutoksia vakuuttamisen rajoihin, ja tähän tarkoittaa siis sitä, että jatkossakin tämän pakollisen YEL-vakuutuksen

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

piirissä on myös sellaista yritystoimintaa, jonka vakuuttaminen ei itse asiassa hyödytä olleenkaan näitä vakuutettuja yrittäjiä, vaan he saattavat tavallaan päätyä rahoittamaan sitten muitten vakuutuksia. Toivoisinkin, että seuraavassa vaiheessa sitten, mikäli näitä uudistuksia viedään eteenpäin — niin kuin täällä viitattiinkin, varmaan tulee tarkastella jatkosakin yrittäjän eläketurvaa, sitä, kuinka sitä voitaisiin kohentaa — myös näitä vakuuttamisvelvollisuuden alarajoja tulisi tarkastella ja sitten katsoa, että ne olisivat semmoisella tasolla, että tämmöistä riskiä ei jatkossa olisi.

Kaiken kaikkiaan, kuten totesin alussa, [Puhemies koputtaa] erittäin hyvä tavoite tässä hallituksen esityksessä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Räsänen, edustaja Räsänen on poissa. — Edustaja Kivisaari.

**14.56 Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Meistä kaikki varmasti tunnistavat sen, että yrittäjän pitkän elämäntyön jäljet eivät parhaalla mahdollisella tavalla korreloidu tilanteessa, jossa henkilö siirtyy täysin palvelleena eläkkeelle — tässä mielessä myös jaan edustaja Marttisen mainitseman esimerkin. Syitä on totta kai monia, mutta annan kyllä arvoa sille, että hallitus esityksellään tätä epäkohtaa osaltaan myös korjaa. Esityksen tavoitteet tässä kohdin ovat kunniakkaat ja myös yrittäjien uraa arvostavia: tavoitteena on siis parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa, jotta yrittäjän työtulo vastaisi nykyistä paremmin yrittäjän työn arvoa sekä yritystoiminnan alkuvaiheessa että myös toiminnan jatkuessa, samalla totta kai myös turvata yrittäjän työuran aikaisen toimeentulon tason kohtuullinen säilyminen myös eläkkeellä ja turvata yrittäjälle työuran aikaisen sosiaaliturvan tasoa.

Puhemies! Kiitän hallitusta ja myös vastaavaa ministeriä yrittäjien aseman puolustamisesta ja myös elämäntyön arvostamisesta. Yrittäjien aseman kehittäminen ja vahvistaminen on toki edelleen kesken eikä esityskään ole kaikilta osin kattava, eli työtä kyllä riittää jatkossakin, mutta kyllä, tämä on askel oikeaan suuntaan.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Lundén.

**14.58 Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esityksen tavoitteena oleva yrittäjien YEL-maksujen nostaminen on monimutkainen kysymys. Yhtäältä on selvää, että yrittäjän itsensäkin etu pitkällä tähtäimellä on, että hänen eläketurvansa muodostuu riittäväksi. Samoin on selvää, että kilpailun näkökulmasta on perusteltua, ettei yksittäisille yrityksille pidä antaa kilpailuetua sillä perusteella, että yrittäjä polkee kustannuksia laskeakseen omaa eläketurvaansa.

Monimutkaisempi kysymys on kuitenkin aloittavien yrittäjien kohdalla. Oman yrityksen perustaminen on sijoitus tulevaisuuteen, eikä tuottoja ole odotettavissa yleensä välittömästi vaan vasta vuosien työn tuloksena. Kuten perusteluista jo käy ilmi, monet yrittäjät tässä tilanteessa pitävät ihan perustellusti tärkeämpänä sitä, että yritystoiminta lähtee kunnon käyntiin. Tällöin yrittäjä ei välttämättä nosta yrityksestä itselleen palkkaa enempää kuin välttämätöntä vaan pitää tuotot yrityksessä ja käyttää ne yritystoiminnan kehittämiseen ja työtekijöiden palkkaamiseen. Tämä näkyy esityksessä viitatussa tutkimuksessakin, jossa todetaan, että pienimmät pakolliset vakuutusmaksut lisäävät nuorten yritysten liikevaihtoa 11 prosentilla ja palkkakuluja 6 prosentilla.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

En näkisi, että tämä ilmiö on sinällään negatiivinen, vaan on pikemminkin tavoiteltavaa, että yritys kasvaa ja palkkaa lisää työntekijöitä — se on kansantaloudenkin etu. Tässä tilanteessa olisikin syytä huomata, että vertailukohtana mainitulla saman alan työntekijällä, jonka mediaanipalkan mukaan esityksessä YEL-tulo vahvistettaisiin, ei ole vastaavia syitä panostaa oman kuukausipalkkansa sijasta yrityksen toiminnan ja sitä kautta pitkän tähtäimen arvon kehittämiseen. Yrittäjä voi saada huomattavasti suuremmat kokonaistulot yrityksestään vaikkapa 20 tai 30 vuoden aikajänteellä, jos ei nosta yrityksestään ensimmäisten viiden vuoden aikana korkeasti koulutetun asiantuntijan palkkaa vaan juuri sen verran, että tulee sillä toimeen. Tämä näkökulma pitäisi ehdottomasti huomioida myös vakuutusmaksujakin määrättäessä. Jos raha on käytetty yritystoiminnan kehittämiseen eikä nostettu yrittäjän omana palkkana, sen ei pidä olla asia, josta yrittäjää pitää rangaista.

Arvoisa herra puhemies! Kun hallitus on huolissaan yrittäjän eläketurvasta, haluaisin muistuttaa, että yrittäjän sosiaaliturvaan yleisemmin liittyy monia epäkohtia. Kun inflaatio kasvaa kohisten ja taantuma hämöttää nurkan takana, olisi perusteltua arvioida yrittäjän sekä hänen perheensä muuta sosiaaliturvaa suhteessa tavallisiin työntekijöihin uudelleen. Vaikka yrittäjyyteen kuuluukin yrittäjäriski, yrittäjäksi ryhtymisen ei pitäisi tarkoittaa sitä, että yrittäjä jää perheineen yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle, jos yritys menee nurin. Jos yritystoiminta osoittautuu kannattamattomaksi tai yrittäjä joutuu ennalta-arvaamattomista syistä lopettamaan yritystoimintansa ennen eläkeikää, näkisin perusteltuna huolehtia siitä, etteivät yrittäjä ja hänen perheensä jää heikompaan asemaan kuin vastaavassa tilanteessa työntekijänä toiminut jäisi. Tämä liikkuu monella varmasti mielessä, kun miettii, perustaisiko yrityksen vai olisiko sittenkin kannattavampaa jatkaa tavallisena työntekijänä.

Nyt haluaisin kysyä vielä tähän loppuun: hyvä hallitus, oletko valmiita hoitamaan yrittäjien ja heidän perheidensä sosiaaliturvan kuntoon, niin ettei yrittäjäksi ryhtyminen ole kenellekään kohtuuton riski eikä Suomi menetä siksi yhtään hyvää yritysidea? — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

**15.02 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia ensinnäkin eduskunnalle hyvin asiallisesta ja vilkkaasta keskustelusta äärettömän tärkeän aiheen ympärillä. Tämän esityksen tavoitteena on tosiaan ensinnäkin yrittäjien eläke- ja sosiaaliturvan varmistaminen ja vahvistaminen, ja kuten tiedämme, moni sosiaaliturvaetus on sidottu YEL-työtuloon, toiseksi yhdenvertaisuuden lisääminen yrittäjien välillä sekä eri työnteon muotojen välillä, ja kolmanneksi tavoitteena on hillitä myös valtion YEL-järjestelmään menevien kulujen kasvua. Näemme, että viimeisten 10—15 vuoden aikana valtion osuus YEL-järjestelmän rahoituksesta on erittäin nopealla tahdilla kasvanut.

Tämä esitys on kohtalaisen pieni mutta kuitenkin tärkeä muutos, joka terävöittää yrittäjien eläkelain toimeenpanoa, erityisesti kun jatkossa tulee tämä säännöllinen jatkotarkastelu kolmen vuoden välein yritystoiminnan jatkuessa.

Yrittäjien alivakuuttaminen vaikuttaa siis tilastojen mukaan selkeästi viime vuosina lisääntyneen, ja myös Finanssivalvonta on kiinnittänyt tähän ilmiöön huomiota, joten näen kyllä välttämättömänä tämän sääntelyn täsmentämisen ja sen varmistamisen, että eläkelain mukainen toimeenpano tapahtuu.

Tätä asiaa on valmisteltu kyllä pitkään työryhmässä, ja siinä ovat olleet mukana työmarkkinaosapuolet ja myös yrittäjien edustaja, ja olen erittäin tyytyväinen, että nyt tästä asiasta saavutettiin siinä työryhmässä yhteisymmärrys pitkän pitkän valmistelun jälkeen.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Arvoisa puhemies! Täällä on käyty keskustelua myös laajemmin yrittäjien eläke- ja sosiaaliturvasta, ja se onkin laajempi kokonaisuus kuin vain tämä yksi esitys. Näen, että yrittäjien eläke- ja sosiaaliturvan tulisi olla mahdollisimman yhdenmukainen muiden työntekijöiden sosiaaliturvan kanssa, eli että yrittäjien ja palkansaajien sosiaali- ja eläketurva olisi mahdollisimman yhdenmukainen ja myös mahdollisimman helposti yhteensovittettava. Me tiedämme, että tässä on vielä paljon tekemistä, jotta tämä varmaankin jaettu tavoitetilä saavutettaisiin, ja siten jatkotyötä tarvitaan niin ministeriössä kuin sosiaaliturvakomiteassa kuin sitten työmarkkinaosapuolten ja yrittäjien edustajien kanssa.

Yrittäjien sosiaaliturvassa on tosiaan muutakin jatkokehittämistä, ja näen kyllä tärkeänä, että myös tämä korona-aikana käytössä ollut yrittäjien väliaikainen oikeus työmarkkinatukeen analysoitaisiin huolellisesti ja käytäisiin siitä ihan kunnon poliittinen keskustelu ja vedettäisiin johtopäätökset, olisiko se sellainen pysyvä muutos, mikä Suomessa haluttaisiin tehdä. Se tietenkin lisää kuluja, mikä on tunnustettava ja tunnistettava, mutta toivon kyllä, että tällainen analyysi tehtäisiin.

Jos puhutaan laajemmasta YEL-uudistuksesta, näen, että sen paikka on sitten tällaisen mahdollisen seuraavan laajemman eläkeuudistuksen yhteydessä. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.05.

---

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.22.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4. käsittelyä. — Edustaja Juuso poissa, edustaja Lohi poissa.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

### **5. Vahvistamatta jääneenä palautunut laki lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistössä (HE 56/2022 vp)**

Vahvistamatta jäänyt laki VJL 1/2022 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia, joka koskee tasavallan presidentin perustuslain 77 §:n 2 momentin perusteella vahvistamatta jättämää hallituksen esityksen HE 56/2022 vp pohjalta hyväksyttyä lakia lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistössä. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Keskustelua ei syntynyt.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

### **6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 231/2021 vp

Lakialoite LA 37/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 88/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2022 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskusteluun, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi.

#### *Keskustelu*

**15.06 Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi — pahoittelen, että tämä esittelykin on hieman pitkäähkö, koska tämä on hyvin pitkä mietintö, totta kai johtuen siitä, että asia on varsin tärkeä ja merkityksellinen:

Esityksen tavoitteena on edistää iäkkäiden henkilöiden edellytyksiä elää kodissaan turvallisesti sekä saada tarpeitaan vastaavat kotiin annettavat palvelut oikea-aikaisina, riittävinä ja laadukkaina. Tavoitteena on myös parantaa kotihoidon henkilöstön riittävyyttä sekä toiminnan toteuttamista ja johtamista niin, että alalle saadaan uusia työntekijöitä ja nykyiset työntekijät haluavat jatkaa työskentelyä alan tehtävissä. Tavoitteena on lisäksi selkeyttää ja täsmentää säännöksiä, jotka koskevat hoitoa ja huolenpitoa turvaavien sosiaalipalvelujen sisältöä ja saantiedellytyksiä. Tarkoituksena on, että iäkkäille henkilöille luodaan monimuotoisia, joustavia, yhteisöllisiä ja toimintakyvyn säilymistä tukevia asumis- ja palveluratkaisuja kotona asumisen ja nykyisen tehostetun palveluasumisen väliin.

Kotiin annettavia palveluja koskevien sosiaalihuoltolain säännösten rakenne ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Lain nykyiset säännökset kotipalvelusta ja kotisairaanhoidosta yhdistetään sosiaalihuoltolain 19 a §:ssä kotihoidoksi. Kotipalvelun käsite koskee jatkossa vain lapsiperheiden palvelua, josta säädetään ehdotetussa 18 a §:ssä. Muutos ei esityksen perustelujen mukaan vaikuta lapsiperheiden oikeuteen saada kotipalvelua vaan on seurausta edellä mainittujen säännösten rakenteen muuttamisesta.

Valiokunta pitää ehdotuksia asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisen kotona asumisen tuen laajentamisesta tarkoituksenmukaisina. Asiakkaiden tarpeet kotihoidossa vaihtelevat asiakkaiden välillä enemmän kuin ympärivuorokautisen asumispalvelun asiakkailla, joten ei ole tarkoituksenmukaista määritellä kotihoitoon osallistuvia ammattiryhmiä samaan ta-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

paan kuin vanhuspalvelulain 3 a §:ssä on määritelty ympärivuorokautisen hoidon osalta. Tällainen ammattiryhmien määrittely voisi etenkin haastavassa henkilöstötilanteessa entisestään heikentää kotihoidon henkilöstön saatavuutta ja jäykistää palvelujen järjestämistä.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että lapsiperheiden kotipalvelu on tarkoitettu ennalta ehkäiseväksi palveluksi, jonka tehtävänä on tukea perheen jaksamista ja pärjäämistä joko tilapäisissä tai pidempiaikaisissa kuormittavissa tilanteissa. Valiokunta yhtyy lapsiasiavaltuutetun näkemykseen siitä, että kynnyksen tarjota perheille kotipalvelua tulisi olla matala.

Hallituksen esityksessä todetaan, että lapsiperheiden kotipalvelun merkitys sosiaalihuoltolaissa säädettyinä omana palvelunaan tekee siitä näkyvämmän ja voi siten tosiasiallisesti parantaa lapsiperheiden palvelujen saantia. Lisäksi palvelujen sisällön täsmentäminen lapsiperheen tarpeita vastaavaksi vahvistaa palvelun alkuperäistä tarkoitusta lapsiperheen subjektiivisena arjen toimintakykyä turvaavana ja vahvistavana palveluna.

Valiokunta kiinnittää huomiota perheiden tosiasialliseen mahdollisuuteen saada asuinpaikastaan riippumatta perheen tarpeen mukaista kotipalvelua. Valiokunta ehdottaa tästä asiasta myös lausumaa, johon palaan myöhemmin.

Nostan täällä esiin vielä muutamia erityisiä kysymyksiä, joita tässä valiokunnan mietinnössä halutaan nostaa esille:

Ensinnä turva-auttamispalveluihin:

Sosiaalihuoltolain ehdotetun 19 b §:n mukaan turva-auttamispalvelua järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sairauteen, korkeaan ikään, vammaan tai muuhun vastaavaan toimintakykyä alentavaan syyhyn liittyvän turvattomuuden perusteella. Turva-auttamispalvelulla tarkoitetaan palvelua, johon kuuluvat asiakkaan käytössä oleva tarkoitukseen soveltuva turvalaitteisto, laitteiston kautta tulevien hälytysten ympärivuorokautinen vastaanotto, hälytyksen johdosta tehtävä avuntarpeen arviointi sekä huolehtiminen siitä, että asiakas saa tarvitsemansa avun vuorokaudenajasta riippumatta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan nyt ehdotetussa muodossa sääntely näyttää mahdollistavan hyvin syvälle käyvän puuttumisen yksityiselämän suojaan. Sääntelystä ei esimerkiksi käy ilmi, minkälainen turva-auttamispalvelun tuottamistapa olisi, mitä henkilötietoja turva-auttamispalvelun tuottamisessa kerättäisiin tai missä määrin turva-auttamispalvelun käyttöönotto perustuisi suostumukseen. Lausunnon mukaan sääntely tulee poistaa lakiehdotuksesta tai sitä on täsmennettävä merkittävästi. Tällainen muutos olisi edellytyksenä, että ensimmäinen lakiehdotus voitaisiin käsitellä tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaakin tämän johdosta säännöksen poistamista lakiehdotuksesta. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että turva-auttamispalveluja voi toteuttaa myös muu kuin sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuksen saanut henkilöstö tilanteissa, joissa tällainen koulutus ei ole tarpeen. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus antaa turva-auttamispalvelujen käyttöä koskevan esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian.

Yksi olennainen osa-alue tämän hallituksen esityksen kokonaisuudessa on asumiseen liittyvät palvelut, ja haluan nostaa mietinnöstä esille sosiaalihuoltolain asumispalveluja koskevan sääntelyn uudistamisen:

Sen tavoitteena on kehittää ja monipuolistaa iäkkäiden asumispalveluja joustavammiksi ja paremmin asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaaviksi. Asumispalveluja ovat esityksen mukaan tilapäinen ja tuettu asuminen, joita koskevat säännökset säilyvät asiasisällöltään ennallaan, sekä yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen, jot-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

ka tulevat nykyisen palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen tilalle. Monimuotoisten asumis- ja palvelukokonaisuuksien edistämiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla mahdollistetaan erilaisten asumispalvelumuotojen toteuttaminen samassa toiminnallisessa kokonaisuudessa.

Valiokunta katsoo, että asumispalveluihin esitetty uusi yhteisöllisen asumisen kokonaisuus tehostaa palvelujen tuottamista, kun palvelujen järjestäminen eriytyy asumisen järjestämisestä eikä kohteessa tarvitse olla omaa henkilöstöä palvelujen järjestämistä varten vaan palvelut voidaan järjestää yhtä asumisyksikköä laajempina kokonaisuuksina. Lisäksi asiakkaat voivat yhteisöllisessä asumisessa joustavasti yhdistää eri palveluntuottajien palveluita yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Näin ollen yhteisöllisen asumisen kokonaisuus mahdollistaa palvelurakenteen keventämisen ja vähentää ympärivuorokautisen palveluasumisen kasvupainetta. Yhteisöllinen asuminen hillitsee työvoiman tarpeen kasvua myös kotihoidossa, koska osa kotihoidon käynneistä, kuten esimerkiksi ruokailu tai toimintakyvyn ylläpito, on mahdollista järjestää ryhmämuotoisina palveluina. Eesityksen mukainen ympärivuorokautinen palveluasuminen vastaa sisällöltään pääosin nykyistä tehostettua palveluasumista.

Monimuotoisten asumis- ja palvelukokonaisuuksien edistämiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla mahdollistetaan erilaisten asumismuotojen toteuttaminen samassa toiminnallisessa kokonaisuudessa, kuten edellä totesin. Kohteessa voi esityksen mukaan olla yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista sekä asumista tavalliseen asuntokantaan kuuluvissa asunnoissa. Tarkoitus on, että henkilö voi halutessaan elää loppuelämänsä samassa asunnossaan eikä hänen tarvitse muuttaa muualle saadakseen toimintakykynsä heikentymisen vuoksi tarvitsemansa palvelut.

Valiokunta pitää kannatettavana sääntelyn tavoitteita edistää monimuotoisia asumisratkaisuja sekä sellaista asumismuotojen kehittymistä, joka mahdollistaa etenkin iäkkäälle henkilölle sen, että hän saa elää loppuelämänsä tutussa kodissaan sinne annettavien tarpeenmukaisten palvelujen turvin. Valiokunta kuitenkin toteaa asiantuntijakuulemisen perusteella, että tavoitteiden käytännön toteuttamisessa on haasteita, ja kiinnittää huomiota asiakkaiden palvelutarpeiden merkittäväänkin vaihteluun sekä toimeenpanon riittävän ohjauksen ja yhteisten toimintamallien luomisen tarpeeseen.

Henkilöstön osalta valiokunta painottaa riittävän ammattitaitoisen henkilöstön merkitystä sosiaalihuollon palvelujen laadun turvaamisessa. Hoitohenkilöstön saatavuus heikenee, kun eläköityminen heikentää henkilöstön saatavuutta ja aikaisempaa pienemmät ikäluokat siirtyvät työmarkkinoille. Henkilöstön saatavuus sekä alan veto- ja pitovoiman vahvistaminen on yksi iäkkäiden palvelujen suurimpia haasteita.

Arvoisa puhemies! Tässä laajassa mietinnössä esitetään myös runsaasti erilaisia pykälämuutoksia, joista useat ovat teknisiä mutta osa myös asiasisältöön liittyviä. Niitä tuossa osittain myös sivusin.

Haluan tässä lopussa nostaa vielä esille sen, että tähän valiokunnan mietintöön sisältyy kolme lausumaehdotusta, jotka tässä luen:

Ensinnä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lapsiperheiden kotipalvelun toteuttamista hyvinvointialueilla ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin palvelun saannin turvaamiseksi.”

Toinen lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lakiesityksen vaikutuksia ikäihmisten kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan saatavuuteen ja laatuun.”



## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Kolmas lausumaehdotus kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää hyviä toimintatapoja ikääntyneen väestön terveyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja parhaiden käytäntöjen vakiinnuttamiseksi koko maahan esimerkiksi ikäihmisten neuvola-toimintana.”

Arvoisa puhemies! Tähän mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

**15.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoitteet ovat kannatettavia, sillä kaikki tiedämme, että kotihoidossa ja ikäihmisten asumispalveluissa on paljon kehitettävää. Keskityn puheenvuorossani ikäihmisten palveluihin, vaikka pidän tärkeänä myös lapsiperheiden kotipalvelun kehittämistä. Tulisi olla itsestään selvää, että lapsiperheiden kotipalvelu on perheen subjektiivinen, arjen toimintakykyä turvaava ja vahvistava palvelu, jota tulee tarjota perheille matalalla kynnyksellä. Mitä paremmat lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut ovat, sen varmemmin voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja myös siitä yhteiskunnalle koituvia kustannuksia. Mutta, kuten totesin, keskityn nyt ikäihmisten palveluihin.

On erittäin hyvä asia, että kotihoitoa kehitetään ja mahdollistetaan se, että ihmiset voivat halutessaan asua omassa kodissaan niin kauan kuin mahdollista. Kuitenkin on muistettava, että esimerkiksi tietyssä muistisairauden vaiheessa oma koti ei ole enää turvallinen ja inhimillinen paikka asua yksin, oli kotihoito miten laadukasta tahansa. Tälläkin hetkellä on eri puolilla Suomea paljon muistisairaita, joiden ei ole enää hyvää ja turvallista olla omassa kodissaan, mutta erilaisia yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkoja ei ole riittävästi. Suosittelen tutustumaan Muistiliiton ja Hoitotyön tutkimussäätiön yhdessä laatimiin Muistava-työkaluihin, joiden avulla ammattihenkilöt voivat sairastuneen ja läheisten kanssa yhdessä miettiä, milloin olisi syytä harkita yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautiseen palveluasumiseen muuttamista.

Tässä yhteydessä haluan esille tuoda myös ikäihmisten perhehoidon mahdollisuudet, joista on saatu erinomaisia kokemuksia esimerkiksi Pohjois-Karjalassa.

Puhemies! Haluan kiittää käsitteiden uudistamisesta. Nykyiset palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen käsitteet muuttuvat yhteisölliseksi asumiseksi ja ympärivuorokautiseksi palveluasumiseksi. Uudet käsitteet kuvaavat paremmin sitä, mistä on kysymys. Pari viikkoa sitten valmistuneessa tarkastusvaliokunnan lausunnossa asuntopoliittisesta kehittämisohjelmasta valiokunta korostaa sitä, että tarvitaan uudenlaista kotihoidon ja ympärivuorokautisen palveluasumisen väliin sijoittuvaa asumista. Mutta, olipa asumisen muoto mikä tahansa, periaatteena tulee olla, että ikäihmisellä on koti, ei pelkkä asunto, yksikkö tai laitos. Tämä edellyttää myös hoito- ja hoivakulttuurien muutosta, jotta asumiseen saadaan kodin tuntu. Tarkastusvaliokunta korosti lausunnossaan myös esteettömän ja viihtyisän asuinympäristön merkitystä ikäihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille.

Puhemies! Lakiesityksessä on monia ikäihmisen elämänlaadun kannalta tärkeitä asioita, muun muassa yhteisölliseen asumiseen liittyvä velvoite järjestää ryhmätoimintaa ja sosiaalista kanssakäymistä ihmisten välille. Tässä yhteydessä haluan muistuttaa myöskin siitä, että esimerkiksi myös kulttuuriset oikeudet kuuluvat kaikille, ja tällä hetkellä näiden oikeuksien toteutumista rikotaan erityisen paljon ikäihmisten hoidossa ja hoivassa. Myöskään kotihoidon asiakkaat eivät pääse harrastamaan haluamaansa kulttuuria. Tämä liittyy laajempaan ongelmakenttään siitä, etteivät kotihoidon asukkaat pääse omasta kodistaan

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

ulos. Tutkimusten mukaan 46 prosenttia kotihoidon asiakkaista ei pääse edes kerran viikossa ulkoilemaan. Tämä on erittäin epäinhimillistä ja huolestuttavaa, sillä tiedämme myös sen, että siinä vaiheessa kun ikäihmisen ulkona liikkuminen loppuu, otetaan pitkä askel kohti ympärivuorokautiseen hoitoon ja hoivaan siirtymistä. Paikallaanolon kustannukset ovat jopa puolitoista miljardia euroa vuodessa. Onneksi meillä on näyttöä toisenlaisestakin toiminnasta, ja esimerkiksi Oulun kaupungissa olevan lähikuntouttaja-mallin toivoisin leviävän koko Suomeen, sillä sen avulla on saatu erinomaisia tuloksia.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä tämän esityksen tavoitteisiin. Esityksen tavoitteena on edistää iäkkäiden henkilöiden edellytyksiä elää kodissaan turvallisesti sekä saada tarpeita vastaavat kotiin annettavat palvelut oikea-aikaisena, riittävinä ja laadukkaina. Tavoitteena on myös parantaa kotihoidon henkilöstön riittävyttä sekä toiminnan toteuttamista ja johtamista niin, että alalle saadaan uusia työntekijöitä ja että nykyiset työntekijät haluavat jatkaa työskentelyä alan tehtävissä. Viimeksi mainittuun liittyy myös lakiesityksen toteutumisen riskit.

Olemme yhteiskunnassa huolissamme, ettei vanhustyö kiinnosta hoitajia. Palkasta, koulutustaikojen lisäämisestä ja johtamisesta puhutaan paljon ja niin pitääkin, mutta osaaminen ja mahdollisuus töiden kehittämiseen ovat myös keskeisiä työssä viihtymistä ja jaksamista sekä työn mielekkyyttä lisääviä tekijöitä.

Suurin osa vanhustyön asiakkaista on muistisairaita. Tällä hetkellä työntekijöiltä puuttuu esimerkiksi muistityön erikoisosaamista eikä koulutusta järjestetä juuri missään. Olen itse seurannut muistityötä yli 30 vuotta ja viimeisen 10 vuoden aikana muistiosaaminen ja sen hyödyntäminen työn kehittämisessä on monin paikoin pahasti taantunut. Muistisairauksiin ja muistisairaiden kohtaamiseen liittyviä koulutussisältöjä ei ole riittävästi tarjolla toisen asteen tutkinnoissa eikä myöskään ammattikorkeakouluissa. Myöskään muistityössä tarvittavia erikoistumisopintoja ei järjestetä juuri missään. Liian usein ajatellaan, että muistisairaita voi hoitaa kuka tahansa, ja hoitajista puhutaan jopa käsipareina. Tällainen puhe aliarvioi sekä muistisairaita että heidän hoitajiaan. Ei ihme, jos ala ei kiinnosta. Jos muistisairauteen liittyvät asiat ovat työntekijöille vieraita ja osaamista kommunikointiin ja kohtaamiseen ei ole, työ tuntuu helposti kuormittavalta ja raskaalta, mikä vähentää työn veto- ja pitovoimaa. Riittävä teoriatieto ja oikeat auttamismenetelmät auttavat löytämään erilaisia ratkaisuja arjessa ilmeneviin haasteisiin. Osaamisen puutteet näkyvät tällä hetkellä monessa työyhteisössä, sekä kotihoidossa että asumispalveluissa.

Työterveyslaitoksen selvityksen mukaan ikäihmisten hoito- ja hoivatyössä uuvuttaa eniten todellisuuden ja ammatti-identiteetin välinen ristiriita, eli työtä ei voi tehdä niin hyvin kuin haluaisi, mutta myös se, ettei pysty hyödyntämään työssään erityisosaamistaan, samoin kuin se, että ihmislähtöistä työn kehittämistä ei pystytäkään enää tekemään. Jostain syystä moneen työyhteisöön on juurtunut kaikki tekevät kaikkea -työn tekemisen malli. Olenkin viime aikoina kuullut monen työntekijän turhautuneita kokemuksia esimerkiksi siitä, ettei taiteesta ja kulttuurista kiinnostunut henkilö voi huolehtia kulttuurihyvinvoinnista tai kuntouttavaan toimintaan perehtyneen henkilön ei katsota voivan kouluttaa työkavereita toimimaan uudella tavalla. Sairaanhoidajien kuuluu tiskata ja tehdä pyykinhuolto ja tämän johdosta sairaanhoidajalla ei ole aikaa tehdä omia töitään. Tämä malli johtaa osaamisresurssien väärinkäyttöön ja osaavien työntekijöiden turhautumiseen. Jotta tämän lakiesityksen tavoitteet voisivat täyttyä, tarvitaan henkilöstöresurssien turvaamisen lisäksi toimintakulttuurien muutosta ja osaamisen sekä koulutuksen arvostamista ja uudenlaisia johtamisen taitoja. Valitettavasti myös lähiesihenkilöitä on monessa organisaatiossa vähennetty.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Toisin sanoen hyväkään laki ei riitä, ellei toimintakulttuureissa tapahdu muutoksia. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Essayah.

**15.25 Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Voin todellakin yhtyä siihen, että sinällänsä tämän hallituksen esityksen tavoitteet ovat kannatettavia. Mutta niin kuin aika monissa muissakin näissä hallituksen esityksissä, jotka ovat liittyneet niin kotihoitoon, asumispalveluihin kuin esimerkiksi ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, mukaan lukien hoitajamitoitus, meillä on tehty ensin mitoituksia ja on tehty säännöksiä ja sen jälkeen vasta ruvettu miettimään sitä, miten nämä voidaan pistää toimeen: mistä löytyy henkilökunta, miten voidaan varmistaa, että meillä on oikeasti tekijöitä. Kun katsoin tuossa tähänkin mietintöön jätettyjä kahta vastalauseetta, niin siellä oppositiopuolueitten huoli nousee nimenomaan siitä, millä tavalla pystytään toteuttamaan sinällänsä ihan tärkeitä ja järkeviä uudistuksia.

Tässä esityksessä on ensinnäkin lapsiperheet omana osanaan. Haluan todeta siitä, että pidän todella tärkeänä, että lapsiperheille olisi matalalla kynnyksellä saatavissa kotipalvelua ja että sellainen aikaisempi leimaamisen pelko, mikä on liittynyt siihen, että meillä on ollut kuntia ja ehkä vielä jopa tälläkin hetkellä sellaisia kuntia, joissa nimenomaisesti lapsiperheen kotipalvelun kaikkein parhaiten saa sitä kautta, että tulee lastensuojelun asiakkaaksi, ja se on tuonut siihen lapsiperheitten kotipalveluun sellaista leimaa, jota siinä ei missään nimessä pitäisi olla. Kun tänä päivänä sitten ollaan siirtymässä noille hyvinvointialueille, niin nimenomaisesti tämä ennaltaehkäisevä matalalla kynnyksellä annettava kotipalvelu olisi se, joka sitten ennaltaehkäisisi ja olisi myöskin taloudellisesti järkevää, elikkä silloin emme joutuisi näihin raskaampiin ja monta kertaa huomattavasti kalliimpiin lastensuojelutoimenpiteisiin.

Arvoisa puhemies! Sitten kun mennään tähän varsinaiseen vanhuspuolen esitykseen, jaan sen näkemyksen, että meillä tänä päivänä ei ole tarpeeksi niitä paikkoja, joissa kotihoidon ja sitten asumispalveluitten välille löytyisi vanhuksille kodinomaista hoitoa. Perhehoito on liian vähän tunnettu käytänte Suomessa, ja me tarvitsisimme lisää niitä paikkoja, jotka tarjoavat perhehoitoa.

Näihin laatukysymyksiin haluaisin lisätä sen, että kristillisdemokraatit jo vuoden 2019 eduskuntavaalien alla lanseerasivat sen neljän takuun käytännön. Elikkä me tarvitsemme ulkoilutakuuta, me tarvitsemme ruokailutakuuta, hygieniatakuuta ja yhteisötakuuta, jossa otetaan huomioon siis vanhusten henkiset, hengelliset ja sosiaaliset tarpeet, jolloin me voimme varmistaa sen, että annettu hoiva täyttää ihmisen perustarpeet ja on myöskin laadukasta.

Arvoisa puhemies! Muutamaksi sanaksi tulen vielä sinne, kun aika loppuu. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana nimenomaisesti tähän hoitajapulaan liittyen. Eli tänä päivänä tämä tilanne on johtanut siihen, että kun hoitajamitoitusta on pistetty kunniassa täytäntöön, niin se on aiheuttanut sen, että nimenomaan sieltä kotihoidon palveluista on sitten henkilökuntaa siirtynyt. Siinä mielessä, kun katsoo nyt tätä hallituksen esitystä, valitettavasti tässäkin tämä, voi sanoa, johtaa tähän samaan ja tämä yritys paikata tätä tilannetta jää kyllä puolitiehen, eikä tässä esityksessä ole sellaisia konkreettisia toimenpiteitä, millä pystyttäisiin varmistamaan henkilöstön riittävyys.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Tietysti tässä on kysymys myöskin sitten alan vetovoimasta, niin kuin täällä edustaja Mäkisalo-Ropponen minusta hyvin toi esille. Eli tänä päivänä voi sanoa, että jos me emme saa tuolle alalle lisää työntekijöitä, niin meillä on vanhustenhoidossa todellinen kriisiytyminen edessä. Kun katsomme esimerkiksi tätä kesää, jo nyt tällä hetkellä meillä on paljon sellaisia hoivakoteja, joissa on jouduttu laittamaan osastoja kiinni. Jopa kokonaisia yksiköitä on jouduttu laittamaan kiinni sen tähden, että meillä tällä hetkellä ei ole riittävästi henkilökuntaa. Siinä mielessä voisi sanoa, että hallitus on hitaasti herännyt tähän kysymykseen siitä, millä tavalla alan vetovoimaa pystyttäisiin parantamaan. Toki on perustettu työryhmä miettimään ja tuomaan niitä toimenpiteitä, mutta tavallaan tässä on lähdetty takaperoisesti liikenteeseen, eli ensi on tehty kovat mitoitukset ja on laitettu erilaiset kriteeristöt, ja sen jälkeen on sitten lähdetty miettimään, miten me pystymme tämän asian saamaan lain mukaiseen tilaan. Itse kyllä pelkään, että meillä on edessämme todellakin vanhustenhoidon kriisiytyminen tätä vauhtia, ja tämä on erittäin, erittäin vakava huoli.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Rehn-Kivi.

**15.30 Veronica Rehn-Kivi r:** Värderade talman! Vi har i social- och hälsovårdsutskottet efter en lång och noggrann behandling med ett stort antal sakkunnighöranden äntligen blivit klara med vårt betänkande om det stora lagpaketet med förbättringar inom äldreomsorgen, förstärkandet av de äldres funktionsförmåga och större resurser inom hemvården som nu också blir dygnet runt-service, ett viktigt steg med tanke på vår allt större andel äldre personer i vårt land.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus haluaa panostaa vanhuspalveluihin, ikäihmisten hoivaan ja kotihoitoon sekä sen resursseihin. Ympäri- vuorokautinen kotiin annettava palvelu asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan edesauttaa iäkkään ihmisen mahdollisuuksia ja kykyä selviytyä omassa kodissaan vaikka aina elämän loppuun asti.

On myös pitkään peräänkuulutettu vanhusten asumiseen välimuotoa kotona asumisen ja tehostetun palveluasumisen vaihtoehtoksi. Nyt esitetään tällaiseksi asumismuodoksi yhteisöllistä asumista. Se voi olla toimiva ratkaisu, mutta ei varmasti sovi kaikille vanhuksille, jotka eivät enää pärjää omassa kodissaan, mutta eivät myöskään vielä tarvitse ympäri- vuorokautista hoivaa.

On tärkeää, että iäkäs ihminen saa itse vaikuttaa siihen, miten ja missä hänen asumisensa järjestetään. Se pitää tehdä hänelle sopivalla tavalla ja niin, että turvallisuudentunne säilyy ja hänen toimintakykynsä otetaan huomioon. On erityisen tärkeää, että jatkossa panostetaan yhä enemmän hyvinvointia edistävään ja ennalta ehkäisevään toimintaan iäkkäiden ihmisten toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

Ärade talman! Det är oerhört viktigt att vi i framtiden satsar ännu mera på hälsofrämjande och förebyggande verksamhet inom äldreomsorgen. Därför har jag med andra ledamöter lämnat in en lagmotion om att införa lagstadgade seniorrådgivningar vars verksamhet går ut på att erbjuda preventiva tjänster för de äldre genom hälsokontroller och individuella diskussioner om måendet och möjligt stödbehov. Flera sakkunniga vi hört under behandlingen av denna lagproposition har uttryckt sitt starka stöd för dylika rådgivningstjänster för den äldre befolkningen. Det är redan nu möjligt att i kommunerna grunda seniorrådgivningar men bara ett fåtal kommuner eller samkommuner har gjort det. Erfarenheterna av

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

denna verksamhet är dock mycket goda. I till exempel Brahestadsregionen har man redan i över 20 år idkat så kallad vuxenrådgivning med resultat som är värda att notera. En 75-åring kan till exempel vara i bättre skick, tack vare rådgivningsservicen, än för tio år sedan då han första gången blev kallad till hälsokontrollen. Det här är effektiv verksamhet både med tanke på det humana och det samhällseliga planet.

Arvoisa puhemies! Seniorineuvolapalveluita tai ikääntyneen väestön neuvolatoimintaa on jo pitkään ollut tarjolla eri puolilla Suomea, mutta toiminnan järjestäminen on kunnille vapaaehtoista. Kokemusten mukaan tämä palvelu on parasta ennalta ehkäisevää toimintaa ikäihmisten terveyden edistämisen, toimintakyvyn ylläpitämisen ja sitä myöden hyvinvoinnin kannalta. Toiminta säästää myös pitkällä aikavälillä yhteiskunnan kiihtyviä vanhuspalveluiden kustannuksia. Kun pystymme havaitsemaan sairaudet ajoissa, vähentämään yksinäisyyttä ja turvattomuutta vanhusten keskuudessa, lisääntyvät terveet elinvuodet sekä elämänilo ja toimintakyky paranevat.

Kaikki vanhukset ansaitsevat merkityksellisen arjen sekä ihmisarvoisen elämän. Siksi olen hyvin iloinen siitä, että olemme valiokunnassa yksimielisesti lisänneet toisen lain 12 §:ään uuden momentin, jossa todetaan, että edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut palvelut voidaan järjestää ja tarjota ikääntyneen väestön neuvolatoimintana. Valiokunnan ehdottaman uuden säännöksen tavoitteena on vakiinnuttaa ikääntyneiden neuvolatoiminta maanlaajuisesti. Valiokunta lisäsi tästä mietintöönsä myös lausuman.

Kannustan siksi kaikkia toimintaansa aloittavia hyvinvointialueita ottamaan palvelutarjontaansa hyvinvointia edistäviä ja kustannustehokkaita seniori- tai ikääntyvän väestön neuvolapalveluita. Siitä toiminnasta on todistetusti hyötyä. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Aittakumpu.

**15.35 Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Moni ikääntynyt suomalainen toivoo voivansa asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään, ja jotta tämä olisi mahdollista ja turvallista, niin lainsäädäntöä on välttämätöntä kehittää. Nyt tämän hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on parantaa kotiin annettavien palveluiden saatavuutta ja laatua ja edistää kotihoidon henkilöstön riittävyyttä. Nämä ovat suuria tavoitteita, niin kuin tiedämme, tässä ajassa, jossa väestö ikääntyy ja hoitohenkilökunnan saatavuudessa on vakaviakin ongelmia.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma sisältää useita hyviä tavoitteita väestön ikääntymiseen varautumiseksi, ja näitä tavoitteita on laitettu täytäntöön. Eduskunta hyväksyi kesäkuussa 2020 vanhuspalvelulain niin sanotun ykkösvaiheen esityksen, joka sisälsi muun muassa säännökset henkilöstömitoituksen nostamisesta ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta tässä mietinnössään tosiaan nostaa erikseen esille myös lapsiperheiden kotipalvelun saatavuuden, ja myöskin tämä on erittäin tärkeää, kun puhutaan kotiin annettavista palveluista. Tällä hetkellä meillä on jo vuosia ollut sellainen ongelma, että suomalaiset lapsiperheet asuinkunnastaan riippuen ovat olleet — ja ovat edelleen — eriarvoisessa asemassa siinä, miten he saavat kotiinsa tätä... Ennen puhuttiin kodinhoitajista, nykyään puhutaan kotipalvelusta. Se on äärimmäisen tärkeä palvelu esimerkiksi silloin, kun perheessä äiti tai isä sairastuu ja kotiin tarvitaan apua, ja nyt kun tämä lapsiperheiden kotipalvelu erotetaan omaksi pykäläkseen, niin, kuten mietinnössä sosiaa-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

li- ja terveystieteiden valiokunta toteaa, tämä korostaa lapsiperheen subjektiivista oikeutta tähän palveluun. Tämä on myöskin tärkeä viesti hyvinvointialueille siinä, että koko Suomessa nyt sitten perheille tarjotaan tätä palvelua tarpeen mukaan ja matalalla kynnyksellä, jota myöskin lapsiasiavaltuutettu asiantuntijalausunnossaan toi esille ja joka tähän mietintöön kirjattiin. Tämä on näiden kaikkien kotiin tuotavien palvelujen ohella tärkeää ennaltaehkäisevää palvelua, joka ehkäisee ongelmien syventymistä ja pahenemista, ja toivon, että tämä osaltaan voisi sitten myöskin vähentää painetta lastensuojelun tarpeelle meillä Suomessa.

Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että myöskin tämä ikäihmisten neuvolatoiminta nostetaan esille ja kirjattiin sinne pykälään, ja siitä tuli oma lausumansakin — sitä kannattaa kehittää. Ja lausuma tuli myöskin tästä lapsiperheiden kotipalvelusta sekä siitä, että nyt tämän koko lakikokonaisuuden vaikutuksia tulee tarkasti seurata ja tehdä tarvittaessa toimenpiteet, jotta edelleen kehitetään ja parannetaan ikääntyneiden palveluja.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Viljanen.

**15.38 Heidi Viljanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä iso lakikokonaisuus ja jatkumoa näihin vanhuspalvelu-uudistuksiin, joita tämä hallitus on tehnyt. Tämä kokonaisuus voidaan jakaa oikeastaan neljään osioon: kotiin annettaviin palveluihin, lapsiperheiden kotipalveluun, asumispalveluihin ja henkilöstöasioihin. Muutaman sanan ajatelin jokaisesta osiosta sanoa.

On erittäin tärkeää, että koti olisi mahdollisimman pitkään jokaiselle meistä se paikka, missä me selviydytään vanhenemisen vaivojenkin kanssa, ja saadaan sinne riittävä tuki ja apu, ja siksi onkin tärkeää, että kotihoitoa jatkossa on yksilöllisen tarpeen mukaan järjestettävä vuorokaudenajasta riippumatta. Tällä estetään sitä, että asiakas tai potilas joutuu raskaampiin ympärivuorokautisiin palveluihin. Mutta kuitenkin pitää huomioida se, että tarvittaessa myös ne ympärivuorokautiset palvelut ovat saatavilla ja niihin pääsy ei vaikeudu.

Tässä on eriytetty sosiaalihuoltolakiin omaksi oikeudekseen lapsiperheiden oikeus kotipalveluun, ja se on erittäin tervetullut uudistus. On ihan keskeistä, että lapsiperheillä on mahdollisuus saada myöskin kotipalvelua, koska sillä pystytään parhaassa tapauksessa ehkäisemään hyvin raskaita lastensuojelun palveluita. Kun tämä palvelu saadaan entistä näkyvämmäksi omana kokonaisuutenaan, niin myöskin se kynnys näihin palveluihin hakeutumiseen ja palvelujen saatavuuteen varmasti madaltuu.

Asumispalveluiden osalta jatkuu niin, että asumispalveluja olisivat jatkossakin tilapäinen ja tuettu asuminen, mutta uusina käsitteinä olisivat yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen, jotka tulisivat nykyisen palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen tilalle. Valiokunta näki, että yhteisöllisen asumisen kokonaisuus tehostaa palvelujen tuottamista, kun palvelujen järjestäminen eriytyy asumisen järjestämisestä eikä kohteessa tarvitse olla omaa henkilöstöä palvelujen järjestämistä varten, vaan ne voidaan järjestää laajempina kokonaisuuksina. On tärkeää, että yhteisölliseen asumiseen liittyy velvoite järjestää myös ryhmätoimintaa. Se lisää mahdollisuuksia toimintakykyä ylläpitävään ja ennaltaehkäisevään toimintaan.

Henkilöstöstä täällä on paljon puhuttu. Me tiedetään kaikki, mikä on meidän sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön tilanne tällä hetkellä, ja jotta me voidaan nämä laadukkaat palvelut turvata, me tarvitaan ammattitaitoisia tekijöitä. Yksikään puolue ei tässä salissa

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

saa puhtaita jauhoja ja tarroja siitä, että olisi tätä asiaa saanut ratkottua. Tämä on pitkän ajan kysymys. Kymmenen vuotta sitten me tiedettiin, että suuret ikäryhmät eläköityvät ja pienemmät ikäryhmät lähtevät opiskelemaan. Olemme tässä tilanteessa, mutta en kuitenkaan jättäisi näitä uudistuksia tekemättä sen takia, että meillä on henkilöstöpula.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Räsänen.

**15.41 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys, jolla kotiin annettavia palveluja koskevien sosiaalihuoltolain säännösten rakennetta muutetaan kokonaisuudessaan ja uudistetaan kokonaisuudessaan, on erittäin tarpeellinen. Me elämme sellaista aikaa, jolloin on tarpeen nimenomaan kohdentaa uudistuksia ja resursseja kotihoitoon. Tämähän koskee ennen muuta tietenkin ikääntyvän väestön tarpeita, mutta — kuten myös tässä esityksessä on huomioitu — myös lapsiperheiden oikeus kotipalveluun voi hyvin monella tavoin ehkäistä ongelmien pahenemista, ja siinä mielessä on tärkeää, että nekin huomioidaan. Ja sitäkin pidän hyvänä, että kotihoitoa halutaan järjestää nimenomaan henkilön tarpeen mukaan ihan vuorokaudenajasta riippumatta.

Mutta kyllähän tässä esityksessä erittäin suuri ongelma on se käytännön toteutus, millä tavalla me saadaan hoitohenkilökunta riittämään kaikkiin niihin tarpeisiin, joita meillä on ennen muuta ikääntyvän väestön osalla, vanhushuollossa, mutta sitten myös lastensuojelussa ja ennaltaehkäisevissä lapsiperheiden palveluissa. Kannan kyllä suurta huolta siitä, että kun meillä on tehty monia hyviä lakeja, niin kuin tämäkin lähtökohtaisesti on, samoin kuin vanhushuollossa ympärivuorokautisen hoivan henkilöstön mitoitus ja hoitotakuulainsäädännöt, niin nämä kaikki uudistukset tarvitsevat tekijöitä. Ja kun tiedämme tällä hetkellä vaikeudet alalla, tiedämme sen, että siellä on merkittävä eläköityminen tapahtumassa ja ala ei vaikuta tällä hetkellä kovin houkuttelevalta, on johtamisongelmia, meillä on yli 70 000 alalle koulutettua henkilöä ihan muissa tehtävissä ja tälläkin hetkellä näitä irtisanoutumispaineita ja alanvaihtotoiveita on, niin huoli on suuri, millä tavalla nämä uudistukset saadaan käytännössä toteutettua.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ehdotti jo viime vuonna, että tämän vuoden budjetissa olisi voimakkaasti panostettu tähän hoitajien resursointiin, ennen muuta perusterveydenhuoltoon ja samoin vanhushuolliin, mutta samallahan se koskisi tietysti myös erikoissairaanhoidon. Mutta sitä ei valitettavasti tuolloin hyväksytty.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Nurminen.

**15.44 Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on äärettömän tärkeää, että hallitus on lähtenyt nyt parantamaan näitä meidän ikäihmisten palveluita ja puuttumaan tähän vanhustenhuollon ja -hoidon tilaan, mikä on ollut jo pitkään erittäin heikko ja huono. Tämähän alkoi sillä, että me ensin parannettiin ympärivuorokautista hoitoa. Sinne säädettiin mitoitus ja selkeytettiin tehtäväkuvia, ja sitä kautta on pystytty kehittämään tätä tilannetta sen noin 50 000 ihmisen joukossa, jotka siellä asuvat ja jotka ovat täysin toisten ihmisten avun varassa. Nyt on tämä toinen paketti, jota lähdettiin rakentamaan nimenomaan näitten kotiin tuotavien palveluiden parantamiseksi, tämä esitys, mikä valiokunnasta tänne hallituksen esityksenä on tehty, on erittäin hyvä, ja tämä selkeyttää ja uudistaa näitä rakenteita ja yhdenmukaistaa laajasti kotiin annettavien palveluitten tilannetta.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Sinällään ehkä harmi oli — kun me tarvitaan kotona asumista ja tukemista ja me tarvitaan uusia teknologisia ratkaisuja ja niitä edelleenkin voi käyttää — että vaikka täällä olisi säädetty näistä turva-auttamispalveluista ja näistä etäpalveluista, se sääntely nyt tästä jäi perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella pois. Se on ehdottomasti semmoinen asia, johon jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota ja jota edistää.

Valiokunnassa kiinnitettiin usein huomiota myös tähän henkilöstöön, ja on päivänselvää, että jos ei me ratkaista tätä henkilöstöpulaa ja -haastetta, mikä meillä on, niin nämä muut ponnistelut ovat erityisen haastavia, elleivät turhia. Tällä esityksellä pyritään nimenomaan parantamaan myös sitä henkilöstön jaksamista ja kiinnitetään huomiota johtamiseen ja siihen, että henkilöstö viihtyy ja pääsee kuulemaan ja osallistumaan näitten palveluitten kehittämiseen ja tekemään siitä työstä sellaista, että se motivoi hakeutumaan alalle ja pysymään tällä alalla, mutta totta kai me tarvitaan muitakin toimia.

Sinällään haluan kiittää tästä kokonaisuudesta. On ollut äärettömän hienoa, että me ollaan nyt päästy parantamaan näitä palveluita ja viemään näitä asioita eteenpäin. Kuten täälläkin on todettu, alueilla tässä toimeenpanossa on nyt iso ja tärkeä vastuu. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Juuso.

**15.47 Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitää hyvänä tätä hallituksen esitystä, minkä perusteella halutaan kehittää ja joustavoittaa ikääntyneiden asumisratkaisuja. Meillä on muutama parannusehdotus kuitenkin tähän esitykseen, ja kerron niistä nyt lyhyesti.

Ensimmäinen liittyy henkilöstön määrään ja henkilöstövajaukseen. Ensinnäkin henkilöstövajauksesta: haluan tässä sen verran kommentoida esimerkiksi edustaja Viljasen puhetta, että toki me olemme kaikki tienneet kauan aikaa, että tämä riski on olemassa, että meillä ei ole tarpeeksi hoitohenkilökuntaa. Ja tähän asti olemme luottaneet ja edelleenkin hallitus luottaa siihen, että työmarkkinaosapuolet hoitavat tämän homman. Itse en kyllä tässä tilanteessa enää kovin paljon luota siihen, vaan olen sitä mieltä, että hallituksen tulee tilanteeseen jollakin tavalla puuttua, jos me haluamme hyvinvointiyhteiskunnan säilyttää. Toinen tekijä, mikä on varmasti vaikuttanut tähän, on kuntien ikuinen rahapula ja ne säästöpainheet, mitkä siellä ovat olleet sosiaali- ja terveystalouden osalta.

Mutta mitä tulee tuohon henkilöstövajaukseen, niin me haluaisimme, että tulisi velvollisuus ilmoittaa siitä esimiehelle, joka toteaa, että henkilöstövajaus on eikä sitä pystytä paikkaamaan, ja siitä tulisi velvollisuus ilmoittaa Valviralle. Se on yksi näistä kolmesta muutoksesta, joita me esitämme näihin lakeihin. Valvira sanoo, että henkilöstömitoituksen valvominen — näin sivuhuomautuksena — on todella vaikeaa silloin, kun yhdistetään erilaisia asumismuotoja, esimerkiksi yhteisöllistä asumista ja sitten ympärivuorokautista asumista. On vaikeaa valvoa sitä, että henkilömitoitus täyttyy ympärivuorokautisissa asumispalveluissa siten kuin se on laissa säädetty. Sen vuoksi perussuomalaiset esittää tähän lakiin, että ympärivuorokautinen palveluasuminen olisi subjektiivinen oikeus, eli silloin ei jäisi siihen loukkuun, että sinä tarvitset niitä palveluita enemmän kuin mitä sinulle voidaan antaa. Elikkä ei laisteta siitä hoitovelvoitteesta sillä perusteella, että ei ole oikeassa asumispalvelumuodossa.

Me haluaisimme myöskin, että nämä kiireelliset sosiaalipalvelut olisi saatava kuukauden kuluessa siitä, kun asia tulee vireille. Tässä lakiehdotuksessa esitetään kolmen kuukauden rajaa; meidän mielestämme sitä pitäisi tiukentaa siten, että se olisi vain kuukausi.



## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Neljäs asia liittyy tähän käyttövaraan: nyt käyttövara on säädelty koskemaan vain ympärivuorokautista palveluasumista. Asiantuntijoiden mukaan, esitysten mukaan — vanhusasiavaltuutettu muun muassa esitti, ja perussuomalaiset kyllä yhtyy tähän näkökantaan — se tulisi koskea kaikkia näitä asumismuotoja ja asiakkaalle on jätävä tietty määrä sitä rahaa käytettäväksi, ja perussuomalaisten esitys on, että se olisi tässä vaiheessa jo 250 euroa.

Tässä nämä muutokset lyhyesti, ja teen perussuomalaisten vastalauseen mukaiset pykälämuutosesitykset.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Lehto.

**15.50 Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Heti alkuun kannatan edustaja Juuson tekemiä vastalauseen mukaisia muutosesityksiä.

Ikääntyneelle väestölle on tarjottava laadukkaat ja heidän toimintakykyään tukevat sosiaali- ja terveyspalvelut yhdenmukaisesti koko maassa, ja henkilöstön riittävyys on turvattava. Lukumäärän lisäksi kunkin tehtävän osalta on huolehdittava henkilöstön riittävästä koulutuksesta ja kielitaidosta. Yöaikaisen kotihoidon järjestäminen ei saa vaikeuttaa yksilölliseen asumiseen tai ympärivuorokautiseen palveluasumiseen pääsyä, kun henkilöstön palvelutarve sitä edellyttää. Yhteisöllinen asuminen tai omaishoidon saaminen ei saa olla este ympärivuorokautiseen palveluasumiseen pääsemiseksi. Asiakkaita, jotka ovat ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeessa, ei saisi sijoittaa muihin, heidän tarpeidensa kannalta epätarkoituksenmukaisiin ja riittämättömiin asumisen muotoihin sen takia, että henkilöstöä ei riitä ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoituksen täyttämiseen. Yhteisöllisen ja ympärivuorokautisen asumisen yhdistämisessä palvelujen maksujen määräytyminen on oltava asiakkaille selkeää ja ennakoitavissa, ja käyttövara on nostettava 250 euroon kuussa.

Arvoisa puhemies! Asian toisessa käsittelyssä sitten meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ovat tekemässä lausumaehdotuksia, ja niistä jo muutamaan tässä toteankin.

Omaa kokemusta on sen verran, että olen joskus tehostetussa palveluasumisessa käynyt työkokeilussa ja seuraamassa, minkälaista se toiminta on siellä. Kyllä monella on puutteellista se omien varojen riittävyyskin. Kun kyselin, kun ei välttämättä omaisiakaan ole siinä, että kun heillä on vanhoja vaatteita, niin siellä todettiin, että jos eivät omaiset tuo vaatteita tai ei ole rahaa, niin sitten niiltä, ketkä ovat menehtyneet, niiltä hoidokeilta omaiset ovat jättäneet näille asukkaille vaatteita, mitä he saavat käyttöönsä. Olisihan se kiva, että muitakin palveluja voisi ostaa, kun siellä palveluasumisessa on ja tarpeita kumminkin on.

No sitten on paljon tullut tätä, että tehostettuun palveluasumiseen on vaikea päästä. Omaiset ovat todella huolissaan, kun dementoituneita omaisia on siellä kotona, ei tiedä, miten he siellä selviävät. Siellä kun huolestuneina yrittävät käydä työpäivän jälkeen ne, ketkä lähellä asuvat — kaikki eivät pääse joka päivä katsomaan — niin siellä on ulosteet levitetty ja kaikkea muuta hajotettu, siellä ei se asukki enää tiedä, mitä hän oikein tekee. Hän vain siellä sitten päivän pyörii, ja voi olla mitä tahansa. Omaiset ovat todella huolestuneita: palveluasumiseen ei pääse, kun pisteet eivät muka riitä. Tästä tulee paljon viestiä, eli kyllä pitäisi päästä sinne tehostettuunkin palveluasumiseen, jos omaiset katsovat, että se omainen ei enää pysty siellä kotona olemaan.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Kiljunen, Anneli.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

**15.54 Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Ikäihmisten asiat ovat olleet vahvasti esillä julkisuudessa. Huolena ovat olleet palveluiden saatavuus ja laatu niin ympärivuorokautisessa hoidossa kuin myös kotiin vietävien palveluiden osalta. Tästä syystä on tärkeää, että Marinin hallitus puuttuu epäkohtiin parantamalla ikäihmisten oikeusturvaa sekä heille suunnattuja palveluja.

Nyt käsittelyssämme on hallituksen toinen vanhuspalveluiden lakiuudistus. Ensimmäisessä lakiuudistuksessa säädettiin ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksesta, ja nyt käsittelyssä olevalla lakiesityksellä puolestaan on tarkoitus parantaa kotihoidon resursseja ja laatua. Tavoitteena on, että jokainen ihminen, joka haluaa, voisi asua mahdollisimman pitkään turvallisesti kotona luottaen siihen, että hän saa tarvitsemansa palvelut kotiin.

Arvoisa puhemies! Esitys mahdollistaa myös uudenlaisen yhteisöllisen asumisen välimuodon kotihoidon ja ympärivuorokautisen palveluasumisen väliin. Me tarvitsemme erilaisia monimuotoisia ja helposti muunneltavia asumisen muotoja jo nyt ja lähitulevaisuudessa. Jo tällä hetkellä moni ikääntynyt joutuu asumaan liian pitkään kotona, koska välihuutoisia asumisen muotoja ei ole tarjolla. Nyt on tärkeää, että valtio mahdollistaa näiden uusien investointien rakentamisen ja tukee niitä. Näillä investoinneilla on suuri merkitys ikäihmisten turvallisuuden ja hyvän elämänlaadun kannalta. Ikääntyessään turvallisen asumisen ja erilaisten palveluiden saatavuuden merkitys korostuu. Yhteisöllinen asuminen mahdollistaa sosiaalisen ryhmätoiminnan järjestämisen. Tällainen toiminta tutkitusti voi parantaa toimintakykyä ja muun muassa hidastaa muistisairauksien etenemistä. Yhteinen toiminta myös torjuu ikäihmisten parissa yleistyvää yksinäisyyttä. Yhteisöllisessä asumisessa palvelut järjestettäisiin yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja jokainen saisi juuri tarvitsemansa palvelut.

Arvoisa puhemies! Hoitajamitoitusta käsiteltäessä on ollut suuri huoli myös kotihoidon resursseista. Muun muassa tähän huoleen tällä lakiesityksellä pyritään nyt vastaamaan. Laki mahdollistaa myös kotihoidon saamisen ympäri vuorokauden. Avun tarve ei katso kellonaikaa, siltä osin lakiesitys tulee myös parantamaan tilannetta. Tällä esityksellä on tarkoitus edistää kotihoidon riittävää resursointia sekä parantaa toiminnan monipuolisuutta, suunnittelua, toteuttamista ja johtamista siten, että se parantaa myös työntekijöiden työoloja sekä lisää alan pito- ja vetovoimaa. Henkilöstön osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan työhönsä sekä sen kehittämiseen lisää työhyvinvointia. Tämä on oleellinen osa hyvää johtamista, johon tälläkin lakiesityksellä pyritään. Hyvinvoivan ja motivoituneen henkilöstön palveluiden laatu näkyy myös asiakkaiden palveluiden laadussa, joka on tietysti tämän kaiken tärkein lopputulema. Näiden lisäksi tukipalveluiden merkitystä halutaan korostaa erottamalla ne omaksi pykäläkseen, ja näin osaamista saadaan entistä vaikuttavampaan ja osaamisen kannalta parempaan hyödyntämiseen.

Arvoisa puhemies! Nämä uudistukset ovat erityisen tärkeitä nyt, kun uudet hyvinvointialueet ovat aloittamassa vuodenvaihteessa toimintansa. Hallituksen sote-uudistuksen tarkoituksena ei ole vain hallinnollisen rakenteen muuttaminen vaan myös palveluiden sisältöjen kehittäminen sekä parantaminen, jolla varmistamme, että jokainen saa oikea-aikaisesti tarvitsemansa palvelut ja että ne ovat laadukkaita. Pelkällä lailla emme ihmisiä hoida, mutta sen asettamat perusteet siihen, millaisiin palveluihin ihmisillä on oikeus, ovat tärkeitä. Uudistus velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita suunnittelemaan strategisesti, miten ne voivat taata riittävät palvelut myös tulevaisuudessa. Asia on erittäin tärkeä, ja siihen on paneuduttava syvällisesti, monipuolisesti, strategisesti ja tavoitteellisesti. Me tiedämme, että ikäihmisten palvelut ovat tulevaisuudessa hyvinvointialueen keskiössä. Mitä paremmin

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

meillä ikäihmisten palvelut toimivat, sitä laajemmin sillä on heijastusvaikutusta meidän sosiaalipalveluihin, meidän erikoissairaanhoidon, meidän päivystyksiin sekä meidän perusterveydenhuoltoon. — Kiitoksia.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

**15.59 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa kolme asiaa esille tästä esityksestä ja myöskin tuosta valiokunnan mietinnöstä.

Ensinnäkin ikäihmisten kokonaisvaltaisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen on löydettävä resursseja, sillä se on inhimillistä, mutta myös tulevaisuuden kustannuksia säästävää. Ja tämän edistämiseksi korostan kyllä sosiaali- ja terveysvaliokunnan tapaan ikäihmisten neuvolatoiminnan käynnistämistä jokaisella hyvinvointialueella. Toivottavasti hyvinvointialueilla osataan toimia nyt viisaasti.

Toiseksi haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa siitä, että siellä paneuduttiin huolellisesti turva- ja auttamispalveluihin ja etäpalveluihin liittyviin perustuslaillisiin ja samalla myöskin eettisiin epäkohtiin ja riskeihin. Ikäihmisten hoidossa ja hoivassa meillä on jostain syystä taipumusta puuttua liian herkästi itsemääräämisoikeuteen ja yksityiselämän suojaan, ja siksi perustuslakivaliokunnan huomiot ja tarkkuus olivat tässäkin yhteydessä tärkeitä. Sellaista lakiesitystä, jossa nämä asiat ovat liian epämääräisesti kirjattu, ei voida hyväksyä. Tulokannavaraisuutta näissä asioissa ei saa jäädä.

Ja vielä kolmanneksi lakiesityksen vaikutusten arviointiin on nyt sitten kiinnitettävä erityistä huomiota, eli lakiesityksen toteutumista on nyt seurattava. Toivottavasti myös valvontaviranomaisten resurssit riittävät tämän tilanteen seurantaan, sillä olen nyt viime aikoina kyllä saanut aluehallintoviranomaisilta kovasti huolestuttavia viestejä valvontaresurssien riittävyydestä. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Nurminen.

**16.01 Ilmari Nurminen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua. Pyysin puheenvuoron, kun perussuomalaisten vastaesityksiä kuuntelin. He nyt jo lähtivät, mutta he ottivat esimerkiksi näihin asiakasmaksuihin kantaa niin, että kaikilla pitäisi olla samat. Tässä esityksessä nimenomaan on yhteisöllistä asumista ja haetaan ihmisten tarpeiden mukaan ne palvelut, ja jos joku tarvitsee vain vähän palveluita, niin miksi heille sovellettaisiin näitä ympärivuorokautisen hoidon asiakasmaksuja? Päinvastoin, hallitushan on säättänyt asiakasmaksulain. Ensimmäisessä vanhuspalvelulaissa tuli ympärivuorokautiseen hoitoon maksuista tietyt perusteet, mutta on ihan perusteltua, että nyt, kun näitä erilaisia asumismuotoja on ja niitä rakennetaan ja niitä tuetaan, myös niitten maksut määräytyvät sen mukaan. Totta kai on huomioitava se, että kaikilla on varaa käyttää näitä palveluita, mutta juuri tämä palveluiden kirjo oli se, minkä takia ei sitten lähdetty tekemään tällaista esitystä, mitä tässä on.

Sitten näistä etäpalveluista: Itse toivon, että valmistelua jatketaan paljon, ja se on äärettömän vaikeaa, koska teknologia menee koko ajan eteenpäin. Meillä on koko ajan erilaisia järjestelmiä markkinoilla. Mutta siinä, kuten tässä kollega toi esiin, varmasti tarvitaan tarkkaa valmistelua, ja sitä saadaan eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

### 7. Hallituksen esitys eduskunnalle vanhemmuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 132/2021 vp

Lakialoite LA 13/2020 vp, 20/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2022 vp

#### *Toinen käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskusteluun, edustaja Soinikoski.

#### *Keskustelu*

16.02 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoitteena on rakentaa Suomesta lapsiystävällinen maa, jossa kaikkia perheitä ja perhemuotoja kohdellaan yhdenvertaisesti. Vanhemmuuslaki on pieni mutta tärkeä askel tämän tavoitteen toteuttamisessa. Uusi vanhemmuuslaki yhdistää äitiys- ja isyyslait yhdeksi laiksi, purkaa sukupuolitunteita perheoletuksia sekä vähentää vanhemmuuden tunnustamiseen liittyvää byrokratiataa. Kaikki nämä konkreettiset toimenpiteet helpottavat perheiden moninaisuuden tunnistamista ja huomioimista käytännön palveluissa.

Uuden lain myötä tunnistetaan ensimmäistä kertaa lainsäädäntötasolla se tosiseikka, että kaikki lapset eivät tässä maassa synny naisen ja miehen muodostamaan ydinperheeseen ja asu sellaisessa. Perheiden moninaisuus on arkitodellisuutta, ja se on hyvä todentaa myös lainsäädännön puolella. Lapselle perhemuotoa tärkeämpi on turvallinen kasvuympäristö. Vanhemmuus on vanhemmuutta siviilisäädystä ja etuliitteestä riippumatta.

Arvoisa puhemies! Lain keskiössä ovat lapsen oikeuksien vahvistaminen ja lapsen edun ensisijaisuus. Lapsen näkökulmasta tärkeintä ovat turvalliset ja välittävät aikuiset, joiden luona hyvä arki asuu.

Mietinnössään lakivaliokunta korostaa lapsen edun ja lapsen oikeuksien toteutumista. Tähän laki antaa hyvät edellytykset, kunhan toimintakulttuuria muutetaan ja ammattilaisten koulutuksesta huolehditaan. Erityisen tärkeänä lakivaliokunta piti säännöstä lapsen mielipiteen selvittämisestä lapsen etua arvioitaessa sekä lapsen kuulemista tuomioistuinkäsittelyssä, sillä säännökset korostavat lapsen oikeuksien yleissopimuksessa tarkoitettuja lapsen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia vanhemmuutta koskevissa asioissa. Valiokunta piti kuitenkin ehdotettua sääntelyä osittain epäselvänä, ja siksi valiokunta teki lakiin tarkistus- ja selkeytys ehdotuksia, jotta lakia varmasti tulkitaan oikein käytännössä. Lainsäädännön selkeys on olennaista, jotta saamme varmasti tehtyä lapsen edun mukaisia ratkaisuja ja yhdenvertaisia päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Yhä useampi lapsi asuu tänä päivänä monimuotoisessa perheessä, ja lainsäädäntöä on uudistettava vastaamaan nykyaikaista perhekäsitystä ja perheiden arkea. Sosiaalisen vanhemman asema Suomessa on edelleen monin paikoin lainsuojaton. Myös huostaanotetun lapsen ja hänen lähipiirinsä asema jää vaille suojaa huollon siirtyessä sosiaalitoimelle siitä huolimatta, että lapsen lähipiirin kartoitus on kirjattuna lastensuojelulakiin. Lapsiperheille on oltava matalan kynnyksen palveluita joka kunnassa. Lastenvalvojalle ja perheneuvolaan on päästävä ajoissa tukea ja neuvoa saamaan, ennen kuin perhetilanteet kriisiytyvät.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Palvelujärjestelmän on turvattava lapsen etu ja hänen oikeutensa tulla kuulluksi ja autetuksi. Eroaville vanhemmille ja perheen lapsille tulee tarjota eroauttamiseen erikoistuvien ammattilaisten apua. Eduskunta edellytti sekä erotilanteiden palvelujen parantamista että vuoroasumisen kehittämistä jo lapsenhuoltolain uudistuksen yhteydessä 2019. Lakivaliokunta kiinnitti tuolloin lausunnossaan erityistä huomiota OT-keskusten asemaan kaikkein vaativimmassa tilanteessa olevien lasten, nuorten ja perheiden auttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Vaikka vanhemmuuslaki on tärkeä askel oikeaan suuntaan, jää siihen vielä korjattavaa. Seuraavalla hallituskaudella lakiin tulee lisätä mahdollisuus useampaan kuin kahteen juridiseen vanhempaan. Lisäksi meidän on säädettävä kaksi tasavertaista osoitetta vuoroasuville lapsille. Näin lapsen etu toteutuisi nykyistä paremmin.

Suomessa on myös yksi lapsettomuushoitomuoto, joka on laissa kielletty. Ei-kaupalliseen sijaissynnytykseen tähtäävä hedelmöityshoito kiellettiin vuonna 2007 voimaan tullessa hedelmöityshoitolaissa. Epäviralliset järjestelyt ovat tästä huolimatta mahdollisia sekä Suomessa että ulkomailla. Nykyinen lainsäädäntö ei tarjoa minkäänlaista turvaa tai tukea sijaissynnytyksen avulla syntyneille lapsille, sijaissynnyttäjälle tai aiotuille vanhemmille. Suomalaisen palvelujärjestelmän piirissä toteutuvat sijaissynnytyjärjestelyt turvasivat sekä syntyvän lapsen että muiden osapuolten neuvonnan, tuen ja oikeudellisen aseman nykytilaa paremmin. Selvitys ei-kaupallisen sijaissynnytyksen sallimisesta on käynnissä, ja odotan mielenkiinnolla sen valmistumista. Se myös toimii pohjatyönä seuraavaa hallitusohjelmaa varten.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Suomela.

**16.07 Iris Suomela vihr:** Arvoisa puhemies! Jokaisella lapsella on oikeus perheeseen ja jokaisella perheellä on oikeus tulla nähdyksi juuri sellaisena kuin on. Perheitä on ollut moneneen jakoon jo pidempään: on eroperheitä, yhden vanhemman perheitä, perheitä, joihin kuuluvat tiiviisti vaikkapa isovanhemmat tai jommankumman vanhemman uusi puoliso, ja näillä kaikilla rakkailla ihmisillä on lapsille merkitystä ja väliä riippumatta siitä, mitä sukupuolta he ovat ja mistä he ovat alun perin lapsen elämään tulleet. Siksi onkin tärkeää, että laki turvaa vanhempien, perheiden ja ennen kaikkea lasten oikeudet. Siitä tästä on pohjimmitaan kyse, sillä varsinkin, jos jotain ikävää sattuu elämässä kohdalle, on tärkeää, että jokainen lapsen vanhempi on sitä myös juridisesti, muuten voi pahimmillaan käydä niin, että lapsi menettää siteen vanhempiinsa.

Monestihan moninaisia perheitä syntyy erotilanteen myötä niin, että varhaisessa lapsuudessa pariskunta eroaa ja sitten vanhempien uusista kumppaneista tulee lapsille valtavan merkityksellisiä. Nämä ovat sellaisia tilanteita, joissa voidaan joutua isojen arjen haasteiden eteen, jos ei ole mahdollisuutta juridisesti tunnustaa, että lapsella on tosiasiaa useampi kuin kaksi vanhempaa. Nämä uudet aikuiset voivat olla tosiasiaa lapselle elinikäisiä, aina elämässä olleita aikuisia, joten olisi tärkeää, että etenkin tästä näkökulmasta tarkasteltuna lapsilla olisi mahdollisuus useampaan kuin kahteen vanhempaan. Kyse ei siis ole pelkästään sateenkaariperheistä, vaikka toki tämä on myös sateenkaariperheille merkittävä asia.

Kuten sanottua, ennen kaikkea kyse on lasten oikeuksista. Lapsethan eivät valitse tai päättä, keitä heidän vanhempansa ovat. Lapset eivät päättä, millaiseen perheeseen he syntyvät, ja sen takia lasten luokittelu sen perusteella, keitä heidän vanhempansa ovat, on väärin. Tiedän, että tämän salin aiempia keskusteluja tästä aiheesta on moni lapsi, moni perhe,

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

moni vanhempi seurannut hämmentyneenä, pohtinut, näkevätkö kansanedustajat, tämän maan ylimmät vallanpitäjät, minut ja minun perheeni todella sellaisena kuin se on. Anne-taanko minulle samat oikeudet ja sama arvo kuin muille, vaikkapa muille koulukavereille, muille vanhemmille, muille, jotka tässä maassa asuvat? Ja sen takia toivon, vaikka tiedän tästä asiasta olevan eriäviä näkemyksiä, että voisimme käydä keskustelua kunnioittavasti ja näitä lapsia, vanhempia ja perheitä muistaen. Tiedämme, että myös lapset seuraavat täysistuntoa ja varsinkin ne lapset, joita tämä laki ja tämä keskustelu koskettavat. Siksi toivon, että muistamme näitä lapsia, kun tätä keskustelua käymme.

Henkilökohtaisesti pidän toki erityisen hienona, että monia käytännön prosesseja sujuvoitetaan, esimerkiksi isyyden tunnustamista siinä tilanteessa, kun avopariskunta tai paris-kunta, joka ei ole naimisissa, saa lapsen. Tämän kanssa on itsellä aikanaan haasteita ollut, muun muassa maistraatin ruuhkan myötä, ja se hidastaa paljon, jos ei hommaa saada sujuvasti käyntiin. Onkin hyvä, että myös näitä tällaisia vähän tylsempiä hallinnollisia asioita sujuvoitetaan.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Rantanen, Mari.

**16.11 Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Tästä asiasta todella ei vallitse yksimielisyys tässä salissa, ja kuten edellisessä keskustelussa esiin tuli, niin tämä laki valitettavasti sotkee tätä vanhemmuuden käsitettä melko paljon. Itse asiassa hallituspuolueistakin kriittikö ja ihmettelyä täällä kuultiin, miksi tällainen laki on tänne saliin päästetty.

Me perussuomalaisissa teimme asiasta vastalauseen. Katsomme, että tämä laki tulisi hylätä ja siitä ne hyvät osiot, joita myös tässä laissa oli, tulisi ottaa nykyisiin äitiys- ja isyyslakeihin mukaan.

Täällä käytiin todella hyvää keskustelua viime kerralla. Mielestäni siinä ei ollut kyllä mitään epäkunnioittavaa. Se, että me totesimme, että lainsäädäntö ei voi lähteä kunkin aikuisen tarpeista ja yksilöllisistä tarpeista vaan lainsäädäntö lähtee siitä, että sillä pyritään kattamaan mahdollisimman suuri osa ihmisistä, ei tokikaan tarkoita sitä, etteikö kullakin aikuisella ihmisellä olisi oikeus olla sitä, mitä on, muiden siihen puuttumatta, mutta lainsäädännössä välttämättä kaikkea ei voida huomioida varsinkaan silloin, jos se sotkee koko lainsäädännön perustan. Kuten viime kerralla totesimme, niin tässähän on kysymys trans-lain aiheuttamista lainsäädännön muutostarpeista. Senhän me kuulumme ja näimme valio-kunnan asiantuntijalausunnoista, että halua on todella myöskin siis nimetä useita vanhempia. En tiedä, minne se raja sitten lopulta vedettäisiin: olisiko yhden miehen ja yhdeksän vaimon perheessä yhdellä lapsella yhdeksän äitiä ja yksi isä, jos mitään rajoja tässä ei ole?

Arvoisa puhemies! Esitän vastalauseen 1 mukaisen lain hylkäämisen sekä, mikäli ikä-väksemme tämän äänestyksen sitten häviämme, kaksi lausumaa tästä vastalauseesta 1. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Laukkanen.

**16.13 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Ensiksi kannatan edustaja Ranta-sen tekemää hylkäysesitystä ja myös sitten myöhemmin heidän lausumiaan.

Lisäksi esitän kristillisdemokraattien tekemän vastalauseen 2 mukaisen lausuman, joka kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus säilyttää tulevassa lainsäädännössä isyy-den ja äitiyden käsitteet erillisinä, biologiseen sukupuoleen sidottuina käsitteinä.”

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Puhemies! Kaiken lainsäädännön lähtökohtana tulee olla selkeys, ymmärrettävyys ja sovellettavuus. Vanhemmuus toteutuu lakiehdotuksen mukaan edelleen joko isyytenä tai äitiytenä, ja termit isä ja äiti säilytetään. Ne kuitenkin irrotetaan sukupuolen käsitteestä. Esityksen mukaan lapsen synnyttänyt henkilö voi olla nainen tai mies. Samoin isyyden vahvistaminen ei esityksen mukaan edellytä sitä, että isä olisi sukupuoleltaan mies, mutta lapsen äiti kuitenkin on aina se, joka on synnyttänyt lapsen.

Lastenvalvojat ry toteaa lausunnossaan termistön sekavuuden: ”Esimerkiksi kun synnyttänyt henkilö on oikeudelliselta sukupuoleltaan mies, todetaan hänet kuitenkin lapsen äidiksi (lain 2 §). Vastaava termistöön liittyvä ongelma on 4 §:ssä, mikäli henkilön oikeudellinen sukupuoli vahvistetaan naiseksi, voidaan hänet vahvistaa kuitenkin lapsen isäksi.” Edellä mainitusta seuraa, että vaikka lapsella voisi jatkossakin olla vain kaksi oikeudellista vanhempaa, lapsella voi olla juridisesti äiti ja isä, kaksi isää tai kaksi äitiä, mutta näistä kahdesta vanhemmasta käytetyt termit eivät enää kertoisi biologiseen sukupuoleen liitetystä vanhemmuudesta. Termien sukupuolisidonnaisuuden purkamisen aiheuttama lainsäädännön sekavuus korostuu jatkossa entisestään, mikäli hallituksen suunnittelema translain uudistus toteutuu ja lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksesta luovutaan.

Kristillisdemokraatit pitävät tärkeänä, että lainsäädäntö huomioi isän ja äidin roolien erityisyyden ja erilaisuuden. Selkeyden vuoksi sukupuolisidonnaisuus vanhemmuuden käsitteissä tulee säilyttää. Äiti on lähtökohtaisesti lapsen synnyttänyt nainen ja isä lapsen siittänyt mies, eikä näitä eroja ja toisiaan täydentäviä rooleja ole tarpeen lainsäädännössä häivyttää. Myös hedelmöityshoitotilanteessa isyys ja äitiys mukailee tätä biologista lähtökoh-  
taa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että naisparille ehdotettu mahdollisuus valita lapsen toiseksi oikeudelliseksi vanhemmaksi siittiöt luovuttanut mies edistää lapsen oikeutta tun-  
tea alkuperänsä. On huomionarvoista, että vastaavaa valinnanmahdollisuutta hedelmöityshoit-  
tojen ja vanhemmuuden vahvistamisen suhteen ei heteroparilla ole. Hallituksen esityk-  
sessä päädytään johtopäätökseen, että yhdenvertaisen kohtelun vaatimus erilaisten parien  
välillä voidaan tässä tilanteessa ohittaa, koska muutos edistää naisparien ja miesparien oi-  
keuksia, ja kyse ei siten ole sukupuolten välisestä tasa-arvosta, vaan yhdenvertaisuudesta  
seksuaalisen suuntautumisen perusteella.

Kristillisdemokraattien valiokuntaryhmät pitävät ongelmallisena sellaista lainsäädän-  
nön lähtökohtaa, jossa yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen tehtävänä nähdään ennen  
kaikkea joidenkin tiettyjen väestöryhmien oikeuksien edistäminen. Se jättää paljon tilaa  
tulkinnalle ja nakertaa yhdenvertaisuuden asemaa ja merkitystä lainsäädännön määräävä-  
nä pohjana. Kysymystä ei tulisi tarkastella ainoastaan erilaisten parien välisenä kysymyk-  
senä, vaan kysymyksenä yhdenvertaisesta lapsen oikeuksien toteutumisesta erilaisiin per-  
heisiin syntyvien lasten välillä. Tästä näkökulmasta yhdenvertaisuutta edistettäisiin parhai-  
ten vahvistamalla lapsen oikeutta biologisen alkuperänsä tuntemiseen — silloin kun se on  
selvitettävissä — kaikenlaisten hedelmöityshoitoja hakevien perheiden kohdalla.

Edellä mainitusta johtuen totean, että hedelmöityshoitolaki vaatisi tässä vastalauseessa  
esitettyä uudistusta syvempää uudelleentarkastelua, jossa lapsen etua ja oikeutta tuntea al-  
kuperänsä kaikissa tilanteissa vahvistettaisiin ja siitä johtuvat muutokset tehtäisiin äitiys-  
ja isyyslakeihin.

Tästä sekavuudesta johtuen olisi tärkeää, että tämä laki hylättäisiin ja tarvittavat muu-  
tokset tehtäisiin äitiyslakiin, isyyslakiin ja hedelmöityshoitolakiin. — Kiitos.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Mäkelä.

16.19 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Näkisin, että tällä lailla on väärä nimi. Tämän lain pitäisi olla vanhemmuuden murentamislaki eikä mikään vanhemmuuslaki.

Tässä laissa ei ole kysymys lapsen edusta, vaan tässä on kysymys aikuisten ihmisten tahdosta tehdä niin kuin haluavat biologisista tosiasioista välittämättä. Jos siteeraan YK:n ihmisoikeuksien julistusta, artikla 16: ”Täysi-ikäisillä miehillä ja naisilla on oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe ilman minkäänlaisia rodusta, kansalaisuudesta...” jne. Ja kolmas kohta: ”Perhe on yhteiskunnan luonnollinen ja perustava ydinosa, ja sillä on oikeus yhteiskunnan ja valtion suojaan.” Väliin jääneet asiat eivät ehkä ole niin relevantteja tämän asian kannalta, mutta nämä ovat. Eli miehet ja naiset, avioliitto, samassa asiayhteydessä perheen kanssa, jota yhteiskunnan pitäisi erityisesti suojella.

Nyt tämä lakiesitys tekee jotain aivan muuta kuin toteuttaa tätä ihmisoikeuksien julkistukseen kirjattua vaatimusta. Tämä murentaa perheen perustaa, jolla pitäisi olla oikeus yhteiskunnan ja valtion suojaan. Biologiset tosiasiat eivät miksiäkään muutu lainsäädännöllä. Vaikka me päättäisimme tässä salissa, että Aurinko kiertää Maata, niin eivät siinä taivaankappaleet muutu. Vaikka me päättäisimme aivan mitä tahansa tässä lainsäädännössä isästä ja äidistä, niin silti lapsella on aina isä ja on aina äiti. Niinpä tämä lakiesitys, joka johtaa luonnottomaan tilanteeseen, tulisikin eduskunnan hylätä. Kannatan edustaja Rantasen tekemää hylkäysehdotusta.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Räsänen.

16.20 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Laukkanen piti erittäin hyvän ja kattavan puheenvuoron, ja yhdyin täysin niihin ajatuksiin, joita hän siinä nosti esiin. Kannatan tätä edustaja Laukkasen esittämää vastalauseen lausumaehdotusta, jossa todetaan, että eduskunta edellyttää, että hallitus säilyttää tulevassa lainsäädännössä isyyden ja äitiyden käsitteet erillisinä, biologiseen sukupuoleen sidottuina käsitteinä. Kannatan myös tämän esityksen hylkäämistä, kuten täällä perussuomalaiset ovat esittäneet.

”Äiti” ja ”isä” ovat ikiaikaisia käsitteitä, jotka lapsi yleensä oppii ensimmäisenä, ja pidän kyllä hyvin surullisena, että tässä lainsäädännössä hämärretään näitä äitiyden ja isyyden käsitteitä esimerkiksi tuossa 4 §:ssä, jossa todetaan, että mikäli henkilön oikeudellinen sukupuoli vahvistetaan naiseksi, voidaan hänet vahvistaa kuitenkin lapsen isäksi. Tämän lain myötä vanhemmasta käytetyt termit eivät enää kertoisi tosiasialliseen biologiseen sukupuoleen liitetystä vanhemmuudesta, ja ajattelen, että kyllä tämä on myös lapsen kannalta hyvin hämmentävää.

Termien sukupuolisidonnaisuuden purkamisen aiheuttama lainsäädännön sekavuus korostuu jatkossa entisestään, mikäli hallituksen suunnittelema translain uudistus toteutuu ja mikäli lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksesta luovutaan, jolloin henkilö voi vain oman ilmoituksen perusteella ilman mitään ulkopuolista arviointia ja ilman mitään lääketieteellisiä toimia vaihtaa sukupuolensa vastakkaiseen sukupuoleen.

Pidän tärkeänä, että lainsäädäntö huomioisi isän ja äidin roolien erityisyyden ja myös erilaisuuden, ja sen vuoksi tämä sukupuolisidonnaisuus vanhemmuuden käsitteissä tulisi säilyttää, eli äiti on lähtökohtaisesti lapsen synnyttänyt nainen ja isä lapsen siittänyt mies, eikä näitä eroja ja toisiaan täydentäviä rooleja ole mielestäni tarpeen lainsäädännössä häi-



## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

vyttää. Olen samaa mieltä edustaja Laukkasen kanssa myös siitä, että hedelmöityshoitola-  
ki kaipaisi uudistusta, jotta tämä äitiyden ja isyyden erityisarvo edelleenkin huomioitaisiin.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Meri.

**16.24 Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tarkentaisin tätä tietysti ja teen esityk-  
sen tässä perussuomalaisten esittämästä hylkäyksestä. Ehdotamme siis, että nämä kaikki  
lakiehdotukset hylätään. Vastalauseemme perustui siihen, että osa näistä lakiehdotuk-  
sista elikkä 1 ja 3—9 hylättäisiin, jolloin 2—10 olisi voitu hyväksyä. Mutta koska tämä  
meidän rakenteemme siitä, että isyys- ja äitiyslaki säilyisivät omina lakeinaan, ei nyt en-  
simmäisessä käsittelyssä menestynyt, niin esitämme tässä, että nämä kaikki lakiehdotuk-  
set hylätään ja sitten lisäksi hyväksytään tosiaan nämä kaksi lausumaa, jotka löytyvät vas-  
talauseestamme:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset laajentaa isyyden kumoamis-  
kanteen nostamiselle laissa asetettuja määräaikoja edelleen siten, että isyyden kumoamis-  
kanteen nostaminen on aina mahdollista, jos virheellisesti vahvistettu isyys muutoin joh-  
taisi kohtuuttomaan tilanteeseen.” Tärkeintähän on se, että isyys on vahvistettu oikein, ja  
jos tilanteet vaihtelevat — voi tulla monenlaisia, -tyyppisiä tilanteita — niin pitää olla aina  
mahdollista se, että tilanne voidaan korjata vastaamaan tosiasioita. Täällä tuotiin esille  
eräissä puheenvuoroissa, että täällä on loukkaavaa keskustelua. No, minusta esimerkiksi se  
ei ole koskaan loukkaavaa, että tosiasiat vastaavat sitä, mitä on tapahtunut.

Ja toinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet paran-  
taa sekä lapselle vahvistetun isän että lapsen oikeana isänä lapselle jo vahvistetun isän si-  
jasta itseään pitävän miehen mahdollisuuksia saada virheellisesti vahvistettu isyys kumot-  
tua esimerkiksi antamalla heille itsenäinen oikeus saada lapsen isyyden selvittäminen vi-  
reille lastenvalvojan luona ja lieventämällä perheen ulkopuolisen henkilön kanneoikeuden  
aineellisia edellytyksiä.”

Tässähän on tosiaan kaksi eri asiaa, yleisesti ottaen määräajat ja niiden kohtuullisuus —  
niiden pitäisi olla aina sellaisia, että jos on virheellisesti vahvistettu isyys tai tulee tietoon  
uusia seikkoja, että isyys voitaisiin tunnustaa, niin se pitää voida hoitaa — ja lisäksi, jos on  
tapahtunut virhe, se pitää voida oikaista. Nämä ovat meidän lausumamme.

Julkisuudessa on ollut tämä niin sanottu Riston tapaus, ja tämä aiheutti myös lakivalio-  
kunnassa ja muutenkin keskustelua siitä, mitä tämän tyyppisille tilanteille pitäisi tehdä. On-  
han tämä nyt tietysti aivan kohtuutonta, että henkilö maksaa elatusmaksuja lapsesta, joka ei  
ole hänen lapsensa, kun elatusvelvollisuus kuuluu biologisille vanhemmille / vanhemmil-  
le, jotka ovat siinä isä ja äiti.

Elikkä näin, tässä esitykset. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Essayah.

**16.27 Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit kannattavat tätä perus-  
suomalaisten esitystä kaikkien näitten lakiesitysten hylkäämisestä. Todellakin meille tämä  
vanhemmuuslaki sinällensä olisi ehkä voinut nimikkeenä käydä, mutta tässä sisällössä kui-  
tenkin sitten nämä isyyden ja äitiyden käsitteet irrotetaan sukupuolen käsitteestä, ja niin  
kuin tuossa ensimmäisessä käsittelyssä jo kävin omassa puheenvuorossanikin sitä läpi, niin  
täällä muun muassa Lastenvalvojat ry toteaa lausunnossaan, että kun synnyttänyt henkilö

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

on oikeudelliselta sukupuoleltaan mies, todetaan hänet kuitenkin lapsen äidiksi, ja vastava termistöön liittyvä ongelma on tuossa 4 §:ssä, että mikäli henkilön oikeudellinen sukupuoli vahvistetaan naiseksi, voidaan hänet vahvistaa kuitenkin lapsen isäksi. Täällä kristillisdemokraattienkin vastalauseessa on käyty läpi, minkälaisia erilaisia ongelmatilanteita tämä aiheuttaa muun muassa esimerkiksi neuvolassa ja terveydenhuollossa kaiken kaikkiaan.

Kristillisdemokraattien vastalauseessa toinen tärkeä asia, minkä olemme nostaneet esille, on tämä biologisen alkuperän selvittämisen mahdollisuus eli se, että lapsella tulisi olla oikeus tuntea biologinen alkuperänsä. Meillä on nyt sitten tässä lausumaehdotus, joka käsitteäkseni täällä salissa on jo ilmeisesti esiteltykin, mutta joka tapauksessa kannatan tätä vastalauseen lausumaehdotusta, jossa todetaan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus säilyttää tulevassa lainsäädännössä isyyden ja äitiyden käsitteet erillisinä, biologiseen sukupuoleen sidottuina käsitteinä.”

Koska tämä hallituksen esitys ja pykälävaihtoehdoista käyty äänestys eivät johtaneet tähän lopputulemaan, niin on loogista sitten tässä yhteydessä kannattaa tätä hylkäysesitystä.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Rantanen, Mari.

**16.29 Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Pahoittelen äskeistä epätarkkuutta ja sähkölinkkiä hylkäysesitykseni kanssa.

On pakko kuitenkin käyttää vielä puheenvuoro tässä yhteydessä. Olen jokseenkin pitänyt itseänikin aika avarakatseisena ja hyväksynyt ihmisten erilaiset ominaisuudet ja tavat elää, mutta täytyy kyllä sanoa, että vähemmästäkin tässä vähän radikalisoituu tämmöiseen konservatiivisempaan suuntaan, kun näitä lakiesityksiä katsoo, koska itseni on täysin mahdoton ymmärtää, että me hyväksymme täällä sellaisen lain, jossa äidiksi voidaan vahvistaa henkilö, ihminen, joka ei ole biologisesti nainen, ja isäksi voidaan vahvistaa henkilö, joka ei ole biologisesti mies. Viitataan edelleen sairaanhoitajaopintoihin sekä ihan peruskouluaikaan, jolloin käytiin läpi ihmisen anatomiaa ja fysiologiaa ja biologiaa. Kyllä siellä opetettiin niin, että naisella on munasolu ja miespuolisella henkilöllä on siittiö ja vain näistä kahdesta voi tulla lapsi, joten mielestäni tässä kohtaa aletaan menemään, itsenikin mielestä, sellaiseen suuntaan, jota on täysin mahdoton hyväksyä, ja mielestäni tämäntyyppistä lainsäädännön sotkemista ei tulisi tehdä, jota itse asiassa lakivaliokunnassa kyllä asiantuntijakuulemisissakin käytiin. Pidän erinomaisen huonona tätä tilannetta, jossa me alamme menemään tähän suuntaan.

Ja viime viikolla tämän asian keskustelussa totesinkin, että kun seuraavaksi asialistalle tulee avioliittolakimme, niin maailmalta todella on siis sellaisia esimerkkejä, joissa henkilö kokee olevansa naimisissa Eiffel-tornin kanssa, ja nyt jos me lähdemme tähän suuntaan, niin missä se raja lopulta sitten on: vahvistammeko täällä lopulta jonkun tornin lapsen isäksi? Kyllä minä toivoisin, että myös hallituspuolueissa otettaisiin järki käteen ja tätä tietä ei lähdettäisi tämän enempää kulkemaan, ettei tänne jää sellainen sotku, että kohta kukaan ei enää tiedä, kuka on kenenkään vanhempi, äiti tai isä, ja kuka on kenenkään kanssa naimisissa. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Tarkistan vielä, tarkensiko edustaja Rantanen alkuperäistä esitystään niin, että hylättäväksi esitetään kaikkia lakeja.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Arvoisa puhemies! Ellei edustaja Meren hylkäysesitystä otettu siihen tilalle, niin kyllä tarkennan, että kaikki.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Otettiin tilalle, mutta se, ettei se alkuperäinen esitys jää kannatuksineen voimaan, oli oikein.

Ei jää voimaan, joo. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Mäkelä.

16.32 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tässä kun on näitä sekaannuksia näiden esitysten kanssa, niin ilmoitan nyt sitten kannattavani edustaja Rantasen tekemää hylkäysehdotusta ja hänen tekemiään lausumaehdotuksia, niin että ne varmasti tulevat kannatetuiksi.

Tämä edustaja Rantasen esille ottama Eiffel-torni-esimerkki on ehkä radikaali, mutta se kyllä kertoo siitä, mihin suuntaan tämä saattaa olla menossa, sillä kun todellisuutta aletaan määrittämään tosiasioiden sijasta poikkeavuuksien mukaan, niin sitten ollaan jo aikamoi- sessa tilanteessa, kun niitä poikkeavuuksia aletaan viemään tarpeeksi pitkälle.

Tämän lisäksi haluan tukea edustaja Meren esittämää ajatuskulkua isyyden vahvistami- sesta. Eli meillä on tämä valtava epäkohta, että sellainen henkilö, sellainen mies, joka ei todellakaan todetusti voi olla lapsen isä, voidaan silti todeta lapsen isäksi lainsäädännöllis- sesti ja juridisesti, ja tällaista ei kyllä saisi olla olemassa. Eli se epäkohta tämän eduskun- nan pitäisi korjata.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Mäenpää.

16.33 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Kuuntelin tuolla työhuoneessani tätä, ja sii- nähän oli aluksi pari semmoista puheenvuoroa, että sen verran alkoi hatuttamaan, että ajat- telin käyttää puheenvuoron. Sitten jo päätin, etten uskalla pitää sitä, mutta onneksi edusta- ja Rantanen jo puhui tästä samasta asiasta.

Joskus tuolla maaseudulla kuulee kaikenlaista näkökulmaa, ja siellä joskus jostakin her- rasta kehuttiin, että hän saattaisi naida vaikka kaikki kaksijalkaiset kottikärryistä tikapui- hin saakka, ja tämä minulla tuli tuolla omassa työhuoneessakin mieleen. Siis missä se raja menee, mihin tämä hulluus pysäytetään? Siis nämä ovat ihan käsittämättömiä juttuja, että biologiaa vastaan ruvetaan tappelemaan. Tiedän, että on olemassa erilaisia perheitä ja on erilaisia syitä, miksi on päädytty erilaisiin ratkaisuihin, ja ymmärrän sen; ei siinä ole mi- tään tavallansa ihmeellistä. Mutta me ei niin kuin jokaista kansalaista tai jotain perhettä, jossa nyt sattumien summien kautta on joku erikoinen rakenne, joka on ehkä yhteiskunnan normeista hieman poikkeava, voida ruveta ottamaan lainsäädännössä huomioon jokaista erikseen. Mielestäni tehdään semmoista valtavirtaista lainsäädäntöä, joka koskettaa Suo- men kansalaisia, eikä sillä tavalla, että pystytään huomioimaan kaikki, jokainen erikoinen parisuhde, erikseen.

Itse asiassa, jos saa verrata, niin jos vertaan tätä semmoiseen, että jos nyt meillä olisi eu- tanasiasta lakiehdotus, niin henkilökohtaisesti itse asiassa kannattaisin lakia eutanasiasta, mutta tiedän, että sitä ei voi rakentaa täällä, koska me ei saada tehtyä pykälistöä niin, että se kattaisi kaikki erilaiset mahdolliset sen väärinkäytökset. Mielestäni tässä on sama asia, että me ei voida kaikkia ihmeen erilaisia tapauksia lähteä huomioimaan lainsäädännössä. Me

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

tehdään lainsäädäntöä, joka koskee valtavirtaa ja hyväksyy biologian. Ehkä se on tässä riittävän ponnekkaasti sanottu.

Kannatan kaikkia näitä esityksiä, jotka tätä järjetöntä lakia vastustavat.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Laukkanen.

**16.36 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa puhemies! Selvyyden vuoksi vielä: Kannatan tätä Rantasen tekemää toista hylkäysesitystä ja lausumia, niin että tulee varmasti selkeäksi se. Ensimmäinen kannatus oli myös tarkoitettu kannatukseksi, mutta se ilmeisesti nyt jää pois, ja varmuuden vuoksi vielä haluan tämän pöytäkirjoihin. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Lehto.

**16.37 Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Täytyy minunkin tässä lyhyt kommentti vielä todeta, että kannatan näitä hylkäysesityksiä, ettei tätä järjetöntä lakiesitystä vietäisi eteenpäin.

Mietin tätä biologian vastaista toimintaa. Nykyään kun on sukupuoletonta kasvatusta jo lapsillekin, niin että lapsi saa sitten itse päättää, onko hän mies vai nainen tulevaisuudessa, onko poika vai tyttö sitten, niin kyllähän tämä nyt hämmentää lapsiakin. Aletaan jo pienille lapsille puhua, että jos hän on biologisesti poika, hänelle voidaan puhua, että sinäkin voit synnyttää sitten tulevaisuudessa, tai biologisesti tyttönä syntyneelle voidaan sanoa, että sinä voitkin olla sitten isä tulevaisuudessa. Miettikää, kuinka tämä nyt hämmentää pieniäkin lapsia, jos ei oikeata totuutta puhuta heille biologiasta jo lapsesta asti ja pidetään kaikkea sukupuolettomana eikä saisi leikkiä millään leluilla, elleivät ne ole sitten pelkkä palikka vain, niin että se sopii kummallekin sukupuolelle näitten tiettyjen mielestä.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Pekonen.

**16.38 Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Minäkin kuuntelin tuolla työhuoneellani tätä keskustelua, ja oli myöskin pakko tulla tänne saliin toteamaan, että minusta täällä käyty keskustelu on paikoin aika ala-arvoista. Me puhutaan ihmisistä, me puhutaan perheistä, me puhutaan lapsista, mutta täällä salissa on puhuttu aidasta ja aidanseipäistä. Te puhutte, arvoisat edustajat, asioista, jotka eivät sisälly tähän lakiesitykseen.

Tässä lakiesityksessä ehdotetaan nyt parannettavaksi perheiden tilannetta, naisparien tilannetta, mutta ei edes sillä tavalla kuin se olisi mielestäni parempi. Tässä tehdään vasta pieniä myönnytyksiä siihen suuntaan, että perheiden ja erityisesti lasten oikeudet toteutuisivat tulevaisuudessa entistä paremmin. Tässä erityisesti halutaan turvata lasten oikeus vanhempiin ja helpottaa perheiden elämää ja vanhemmuutta heti lapsen syntymästä lähtien.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Rantanen, Mari.

**16.39 Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä perin kummallinen argumentti aina, että tässä on jotakin omituista, jos näitä vihervasemmiston lakeja kritisoi. Tässä tehdään muutakin kuin parannetaan lasten asemaa. Tässä muun muassa tehdään juuri se, minkä äsken kuvasin puheenvuorossani, eli äidiksi voidaan vahvistaa henkilö, joka ei ole

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

nainen, isäksi voidaan vahvistaa henkilö, joka ei ole mies. Tämä ei suinkaan ole minkään näköinen tekninen laki pelkästään, vaan tämä on itse asiassa ideologinen laki, ja jos tämä on sitten, edustaja Pekonen, teidän mielestänne lasten edun mukaista toimintaa, niin hämmästelenn kyllä, mistähän ajatuspajasta tällaisia ajatuksia tulee, että juuri tällä pystytään lasten oikeuksia parantamaan.

Mielestäni on aivan selvää se, että meillä on erilaisia perheitä, ja siitä ei ole nyt kysymys. Kysymys on siitä, että tuodaan lainsäädäntöön sellaisia biologisia faktoja hämääviä elementtejä, jotka eivät ole asianmukaisia, ja tässä olisi ollut myöskin mahdollista pysyttyä järkevässä linjassa, mutta näin ei vain tehty, vaan nyt lähdettiin vyöryttämään tätä kohti translain uudistusta, aivan kuten ovat julkisuudessa muun muassa vasemmistoliiton kansanedustajakin myöntäneet — toki täällä salissa sitä ei ole myönnetty, mutta haastatte luissa on. Siltä osin näen tämän tilanteen erittäin epäedullisena kehityssuuntana, ja minusta myös se on oikeus sanoa tässä salissa ääneen, sillä me emme suinkaan ole ainoita yksittäisiä henkilöitä, vaan edustamme täällä demokraattisesti valittuina äänestäjiämme.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Laukkanen.

**16.41 Antero Laukkanen kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Arvostan kyllä edustaja Pekosta kovin paljon, niin kuin hän tietää, mutta äskeistä puheenvuoroa en kyllä käsittänyt. Tipahdin täysin kyydistä. Jos täällä edustaja ja lakivaliokunnan jäsen lukee mietinnöstä tekstiä, lainaa osia tämän lain perusteluista, ja siitä sanotaan, että täällä puhutaan aidasta ja aidanseipäistä, niin onko tämä esitys sitten aidanseipäistä edustaja Pekosen mielestä. Tämä herättää minussa vähän kysymyksiä. Täällä on hyvin asiallisesti tästä keskusteltu ja tuotu näkökulmia esille, ja suurin osa puheenvuoroista on lainausta mietinnön teksteistä tai niihin liittyvistä eräivistä mielipiteistä, jotka ovat suoraan tähän lakiin liittyviä. En ihan nyt ymmärtänyt edustaja Pekosen näkökulmaa tähän keskusteluun. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Mäenpää.

**16.42 Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Pekoselle haluaisin sen verran sanoa, että jos te haluatte jotain tämän vanhemmuuslain kanssa tehdä ja todeta, mitä sille pitäisi tehdä, niin Suomessahan on tällä hetkellä tilanne, että Suomessa voidaan vahvistaa isäksi henkilö, joka ei ole isä, ja lain mukaan tätä ei voi oikaista. Eikö tämmöinen ole ihan relevantti asia, joka pitäisi oikaista ennen kuin alkaa tekemään lakia, jossa isä voi olla äiti tai äiti voi olla isä? Tämä menee niin monimutkaiseksi, ettei enää tahdo edes ymmärtää, mitä tässä haetaan.

Tähän asti on mielestäni Suomessa kohtuuhyvin pärjätty näillä laeilla. Itse näkisin, että jos lakia pitää korjata, niin korjattaisiin se edes siltä osin, jos isä on joutunut isäksi olematta isä. Tämä laki, tämä vanhemmuuslaki, pitäisi tältä osin korjata, että ei käy niin, että siinä isä joutuu elättämään lasta, jonka isä ei ole. Tämä ei ole minun mielestäni kenenkään tällaiseen perheeseen kuuluvan etu. En tiedä. Korjatkaa se, jos tätä pitää muuttaa.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Meri.

**16.44 Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä on nyt keskusteltu siitä, että ei ole kunnioittavaa tai asiallista — tai mitä erilaisia perusteita — keskustella tästä vanhemmuus-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

lain muutoksesta siten kuin on keskusteltu. Ja nyt katson tuota meidän vastalauseita, jonka perussuomalaiset ovat tehneet, jossa kristillisdemokraatitkin ovat olleet mukana, niin meillä on kyllä ihan asianmukaista tekstiä. Me haluamme, että isyys- ja äitiyslaki säilyvät ennallaan ja sinne tehdään tarvittavat muutokset, eli äiti on äiti ja isä on isä.

Ja sitten hallituksen esityksen sivuilta 44–45 on otettu näitä nostoja: esimerkiksi se, että isä ja äiti voivat siis olla jatkossa kumpaa sukupuolta tahansa. Ja äiti voi olla nainen tai mies, ja isä voi olla mies tai nainen, ja nämä lainaukset ovat täältä hallituksen esityksestä. Jos hallituksen esitys sitten salissa olijojen mukaan on kirjoitettu asiattomasti tai jollain tavalla tuotu esille asioita, joita siellä ei saisi olla, niin sitä kyllä ihmettelen. Ja asioistahan täytyy voida puhua niiden oikeilla nimillä, jotta kansalaisetkin ymmärtävät.

Toinen asia on tämä sukupuolineutraalisuus. Tämä tuli esimerkiksi ensimmäisessä käsittelyssä esille, kun keskustan kansanedustaja oli aivan ihmeissään siitä, mitä varten oppositio sanoo, että tämä laki on tehty sukupuolineutraalisti — ei ole, että ei se pidä paikkaansa. Ja sitten minä menin tuonne eteen ja sanoin, että ottakaapa hallituksen esitys, sivu 16. Siellä todetaan seuraavasti: ”Säännökset on pyritty kirjoittamaan sukupuolineutraaliin muotoon siten, että niissä viitataan nais- tai miessukupuoleen vain siltä osin, kuin se on välttämätöntä. Sukupuolta koskevat viittaukset on pääosin korvattu muilla termeillä. Poikkeuksena ovat aviomiestä ja naisparia kuvaavat termit, joihin liittyy oikeudellisesti merkittäviä vaikutuksia.” Edelleen todetaan, että ”lakien yhdistämisestä ja toiston välttämisestä johtuen äitiyden ja isyyden määritelmiä sekä muita keskeisiä säännöksiä lukuun ottamatta myös äitiyttä ja isyyttä koskevat termit on pyritty korvaamaan sukupuolineutraalilla vanhempi-termillä”. Eli nämä tulevat ihan suoraan hallituksen esityksestä.

Ja me tiedämme sen, että esimerkiksi translaki on sellainen, joka on ollut hallituksen yksi kärkihankkeita, ja tämä luo pohjaa sille, että meillä on oikeasti tilanne, että halutaankin entisestään luoda tilanne, että ei ole enää lapsen etu, tietääkö hän, kuka on hänen isänsä ja äitinsä, vaan idea on se, että hän tietäisi, ketkä ovat hänen ehkä yhdeksän äitiään tai yksi isä, kuten edustaja Rantanen toi esille. Ja jos se jonkun mielestä on eriskummallista, niin me ajatellaan asiasta näin, että on oikeasti todellisuudessa vain biologisuuteen perustuva isyys ja äitiys ja sitten on oikeudellista vanhemmuutta, jota voi olla, mutta ei sotke ta isä- ja äiti-termiä. — Kiitos.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Pekonen.

**16.48 Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Totean vielä, että pidän tätä vanhemmuuslakia äärimmäisen hyvänä. Minusta on hyvä, että kaikki perheet voivat olla yhdenvertaisia lain edessä, ja tämä hallituksen esitys on nyt yksi askel sitä kohti.

Viittasin äsken asiattomuuksiin, aikaisemmassa puheenvuorossani, ja pidän sitä asiattomana, että tässä keskustelussa puhutaan Eiffel-torneista tai kottikärryistä, kun puhutaan vanhemmuuslaista. Minusta se on epäasiallista.

Pidän tärkeänä sitä, että meidän lainsäädäntömme elää ajassa. Me täällä säädämme lakeja, ja kuten totesin, on tärkeää, että perheet ovat yhdenvertaisia lain edessä ja me tunnustamme myöskin tosiasioita, puhumme vanhemmista vanhempina riippumatta siitä, mitä sukupuolta he ovat. Ja kuten totesin aikaisemmin, me puhumme täällä oikeista perheistä, oikeista vanhemmista ja oikeista lapsista, ja jokaisella lapsella on oikeus vanhempiinsa sukupuolesta riippumatta.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Mäenpää.

16.49 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Kun tässä halutaan hämärtää nämä sukupuolet ja puhutaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, niin väistämättä nyt tässä tulee mieleen, kun pohtii, minkälaisia ongelmia tässä saattaa tulla eteen, että jos on kaksi sellaista fyysisesti miestä, jotka asuvat yhdessä, ja heillä on siis semmoiset sukuelimet kuin miehillä tapaa olla, niin onko se sitten mahdollista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden perusteella, että jos he haluavat hankkia lapsia, tällainen biologisesti miespari, jos he kokevat itsensä naispariksi, saa sitten hedelmöityshoitoja valtion laskuun. Tällainen tuli vain tässä mieleen. Jos kaikki sekoitetaan ihan totaalisesti, niin tämä menee aivan hulluksi.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Rantanen, Mari.

16.50 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Sen verran puolustan edelleen näkemystämme, että suomen kielessä ehkä kaksi kauneinta sanaa ovat sanat äiti ja isä, ja mielestäni niistä ei ole syytä luopua. Ne ovat lapselle erittäin tärkeitä, olkoonkin niin, että jokaisella lapsella ei valitettavasti molempaa ole, ja pidän kyllä sikäli outona, että tässä salissa vain perussuomalaiset ja kristillisdemokraatit pitävät edelleen näitä sanoja ja perusperheyyksikköä näin suuressa arvossa. Siltä osin en katso, että keskustelu olisi ollut epäasiallinen.

Ja mitä tulee sitten näihin viittauksiin, käytin ehkä vähän graavia esimerkkinä, kuten tämä Eiffel-torni, mutta kysymys on nyt siitä, mihin se raja sitten vedetään. Jos me nyt avaamme tämän, niin mihin se vedetään, koska tosiasia on kuitenkin se, että jos tässä halutaan kunkin yksilöllisiä ominaisuuksia tai halua elää noudattaa, niin silloin me emme tämän yhdenvertaisuuden näkökulmasta voi oikeastaan sulkea mitään pois, ja senpä vuoksi kannattaa aina miettiä, milloin se pandoran lipas avataan tässä salissa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### 8. Hallituksen esitys eduskunnalle maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöverotukea vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 82/2022 vp

Lakialoite LA 54/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2022 vp

*Toinen käsittely*

**Puhemies Matti Vanhanen:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Mäkelä.

*Keskustelu*

16.52 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa oppositioryhmiä yhteisessä vastalauseessa, mikä tähän valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyy, otetaan hyvin esille maatalouden kannattavuuteen liittyviä asioita, jotka ovat erityisen kriittisiä juuri nyt, kun maail-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

maa uhkaa ruokakriisi. Olisi syytä, että eduskunta huomioisi maatalouden kannattavuuden ja toimintamahdollisuudet paremmin.

Näinpä teen nämä kolme lausumaehdotusta, jotka tuossa mietintöön jätetyssä vastalauseessa ovat.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Mäenpää.

**16.53 Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Viime viikolla jo tätä samaa asiaa käsitelimme. Me ollaan perussuomalaisissa oikeasti yritetty löytää pitkäaikaista helpotusta tähän maatalouden näkymään, miten maatalous Suomessa jatkossa nähdään. Olen tehnyt lakialoitteen, että maatalouden tuotantorakennukset lisättäisiin sinne kiinteistöverosta vapaisiin kohteisiin. Uskoisin, että tämä toisi nuorille maatalousyrittäjille semmoista jonkinlaista pitkäaikaista ilmapiiriä, että heitä arvostetaan ja heidän työtään arvostetaan ja yritetään turvata tämä maatalouden tärkeä työ, mitä he tekevät.

Tämä oli hyvä sillä tavalla, että tähän aloitteeseen lähti ihmisiä eri puolueista. Tähän lähtivät mukaan perussuomalaisista lähes kaikki, kristillisistä taisivat olla kaikki, [Sari Essayah: Kaikki, kyllä!] ja siellä oli keskustalaisia, oli SDP:stä ja kokoomuksesta. Tämä olisi ollut semmoinen pitempään maatalouden ahdinkoa huomioiva lakialoite, ja harmittaa todella, että kun nyt sitten äänestimme tästä, niin siitä äänestivät oppositio, kokoomus, kristilliset ja perussuomalaiset, he kaikki äänestivät sen tekemäni lakialoitteen puolesta ja — hie — man olen yllättynyt siitä — keskustasta puolet oli pois ja puolet äänesti sitten vastaan tällaista pitkäaikaista maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveron poistoa. He varmaan seuraavissa puheissa vetoavat joihinkin Euroopan unionin pykäliin, mutta tämä on ihan käsittämätöntä, että tällaista lainsäädäntöä, joka Ruotsissa on, me lähdetään kyselemään jostakin Euroopan unionista. Tämä olisi ollut monelle nuorelle yrittäjälle erittäin merkittävä apu, joskaan se ei kaikkea maatalouden ahdinkoa korjaa. — Kiitoksia.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Räsänen, poissa. — Edustaja Hoskonen.

**16.56 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveron poistaminen tältä vuodelta on pieni mutta oikeaan suuntaan menevä askel. Se on totta, että Euroopan unionin maatalouspolitiikka on varmaan monimutkaista politiikkaa. Aikanaan väitettiin, että Suomessa oli kolme henkilöä, jotka tämän maatalouspolitiikan kuulemma osasivat täydellisesti, ja tämänhetkisten tietojen mukaan niitä on kaksi kappaletta. Yksi heistä taitaa olla keskustan eduskuntaryhmän jäsen, niin että osaamista kyllä löytyy.

Se, että maatalouspolitiikka on mennyt äärimmäisen monimutkaiseksi, johtuu tietenkin tästä maataloustukipolitiikasta yleensäkin. Kun maataloutta tuetaan, niin eihän siinä tuetaan maanviljelyä. Se ajatushan on tavallaan lähtenyt siitä, että tuetaan maataloustuotantoa niin, että ruoan hinta pidetään mahdollisimman alhaalla, koska se on kansalaisten hyvinvoinnin ja elämän kannalta se tärkein asia, että hyvää ruokaa on tarjolla ja edulliseen hintaan. Mutta nyt tämä Venäjän hyökkäys Ukrainaan sotkee koko kuvion, ja koronallakin on oma syynsä tähän, kun Euroopan unionin alueella korko nousee ja lainansaanti vaikeutuu ja investoinnit ovat vaikeuksissa. Ja kyllä Euroopan unionin ihan oikeasti pitäisi nyt tehdä päätöksiä siitä, että ruvetaan virtaviivaistamaan tätä järjestelmää. Tulee ihan epätoivoinen tunne, kun tuolla valiokunnissa istuu ja joka päivä esimerkiksi talousvaliokunnassa on pöy-



## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

dällä jatkuvasti uutta EU-byrokratiaa, milloin pitää perustaa uutta virastoa, milloin pitää hakea rahaa johonkin tehtävään — oli vaikka tämä elvytyspaketti, ja se lienee yksi Suomen historian mustimpia päiviä, kun sen aikanaan tämä talo hyväksyi. Mutta se asia, mikä pitää nyt muistaa, on se, että tämä maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveron poisto on vain tämän vuoden voimassa. Tässä pitää pyrkiä saman tien, on pyrittävä — tämän hallituksen aikana siihen ei ehdi, mutta varmaan seuraavassa eduskunnassa vaalien jälkeen se nostetaan pöydälle raakasti — siihen tilanteeseen, mikä Ruotsissa on, että maatalousrakennusten kiinteistövero poistetaan kokonaan.

Tähän nyt käsillä olevaan hallituksen esitykseen sisältyy myös se, että tämä tuotantorakennusten kiinteistövero ei automaattisesti poistu vaan kaikkien viljelijöiden tulee itse se hakea. Automaattisesti sitä ei saa, vaan se pitää hakea. Tämäkin on tavallaan tämmöinen oma byrokraattinen pykälänsä. Viime vuodelta, 2021, kiinteistöveroa perittiin maatalous-tuotantorakennuksilta noin 15 miljoonaa euroa yhteensä, ja saajia oli noin 60 000 kappaletta, niin että ei tämä asiana ole iso. Melkein toivoisin, että tällainen relikti, jäännös, kiinteistövero tuotantorakennuksista, poistettaisiin ja päästäisiin aidosti siihen tilanteeseen, että maatalouden byrokratia puretaan, tuotanto tulee kannattavammaksi. Ja siihen pitää saada markkinat mukaan, muutenhan se ei onnistu.

**Puhemies Matti Vanhanen:** Edustaja Satonen.

**16.59 Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Heti alkuun kannatan edustaja Mäkelän tekemiä lausumaesityksiä, jotka ymmärtääkseni ovat opposition yhteiset.

Ja mitä tähän asiaan tulee, niin tämä kiinteistövero on kohtuullisen pieni asia valtion budjetissa, ja toki on myös niin, että osalle viljelijöistä tämä on kohtuullisen pieni asia, mutta hyvä, että tämä nyt ainakin vuodeksi poistuu. Mutta niille viljelijöille tämä on todella iso asia, jotka ovat viime vuosina tilaansa kehittäneet ja investoineet. Tässä puhutaan jopa tuhansista, joittenkin kohdalla jopa kymmenistä tuhansista euroista. Toki siellä on se katto sitten olemassa, mutta tämä on juuri niille tilojaan kehittäville, investoiville, usein myös nuorille viljelijöille tuotantosunnasta riippumatta erittäin tärkeä asia, ja kyllä todellakin soisi, että tämä saisi jatkoa enemmän kuin yhden vuoden. Ihan minimi olisi se, että tämä jatkuisi ainakin tämän maatalouden akuutin kriisin ylitse, mutta vieläkin parempi olisi, että se poistuisi kokonaan, koska silloin se myös kannustaisi tekemään niitä investointeja. Tämä olisi tietynlainen investointikannustin myöskin. Ja kun me katsotaan tätä suomalaisen maatalouden kehitystä, niin niinhän tässä on käynyt, että meidän tilamäärä koko ajan laskee ja samaan aikaan myös tilakoko kasvaa, eli se tarve niihin investointeihin on olemassa koko ajan, ja silloin tietysti meillä tulisi olla keinoja, joilla näitä investointeja viedä eteenpäin. Toki meillä on investointituet olemassa, mutta sen lisäksi kiinteistövero on sellainen ylimääräinen kulu, joka seuraa siitä, kun on investoinut tilaansa, verrattuna vanhoihin tiloihin, joissa ei kiinteistöveroa enää juuri ole, ja sen takia on oikeudenmukaista, että tämä kiinteistövero poistuisi, ja toivottavasti se poistuu kokonaan.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja edustaja Sankelo.

**17.01 Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Oli tosi hyvä asia, että tämän maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveron osalta oppositiopuolueet yhdistivät voimansa ja toimme esille sen vaihtoehdon, että juuri tämä voisi olla siellä ripakopassa yksi niistä keinoista,

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

joilla pitkäjänteisesti pyritään löytämään ratkaisuja maatalouden kannattavuuden parantamiseksi, koska ei välttämättä ole yhtä keinoa vaan tarvitaan useita. Tämän kustannusvaikutus on noin 15 miljoonaa vuodessa — siinä ei valtion kassassa herran huonetta rakenneta. Kun ajatellaan, että tässä kriisipaketissakin ohjataan 30 miljoonaa kosteikkoviljelyyn, niin saadaan vähän suhdelukua, mihinkä sitä rahaa hassataan ja missä se oikeasti näkyisi. Niin kuin edustaja Satonen tuossa totesi, kiinteistövero koskettaa erityisesti niitä tiloja, jotka ovat äskettäin investoineet, ja siellä on yleensä nuoria viljelijöitä, jotka ovat niitä tulevaisuuden tekijöitä, jotka suomalaisen ruokaturvan turvaavat tulevaisuudessa.

Mutta, arvoisa puhemies, sen lisäksi ruuantuotannon kannattavuutta täytyy puntaroida laajemminkin, ja nythän on perustettu tällainen parlamentaarinen seurantaryhmä pohtimaan ruuantuotannon kannattavuutta, ja kokoomuskin mietinnän jälkeen on sitten lähtenyt tähän mukaan. Se viesti, jonka tässä yhteydessä haluan kokoomuksen suunnalta sanoa, on se, että tämän akuutin ruokakriisin ratkominenhan, ne toimenpideasiat, on hallituksen käsissä kokonaisuudessaan, ja tämän parlamentaarisen seurantaryhmän tehtävä on kyllä mielestäni katsoa näitä maatalouden kannattavuuskysymyksiä tuonne 2030-luvulle, ja niissä pohdinnoissa oppositiopuolueet ovat mukana. Voisin ymmärtää niin, että perussuomalaiset ja KD:kin ajattelevat niin, että tässä seurantaryhmässä tehdään työtä niin kuin tuleville vuosikymmenille, ja tämä hässäkkä, mikä tässä on nyt päällä, kuuluu kyllä hallituspuolueille, ja salkunvartijana on Suomen Keskusta, joka aika useissa yhteyksissä kertoo erinomaisista toimenpiteistään maatalouden puolesta, joita ovat kuulemma viime vuosien aikana tehneet. Siitä huolimatta nyt ollaan tällaisessa tilanteessa, että maatalous on kannattavuuden osalta huonommassa tilanteessa kuin koskaan.

Eli kyllä maatalouden osalta tarvitaan myös poliittista muutosta, ja tämä oppositiopuolueitten yhteisesiintyminen esimerkiksi tässä kysymyksessä osoittaa sen, että myös poliittista muutosta maaseudulle tarvitaan.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Essayah.

**17.04 Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen, että oppositio sai yhteisen vastalauseen tähän edustaja Mäenpään alun perin tekemän hyvän lakialoitteen pohjalta. Todellakin, vaikka myöskin hallitus tuohon lakialoitteeseen tarttui, kuitenkin tämä määräaikaisuus tässä hallituksen esityksessä jää vaivaamaan, koska Suomella, samoin kuin Ruotsilla, olisi ihan hyvin mahdollisuus kiinteistöverotuksesta veroasiana päättää itsenäisesti ja todeta, että maatilatalouden tuotantorakennusten kiinteistövero poistetaan.

Tässä kakkoskäsittelyssä meillä on kolme lausumaa:

Tässä ykkösessä tuodaan esille nimenomaan se, että kansalliseen kompetenssiin kuuluvat asiat, kuten vero- tai sosiaalipolitiikka, pitää pitää myöskin kansallisessa päätösvallassa ja esimerkiksi maatalouden verotukseen liittyvistä toimenpiteistä tulee itsenäisesti päättää.

Toisena lausumana olemme ottaneet esille sen, että maatilatalouden taloudellista tilannetta ja viljelijöiden tulonmuodostusta selvitetään ja hallitus myöskin sitoutuu tukemaan viljelijöitä tässä tiukassa taloudellisessa tilanteessa. Niin kuin tästäkin hallituksen esityksestä nähdään, tässähän tämä tuki kohdistuu nimenomaisesti erityisesti niille viljelijöille, jotka aivan viime aikoina ovat tehneet sitten isompia investointeja. Toki tietenkin täytyy sanoa, että kaiken kaikkiaan meillä kannattavuuskriisi on kautta linjan maataloudessa ja

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

siinä mielessä tukea tarvitaan kyllä hyvinkin erilaisten viljelysuuntien harjoittajille ja myöskin eläintuotannon harjoittajille, ja siinä mielessä näitä erilaisia keinoja pitäisi löytää. Tietenkin tämä hallituksen esitys on parempi kuin ei mitään, mutta olisimme nähneet oppositiosta mielellämme sen, että siitä olisi tullut pysyvä poisto tälle kiinteistöverolle.

Kolmantena lausumana oppositiolla on vielä tämä, että lannoitteitten arvonlisävero palautettaisiin, jolloinka se auttaisi erityisesti tilanteessa, jossa tällä hetkellä lannoitteitten kohonnut hinta on johtanut jopa siihen pohdiskeluun, voidaanko kaikki peltotilkut laittaa viljelyyn, koska rahaa ei ole. Kun ajatellaan, että me saadaan lisäbudjetti nyt vasta ensi viikolla täältä eduskunnasta pois, niin kyllähän tämä raha tulee sen kriisin kannalta liian myöhään, ja kun ajatellaan, että esimerkiksi kylvöpäätökset ja muut on pitänyt jo hyvän aikaa sitten tehdä, niin kyllä tämä on siinä mielessä hankalaa, että tämäkään talo ei sitten lisäbudjetin kohdalla pystynyt yhtään nopeammin toimimaan. Tietenkin siellä oli joitakin sellaisia kohteita, joita sitten kysyttiin komissiosta ja lähdettiin sieltä sitten hakemaan lupia näihin erilaisiin toimenpiteisiin.

Täytyy vain toivoa, olla kädet ristissä, että nyt tämän kesän sato onnistuu, koska muuten ensi talvesta ja seuraavasta kesästä tulee kyllä koko lailla mahdoton.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Mäenpää.

**17.08 Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa tuli esiin se, että siellä on maksimiumma, jota voi anoa sitten takaisin. Siis tämä ei ole mikään automaatio, että se kiinteistövero poistuu, vaan kiinteistöverolaput ovat jo postissa. Näinä päivinä pitää maksaa käsittääkseni puolet siitä kiinteistöverosta, ja sen jälkeen sitten voi lähteä — tämä päätös itse asiassa on oikean suuntainen, mutta valitettavasti liian lyhyt, se on tälle vuodelle — tätä anomaan takaisin, ja sitten toivoa, että sitä toista lappua ei tarvitse maksaa. Tämä luo ihan turhaa byrokratiaa sinne. Tämä olisi ollut kaikista selkein, kuten olen sen lakiesityksessäni tehnyt, että maatalouden tuotantorakennukset lisätään sinne kiinteistöverovapaista oleviin rakennuksiin tai sinne jatkoksi.

Mutta edustaja Sankelo otti tuossa esiin, että perinteisestihän on ollut tähän asti niin, että keskusta on valvonut maataloustuottajan asiaa, ja nyt se näyttää olevan niin, että keskusta hoitaa vasemmiston asiaa ja sitten me täällä oppositiossa nyt yhdessä — perussuomalaiset, kokoomus ja kristilliset — yritetään hoitaa tätä maatalouden asiaa. Keskusta on ollut paljon vartijana, ja me yritetään nyt hoitaa tätä. Ja tavallaan semmoinen ajatusmaailma maaseudulla, että keskusta hoitaa heidän asiaansa, kyllä vesittyy tällä lakiesityksellä ihan täysin.

Se, mikä on surullista tässä nyt — meillä on oppositio yhdessä, meillä on hyvä lakiesitys, asiat saataisiin kuntoon — on, että kuitenkin tässä on aika kapea media, joka uutisoi näistä maatalouden asioista. Täällä on yksi media, jonka nimestä voisi päätellä, että heitä kiinnostaa maaseudun tulevaisuus; todennäköisesti se ei kertone mitään tästä opposition yhteisestä linjasta. Tämä on todella surullista, ja tähän tietenkin toivoisi muutosta, että nähtäisiin hieman valoisampana sitten maataloustuottajan pitkäjänteinen tulevaisuus. Se oli hyvä sana, se oli minulla äsken hukassa, mutta edustaja Sankelo tuon sanan sanoi. Pitkäjänteisyys on nyt hukassa tältä hallitukselta maatalouden asioiden kanssa.

Ja kun puhemies ei ole vielä naputtanut: edustaja Sankelo nosti esiin maatalouden seurantaryhmän, joka parlamentaarisesti yrittää miettiä tätä jatkoa. [Puhemies koputtaa] Täytyy sanoa, että se on juuri näin. Se on tulevaisuuteen. Mutta pelkään, että meidän, jotka

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

osallistumme siihen maatalouden seurantaryhmään, niskaan sitten yritetään kaataa sieltä hallituksesta se sonta, että te olette olleet mukana tässä. — Kiitoksia.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Lehto.

**17.11 Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Katson otsikkoa ”Ennennäkemättömän vaikean tilanne tiloilla”, ja tämä oli jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan. Nyt se on vielä pahentunut entisestään. Meillä maatiloja lopettaa joko vapaaehtoisesti tai pakotettuina kaksi—kolme joka päivä, ja vauhti kiihtyy. Tämä hallituksen esityshän on vain tällaista pientä tekohengitystä, jossa lisätään maatalojen byrokratiaa samalla, kun annetaan pikkasen vain helpotuksia täksi vuodeksi.

Kyllä minä kannatan edustaja Mäenpään tekemää lakiehdotusta, jossa maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöverovapaus tehtäisiin pysyvästi, mikä olisi kaikkein järkevintä ja annettaisiin pientä toivoa maataloille, että he uskaltaisivat joitain investointeja tehdä ja luottaisivat pikkasen tulevaisuuteen. Silti olisi vaikeata se maatalouden hoito. Siellähän pienimmät tippuvat koko aika pois. Suuremmat voivat just ja just pärjätä tulevaisuudessa, mutta kyllä varmaan moni miettii, kannattaako. Sehän taas vaikuttaa meidän omavaraisuuteen tulevaisuudessa. Mistä me sitten saadaan varsinkin kriisitilanteissa ja normaaliaikana-kin sitä syötävää pöytään, terveellistä ja myrkyvapaata, mihinkä ei ole laitettu mitään lisäaineita?

Aina puhutaan, että pitää saada reilun kaupan banaania, reilun kaupan kahvia, että se tuottaja ja ne työntekijät siellä maataloudessa sitten siellä toisella puolella maailmaa saavat kohtuullisen korvauksen. Kyllä meidän pitäisi ajatella kotimaisillekin maataloustuotteille ja maitotuotteille ja viljatuotteille reilun kaupan merkkiä, että myös maataloudessa työskentelevät ja ne yrittäjät siellä maataloudessa saisivat siitä reilun korvauksen, että sillä tulee toimeen. Maatalousyrittäjähän tulee toimeen paljon pienemmällä kuin normaali duunari tällä hetkellä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Sankelo.

**17.13 Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Joo, tämän kiinteistöveroasian ympärillä on hyvä keskustella laajemminkin maatalouden kannattavuuteen liittyvistä asioista. Täytyy nyt yksi kehu tässä hallitukselle antaa: siis tämän energiaveron palautuksen osalta tämä tuplaus, joka nyt on maksettu kesäkuun alussa maataloille, näkyy semmoisilla maataloilla, joissa traktorit ovat pellolla ja koneet painavat yötä päivää. Kokoomuksen näkemys tässä asiassa on se, että kosteikkoviljelyyn 30 miljoonaa on kyllä parempien aikojen ylellisyyksiä. Tämä voitaisiin siirtää vaikka energiaveron palautuksen triplaukseen. Tämä olisi ihan toimiva ratkaisu myös.

Kaiken kaikkiaan maatalouden kannattavuuden pitkällä linjalla kyllähän joka päivä se taistelu käydään myös siellä ruokaketjun sisällä ja ruoantuotannon ja tuotteista saatavan hinnan kautta siltä osin, että tuottajahan tässä ketjussa pärjää kaikkein huonoiten. Tässäkin hallitus on kolme vuotta ollut varsin toimettona, ja nyt on keksitty se, että pitäisi saada tuotteesta parempi hinta. Kyllä tämä pyörä on nyt keksitty jo monet kerrat, ja hallituksella pitää olla vaikuttavuutta tämän ketjun sisällä tapahtuvaan toimintaan.

Sitten edustaja Mäenpää otti vielä esille tämmöisen ihan mielenkiintoisen asian liittyen uutisointiin maatalouden ympärillä. Tuo nyt osui sillä tavalla vähän itseäkin kohti, kun ko-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

koomus tekee minun mielestäni eduskunnassa muitten oppositiopuolueitten ohella hyvää työtä maa- ja metsätalouden asioihin liittyvissä kysymyksissä. Tässäkin me ollaan mukana. Mielellään oltaisiin kerrottu johtavalle lehdelle, minkä takia me ajamme tätä kiinteistöveroasiaa pysyväksi, mutta uutisointi esimerkiksi kokoomuksen osalta liittyy usein semmoiseen, että meillä on joku yksittäinen meppi antanut metsäpolitiikkaan liittyvän lausunnon, ja sen jälkeen uutisoidaan niin, että kokoomus on tätä mieltä. No, korjaussarjaa laitetaan liikkeelle, ja toimittaja saattaa joskus kysyä, mitä mieltä ollaan. No, me täällä esimerkiksi edustaja Satosen kanssa annetaan sitten korjaussarjaa toimittajille, että meidän, kokoomuksen, linja määritellään puolueen ohjelmissa eduskunnassa, me emme ole tätä mieltä. Ne asiat, joita kokoomus käytännössä päivittäin tekee maa- ja metsätalouteen liittyvissä asioissa, eivät ole uutisia, vaan nämä tämmöiset yksittäiset irtiotot ovat uutisia. Ehkä tämän harmin, arvoisa puhemies, puran tässä tämän asian yhteydessä, mutta tämä liittyy tosiaan laaja-alaisesti tähän maatalouden kannattavuuskysymykseen. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Satonen.

**17.17 Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa, mihin edustaja Sankelo päätti.

Oikeastaan haluan tuoda tähän sen näkökulman vielä, että kun nyt kun puhutaan tästä maatalouden kannattavuudesta ja sen tärkeydestä ja myöskin siitä, että meillä on sellainen näkymä nuorille viljelijöille, että tähän alaan kannattaa vielä panostaa, että kannattaa tehdä niitä sukupolvenvaihdoksia ja investoida omaan tilaansa, niin kyllä silloin tarkistetaan sitä, että tälle maataloudelle löytyy puolustajia tästä koko salista eikä pelkästään vain oppositiosta. Hallituksen sisällä varmasti keskusta on yrittänyt ja jotakin saanut aikaankin, mutta kyllä siellä sellaisiakin voimia on, että aina kun puhutaan maataloudesta, tuntuu, että heillä erilaiset ympäristövaatimusten noudattamiset ovat ykkösasia ja ruoantuotanto ikään kuin jää kakkoseksi. Nyt siinä tilanteessa, missä me ollaan, kun meillä on maailmanlaajuinen pula ruoasta, ihan varmasti tarvitaan suomalaisia turvepeltoja ja kaikkia muita siihen, että me saadaan sitä ruokaa tuotettua, ja jos nyt meillä on hyvä satokausi, niin ei tarvitse yhtään huolehtia siitä, vaikka tulisi ylituotantoa — varmasti kaikki menee maailmalle kau-paksi.

Tämä on äärimmäisen tärkeätä, että meillä olisi semmoinen yhteinen tahtotila ymmärtää, että nämä maatalouden ongelmat ovat nyt todella vakavia, ja jos tämä homma ei kannata, niin ei kenenkään ole pakko maatilaa Suomessa pitää. Sieltä osa loppuu väkisin, ja sitten osa niistä, jotka pystyvät päättämään, pitääkö esimerkiksi tuotantoeläimiä, lopettaa, jos homma ei kannata. Juuri esimerkiksi keskustelin yhden sikayrittäjän kanssa, joka sanoi, että jokaisen sian mukana, joka häneltä lähtee sieltä laitoksesta, 17 euroa pitää laittaa rahaa. Sen ymmärtää, etteivät tällaista toimintaa kovin kauaa kenenkään rahkeet kestä.

Eli tämä on todella vakava kysymys. Tämä kiinteistöveroasia on yksi, millä tähän voidaan vaikuttaa, nimenomaan vahvasti investoineille tiloille, mutta tämä pitää ymmärtää laajemmin, ja myös itse näen niin, että sen parlamentaarisen työryhmän katse tulee kyllä olla nimenomaan siellä edessäpäin ja ryhmän tulee yrittää löytää niitä kestäviä ratkaisuja, että pitkälläkin aikavälillä maatalous Suomessa kannattaa ja voidaan huoltovarmuus ja omavaraisuus ja laadukas kotimainen ruokatuotanto turvata. Siihen tarvitaan kyllä minun mielestäni koko tämän salin tuki, ja nimenomaan pitää nähdä se, että se ruoan tuottaminen

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

on maatalouden ykkösasia. Sen ohella toki tehdään se niin ympäristöystävällisesti kuin mahdollista, mutta ei häntä saa heiluttaa koiraa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### 9. Hallituksen esitys eduskunnalle 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 62/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, edustaja Lehto.

*Keskustelu*

**17.20 Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Kaikki näkevät ja ymmärtävät, että hallituksen valitsemat keinot tässä lakiesityksessä ovat vääriä ja tehottomia ja johtavat todennäköisimmin yli 55-vuotiaiden työttömien toimeentulon heikkenemiseen ilman, että heidän mahdollisuutensa työllistyä uudestaan paranisivat oleellisesti. Tämä vaikuttaa myös ikääntyneiden työttömien eläkekertymään heikentävästi. Eläkeputken poistaminen on selvä heikennys työttömien toimeentuloturvaan työttömyyden pitkittyessä. Hallituspuolueet ja etenkin sen vasen laita, teidän omia sanojanne lainaten: "Kuinka te kehtaatte?" Ja eiväthän he kehtaakaan, kun ovat pois täältä salista tänäänkin — paitsi edustaja Viljanen, siitä kiitos.

Eläkeputken poistaminen voi johtaa entistä useampien ikääntyvien työttömien putoamiseen ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta työmarkkinatuella. Tämä tarkoittaa käytännössä valtion rahoitusosuuden lisääntymistä sekä työmarkkinatuen, asumistuen ja toimeentulotuen käytön kasvua. Eläkeputken poistuminen vaikuttaa ihmisiin eri tavoin asuinpaikasta riippuen. Työllistyminen on usein helpompaa kasvukeskuksissa kuin kasvukeskusten ulkopuolella. Työuran loppupäässä työttömäksi jääneillä voi olla vaikeuksia löytää uutta työtä riippumatta työntekijän omasta aktiivisuudesta.

Arvoisa puhemies! Muutosesityksen johdosta kuntien kustannukset tulevat kasvamaan sekä toimeentulotuen perusosan rahoituksen että velvoitetyöllistämisen kautta. Lisäpäiviin oikeutetut henkilöt eivät ole olleet aiemmin kunnan lakisääteisen velvoitetyöllistämisen piirissä, koska nämä ovat saaneet edelleen työttömyyspäivärahaa. Esityksestä puuttuu arvio siitä, millaiset vaikutukset sillä on viranomaisten toimintaan, millaisia vaikutuksia velvoitetyöllistämällä on kuntiin, kun kunnan on järjestettävä työntekomahdollisuus kuuden kuukauden ajaksi. Työntekomahdollisuus tulee järjestää siten, että henkilö voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyttyä. Mikäli aiemmin lisäpäiviin oikeutetut henkilöt siirretään kuntien lakisääteisen velvoitetyöllistämisen piiriin, ehdotettu muutos on verrattavissa kunnille annettavaan uuteen tehtävään, johon kunnille on osoitettava 100 prosentin rahoitus.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös uutta muutosturvakokonaisuutta 55 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka on irtisanottu taloudellisella tai tuotannollisella irtisanomispe-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

rusteella tämän oltua saman työnantajan palveluksessa viisi vuotta. Esityksen mukaan muutosturvakoulutuksen arvo voi olla enintään yhtä suuri kuin irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa vastaava summa ja koulutuksen enimmäispituus kuusi kuukautta. Koulutusten hankinta ja tarjoaminen tulee olemaan haasteellista, koska samantyyppistä koulutusta tarvitsevien työnhakijoiden palkat riittävät eripituisiin koulutuksiin. Matala-palkka-alojen työntekijöiden saama muutosturvakoulutus tuleekin olemaan laadullisesti heikompaa ja muita työntekijöitä suppeampaa, mikä on samalla myös syrjivämpää.

Hallituksen esityksen mukaan tulee irtisanovalle työnantajalle kohdistettava muutosturvamaksu olemaan pienempi kuin nykyinen lisäpäiviin liittyvä omavastuumaksu, keskimäärin puolta pienempi. Onkin todennäköistä, että nykyistä omavastuumaksua pienempi muutosturvamaksu johtaa siihen, että 55 vuotta täyttäneitä työntekijöitä irtisanottaisiin nykyistä enemmän, jolloin hallituksen lakiesityksellä lisätään ikääntyneen työväestön työttömyyttä. Mikäli esitetty lainsäädäntö tulee voimaan, työnantajat tulevat säästämään keskimäärin noin puolet entisestä omavastuumaksusta.

Muutosturvapaketti on heikennys nykytilanteeseen verrattuna myös sen käyttöalan rajauksen suhteen. Muutosturvan pariin pääsisi vain, jos on irtisanottu tuotannollis-taloudellisista syistä, kun eläkeputkeen on päässyt kaikissa tapauksissa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan työssäjaksamisen tueksi 55 vuotta täyttäneille saman työnantajan palveluksessa kolme vuotta olleille työntekijöille mahdollisuutta siirtyä halutessaan osa-aikatyöhön. Velvollisuutta työnantajalla osa-aikatyön järjestämiseen ei kuitenkaan ole, jos se ei ole työn järjestelyihin liittyvistä syistä mahdollista. Työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työttömyysetuuksien perusteita ei myöskään muutettaisi, jolloin työajan oma-aloitteisen lyhentämisen perusteella ei jatkossakaan voitaisi maksaa soviteltua työttömyysetuutta. Kyse olisi siis omakustanteisesta työajan lyhentämisestä, joka myös pienentää tulevaa eläkettä. Tämä esitys siis lisää eläkeläisköyhyyttä.

Arvoisa hallitus ja etenkin sen vasemmistopuolueet, eläkeputkella on suuri vaikutus ikääntyvien pitkäaikaistyöttömien säädylisen toimeentulon turvaamisessa. Nyt te vlette sen kuitenkin pois, ja toistan: ”Kuinka te kehtaatte?”

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Lohi, edustaja Lohi poissa. — Edustaja Viljanen.

**17.26 Heidi Viljanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Työllisyysasteen nousu on yksi hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita, ja jos katsotaan viimeisimpiä toukokuun työllisyystilastoja, niin meillä on työllisyys on historiallisen korkealla tasolla. Jos verrataan vuoteen 2019 ja sen vuoden toukokuuhun, niin meillä on 97 000 työllistä enemmän kuin silloin, ja se on mielestäni kelpo suoritus siihen nähden, millaisia aikoja tässä ajanjaksossa on eletty.

On kuitenkin ihan selvää, että työllisyystavoitteen saavuttamiseksi on edelleen lisättävä osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien ja maahanmuuttajien osallistumista työmarkkinoille. Huomiota on kiinnitettävä myös toimiin, joiden työllisyysvaikutus näkyy vasta viiveellä. Hyvä työura ei pääty siihen, kun ihminen täyttää 50 vuotta, eikä sen pitäisi päättyä vielä pitkään aikaan sen jälkeenkään. Tosiasia on, että työelämä muuttuu, ja tähän muutokseen vastaamiseksi tarvitsevat erityisesti tukea tarvitsevat ryhmät tehokkaita ja toimivia työkaluja.

Nyt tehdyt muutokset perustuvat tutkittuun tietoon siitä, millä keinoilla työllisyyttä voidaan vahvistaa, ja siksi myös sosiaali- ja terveystieteitä pitää näitä toimia perusteltui-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

na. Esityksessä ehdotetaan uutta muutosturvakokonaisuutta 55 vuotta täyttäneille palkansaajille, jotka on irtisanottu taloudellisella tai tuotannollisella irtisanomisperusteella oltuaan saman työnantajan palveluksessa viisi vuotta. Tällä parannetaan niin irtisanottujen tuloja kuin osaamistasoa. Toisin kuin nykyisessä muutosturvassa, uudessa muutosturvassa irtisanovan työnantajan koko, käytännössä sen palveluksessa olevien työntekijöiden määrä, ei vaikuttaisi irtisanotun oikeuteen saada muutosturvana tukea uudelleen työllistymiseensä.

Esityksessä myös ehdotetaan, että 55 vuotta täyttäneiden oikeutta työajan lyhentämiseen vahvistetaan työaikalakiin tehtävillä muutoksilla niin, että 55 vuotta täyttäneellä, saman työnantajan palveluksessa vähintään kolme vuotta olleella työntekijällä olisi vastaava oikeus työajan lyhentämiseen kuin nykyisin on varhennetun vanhuuseläkkeen tai osittaisen sairausloman kohdalla. Osa-aikatyötä koskevan ehdotuksen tavoitteena on työssä pysymisen edistäminen työn vapaaehtoista joustavuutta lisäämällä ja sitä kautta työssä jaksamista edistämällä. Tätä kautta edistetään työurien pidentämistä ja ikääntyvien työllisyyttä.

Näiden nyt esitettyjen muutosten lisäksi tarvitaan toki myös työelämän kokonaisvaltaista tukea, että ihminen pääsee tekemään työtä, jonka kokee itselleen sopivaksi ja merkitykselliseksi. Myös työolojen pitää olla työpaikalla kunnossa.

Tavoitteet ovat tärkeitä, mutta kuten missä tahansa uudistuksessa, myös tässä tavoitteiden toteutumisen seuranta on tärkeää. Jos selkeästi huomaisimme, että jokin ei toimi, on oltava valmius myös tehdä muutoksia. Hyvä ja merkityksellinen työura on meistä jokaisen oikeus.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** — Edustaja Juuso.

**17.29 Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Kun aikoinani nuorena tyttönä menin Ruotsiin töihin suklaatehtaalle, niin muistan, että siellä oli sellaiset säännöt, että jos työntekijöitä piti vähentää, niin se, joka oli viimeksi tullut taloon, myöskin lähti ensimmäisenä. Eli se tapa, mikä Suomessa on, se mahdollisuus syrjiä ikääntyviä työntekijöitä, on minusta todella epäoikeudenmukainen, ja olisin odottanut, että sitä jollakin tavalla voitaisiin korjata paremmin kuin mitä tällä esityksellä on tehty.

Tämän esityksen tavoitteet ovat sinänsä hyviä — halutaan parantaa ikääntyvien työntekijöitten työllistymismahdollisuuksia tammöisellä muutosturvakoulutuksella — mutta perussuomalaisen ryhmä ei usko, että tämä on toimiva tapa, vaan tämä periaatteessa johtaa siihen, että kun ne lisäpäivät poistetaan, niin ikääntyvät ihmiset joutuvat jossakin vaiheessa toimeentulotuen, asumistuen ynnä muun sosiaaliturvan piiriin, koska heidän työssäolotatuksensa ei millään tavalla nouse, kun ikää tulee lisää. Emme usko, että siinä nämä lyhyet muutosturvakoulutukset kovin paljon auttavat. Totta kai ymmärrän, että hallitus tässä tekee parhaansa ja tarkoituksena on se, että ikääntyvät työntekijät pysyisivät työmarkkinoilla pitempään, koska meillä on tällä hetkellä pulaa työntekijöistä. Sen vain on käytäntö osoittanut, että näin ei käy. Jostain syystä ne ikääntyvät sieltä ensimmäisenä lähetetään sitten pois, kun tarpeeksi hyvä syy on. Emme kannata tätä lisäpäivien poistoa ollenkaan. Tämä ei mielestämme johda siihen toivottuun lopputulokseen.

Toinen asia, mitä tässä esitetään, on se, että ikääntyvä työntekijä voisi halutessaan siirtyä tekemään lyhyempää työaikaa elikkä porrastetusti lyhentää sitä työaikaa, jotta se eläkkeelle jääminen ei olisi niin iso muutos sitten joskus, kun kokonaan jää vanhuuseläkkeelle, plus että se työssäjaksaminen olisi parempaa, kun voisi porrastetusti lyhentää sitä työ-



## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

päivää. Tätä ajatusta olen puolustanut pitkään, mutta tässä esityksessä se on vesitetty sillä, että ensinnäkään työaikaa ei voi lyhentää, mikäli työnantaja ei siihen suostu, eli se on jo sillä vesitetty, että työnantaja voi sen kieltää. Toinen asia on sitten se, että se tulisi tehdä kokonaan omalla kustannuksella. Se on myöskin seikka, mikä on jo mahdollista. Tällä hetkelläkin on mahdollista sopia työnantajan kanssa siitä, että siirtyy lyhyemmälle työajalle ja maksaa, jää omalla kustannuksellaan sitten pois.

Senkin takia, että tällä lailla säädetään asiasta, mikä on mahdollista jo nykyainsäädännössä, pidämme tätä ihan turhana ja tulemme esittämään toisessa käsittelyssä hylkyä tälle.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Nurminen.

**17.32 Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on vahvistaa ikääntyvien työntekijöiden työssäoloa. Tätä lisäpäiväoikeuden alarajaahan on korotettu useaan otteeseen vuosien varrella, ja tutkimuksissa on havaittu, että lisäpäiväoikeuden menettäneissä ikäryhmissä työllisyys on vahvistunut. Tässä esityksessä tavoitteena on nimenomaan vahvistaa näiden yli 55-vuotiaiden ihmisten työllisyyttä ja sitä kautta pidempiä työuria.

Valiokunta kävi tätä esitystä perusteellisesti läpi, ja täällähän tulee uutena tämä muutosturva, joka tukee muutosturvakoulutuksen kautta myös koulutusmahdollisuutta. Ja ehkä isona asiana on se, että myös kannustetaan ja tuetaan ikääntyneiden työntekijöiden mahdollisuutta osa-aikatyöhön ja on erilaisia keinoja työssäjaksamiseen.

Jollain tavalla Suomen työmarkkinat ovat siinä mielessä erilaiset, jos verrataan muihin Pohjoismaihin, että meillähän usein, kun lähdetään irtisanomaan ja muuta, toimet kohdistuvat ikääntyneisiin työntekijöihin. Nyt osin myös tämän tyyppiset esitykset pyrkivät puuttumaan siihen, että me pidetään ihmisistä huolta, ihmiset pystyvät työskentelemään sinne työuran loppuun asti ja heidän työssäjaksamistaan vahvistetaan. Ylipäänsä meidän työurat varmasti tulevaisuudessa vielä pitenevät.

Ehkä loppuun vielä haluaisin sanoa, että valiokunta ja hallituskin pitävät tärkeänä sitä, että me vahvistetaan tätä asenneilmastoa, jossa nimenomaan ikääntyneet työntekijät nähdään voimavarana. Tutkimusten mukaan ikä itsessään ei vaikuta työ- ja toimintakykyyn eikä osaamisen kehittämiseen ennen vanhuuseläkeikää, eli tammöiseen ikäsyrintään ja muuhun pitää puuttua työmarkkinoilla. Näiden meidän selvitystenkin mukaan meidän tulisi kiinnittää aiempaa enemmän huomiota turvallisten ja työkykyä tukevien työolojen kehittämiseen kaikenikäisten osalta työuran eri siirtymävaiheissa. — Kiitoksia.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitoksia. — Edustaja Satonen.

**17.35 Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Tähän asiaan otan kaksi näkökulmaa. Toinen on kansantaloudellinen näkökulma, ja toinen on sitten tammöinen yksilökohtainen näkökulma.

Jos ensin lähdetään tästä kansantaloudellisesta lähtökohdasta, niin sen verran muistellaan vanhoja, että kun Antti Rinteen hallitus aikoinaan perustettiin, se heti kärkeen lisäsi huomattavan määrän valtion menoja, ja niitä oli tarkoitus sitten rahoittaa sillä, että työllisyys paranee, ja nimenomaan sellaisella työllisyyden kasvulla, joka myös vahvistaa valtiontaloutta — ei siis pelkästään sillä, että luodaan yhteiskunnan tukemia työpaikkoja, vaan ihan aitoja työpaikkoja. No, Rinteen/Marinin hallituksen työssä tämä esitys, jota siis kan-

natan, on ollut lähes ainoa esitys, joka on tähän tavoitteeseen — yhdessä jo aiemmin tehdyn tämän ikärajan vuodella noston kanssa — ja joka palvelee sitä tavoitetta. Ja tietysti kuvaa aika lailla, että tätä ainoatakin, jolla hieman yritetään myös valtiontaloutta vahvistaa, perussuomalaiset vastustavat. Mutta tämä toki vain pieneltä osalta vastaa siihen tarpeeseen, jonka hallitus itse itselleen asetti. Eli hallitus on... Olisiko noin viidennes suurin piirtein saatu aikaan näillä hallituksen tekemillä päätöksillä niistä päätösperäisistä työpaikoista, joilla alun perin piti liikkeelle lähteä. Tämähän on sillä tavalla myös merkittävä kysymys, että yksi syy, että kokoomus ei ole tässä nykyisessä hallituksessa, on nimenomaan se, että me vaadimme jo hallitusneuvotteluissa — tai -tunnusteluissa, neuvotteluissa ei oltu — sitä, että näitä reformeja pitää tehdä ja valtiontaloudesta kantaa huolta, jos tehdään lisämenoja. Muille riitti se, että tehdään näitä työllisyystavoitteita, joita ei noudatettu. Työllisyys on toki noussut, mutta se on eri asia, koska se liittyy sitten tähän velkaelvytykseen, jota koronan puolella on tehty ja niin poispäin.

No, sitten tällainen yksilökohtainen lähtökohta, johon kieltämättä edustaja Nurminen myöskin viittasi äsken varsin hyvin: Nythän tässä ajatellaan niin — olen itse muuten täytännyt 55, että asia on sikäli läheinen — että tämä on joku onnela, kun pääsee tähän eläkeputkeen. Tosiasia on se, että heidän, jotka eläkeputkeen jäävät, eläkkeensä jää lähes 20 prosenttia pienemmäksi verrattuna niihin, jotka tekevät koko työuran, ja se on muuten aika iso asia, jos sattuu olemaan niitä eläkevuosia vielä paljon. On hyvä tässä esityksessä, että tässä on tämä muutosturva, tämä koulutusmahdollisuus, että haetaan niitä uusia työmahdollisuuksia. Mutta aivan varmaa on, kuten aiemmista päätöksistä tiedetään jo, että ihan varmasti kun tämä eläkeputki poistuu, näitä irtisanomisista ja henkilövähennyksistä ei kohdistu niin paljon näihin yli 55-vuotiaisiin kuin aikaisemmin. Se käytäntö muuttuu, koska tähän asti on ollut kaikkein helpointa pistää heidät heti ensimmäisenä eläkeputkeen ja sitten vasta on ruvettu miettimään, keitä muita mahdollisesti irtisanoaan. Tämä käyttäytymisvaikutus on jo aiemmista päätöksistä nähtävissä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Meri.

**17.38 Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Olin muutaman ajatuksen ajatellut tästä sanoa, mutta nyt oli kyllä pakko tulla tänne eteen, koska kokoomuksen edustaja Satonen piti kyllä aika erikoisen puheenvuoron.

Ensinnäkin, jos mennään kokoomuksen talouslinjaan siitä, mistä säästöt otetaan, niin olen huomannut lähinnä sosiaaliturvaleikkaukset kaikkein vähävaraisimmilta. En ole koskaan kuullut, että kannattaisitte — vaikka puhutte siitä, että asiat pitää laittaa etusijajärjestykseen — meidän perussuomalaisten esityksiä muun muassa kehitysavun leikkaamisesta, [Arto Satosen välihuuto] haitallisen maahanmuuton juurisyiden torjumisesta tai tällaisia hyvin keskeisiä esityksiä, joita meillä on ollut.

Mutta mennään päs nyt tähän esitykseen, josta te sanoitte, että se on erittäin hyvä. Otan tästä esityksestä asioita. Esityksessä irtisanottavalle työnantajalle kohdistettava muutosturvamaksu tulee olemaan pienempi kuin nykyinen lisäpäiviin liittyvä omavastuumaksu. Työnantajan koko otettaisiin omavastuumaksua vastaavalla tavalla huomioon maksua määriteltäessä, mikä tarkoittaisi, ettei maksua määrättäisi pienille työnantajille ollenkaan. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää todennäköisenä, ettei nykyistä pienempi omavastuumaksu johda siihen, että 55 vuotta täyttäneitä työntekijöitä irtisanoitaisiin nykyistä vähemmän, vaan vaikutus on todennäköisimmin päinvastainen. Se siitä kokoomuksen

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

huolesta, että ihmisillä olisi pitkä työura. Monet sen ikäiset ihmiset ovat äärettömän arvokkaita osaajia.

Ja edelleen muutosturvapaketti on heikennys nykytilanteeseen verrattuna myös sen käyttöalueen rajauksen suhteen. Muutosturvan pariin pääsisi vain, jos on irtisanottu tuotannollisista ja taloudellisista syistä, kun eläkeputkeen on päässyt kaikissa tapauksissa aiemmin. Kun te puhuitte niistä valtavista säästöistä: nyt puhutaan myös yksilöistä, keihin tämä, edustaja Satonen, kohdistuu — kokoomus unohtaa, että ihmiset eivät ole pelkkiä lukuja. Hallituksen esityksen mukaan muutosturvapaketti vahvistaisi työllisyyttä noin 400 työllisellä. Hyvä, hienoa, hienoa, mutta muutosturvapaketin vaikutukset viranomaistyöhön ovat huomattavat, ja on todennäköistä, että pakettiin käytetyt resurssit ovat poissa muusta työvoimapaikpalvelun toiminnasta. Ja en tiedä sitten, missä se kokonaissäästö teidän mielestänne on.

Ja kyllä toivoisin hallitukselta — nyt täällä on esimerkiksi entinen sosiaali- ja terveysministeri Pekonen ja sosiaalidemokraattien työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen Nurminen — kuulkaa, mieluummin porkkanaa kuin keppiä. Jos te maksaisitte esimerkiksi työnantajille, jotka eivät luovu näistä meidän arvokkaista yli 55-vuotiaista työelämässä, jonkinlaisia bonusta tai jotain sivukulualennuksia, niin eikö se olisi parempi kuin se, että ihmisen muutosturva heikkenee niin sanotusti? Eikö se olisi parempi näin päin? Minä ainakin ajattelen, että porkkana on aina parempi kuin keppi.

Näistä syistä perussuomalaisten valiokuntaryhmä on päätnyt näihin esityksiin, ja annan mielelläni teille näitä meidän ideoita — meillä oli ryhmässä erittäin hyviä ideoita siihen, miten saisimme työnantajat pitämään meidän ikäihmiset töissä. He eivät ole omasta syystään jääneet vaille työtä. Tiedämme jokainen, että kun enemmän ikää tulee, niin on hyvin vaikeaa päästä sinne työhaastatteluun, kun pitäisi olla valtava kokenut, mutta pitäisi olla mielettömän pitkä työura ja sitten pitäisi olla kuitenkin nuori. — Kiitos. [Rami Lehto: Vasemmisto on lähtenyt kokoomuksen linjoille!]

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Satonen.

**17.42 Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Ei ihan käynyt selville tuosta edustaja Meren puheenvuorosta, vastustaako hän koko esitystä vai vastustaako hän tätä muutosturvaa, mutta joka tapauksessa, jos lukee tätä hallituksen esitystä, ei tarvitse lukea kuin tämä kohta ”Esityksen pääasiallinen sisältö”, joka on siinä ensimmäisenä, ja siinä todetaan: ”Tämän esityksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä 8 300 hengellä vuoden 2029 loppuun mennessä, ja lisäksi työllisyyttä parantava väliaikainen varantovaikutus on tuhat työllistä.” Tämä on aika iso juttu. Se täytyy tässä yhteydessä ymmärtää.

Sitten korjaan sen verran edustaja Meren lausuntoa, että kun te puhuitte näistä sosiaali-tuista, niin en tiedä, olemmeko kaikkia perussuomalaisten esityksiä kannattaneet, mutta tuemme kyllä sitä hallituksen tekemää esitystä, että pienimpiä sosiaalietuuksia korotettiin nyt tämän inflaation aikana jo kesken vuoden. Se oli mielestämme erittäin, erittäin hyvä esitys nimenomaan tässä tilanteessa, missä me nyt ollaan. Nyt eletään niin kuin poikkeuksellista aikaa. Toki olisi hyvä, että saataisiin vielä siihen tuloveronkevennyksiä päälle kaikille palkansaajille, yrittäjille ja maanviljelijöille ja eläkeläisille tukemaan ostovoimaa, mutta se menee ehkä vähän toisen sektorin asiaksi. Otin sen puheeksi, kun se äsken kävi ilmi.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Arvoisa puhemies! Vielä ihan lopuksi tästä sellainen näkökulma, että tämä on tärkeä kohta, että kun ihminen ikääntyy mutta on työkykyinen ja työhaluinen, kuten varmasti hyvin pitkälle kaikki ovat, olisi mahdollisuus osa-aikatyöhön. Itse asiassa Singaporessa on käytössä sellainen malli, että työehtosopimuksia ikääntyneille räätälöidään sillä tavalla, että osa-aikatyö on mahdollista ottaa käyttöön. Voidaan siis lyhentää työaikaa tai voidaan keventää vastuita. No, se johtaa myös muutoksiin palkassa, mutta samaan aikaan sitten voidaan käyttää varhaiseläkejärjestelmää tukemassa tätä yhtälöä. Mielestäni tällaisia asioita meidän pitäisi ottaa huomioon.

Se on ihan totta, että kaikissa ammateissa ja kaikissa työtehtävissä ihmisen työkyky ei säily sinne eläkeikään asti täysimääräisenä, ja tämä tulee ottaa huomioon, ja se on ihan viisasta politiikkaa, mutta kyllä meidän tulee tähdätä siihen, että meidän työurat pitenevät. Mitään muuta keinoa meillä ei ole rahoittaa näitä hyvinvointiyhteiskunnan palveluita, ja luulen, että kaikki meillä haluavat, että meillä on jatkossakin laadukas koulutus ja terveydenhoito, kohtuullinen sosiaaliturva ja turvallisuuspalvelut kunnossa. Eli tässä suhteessa tämä on ainoa mahdollinen tie, että työllisyyttä edistetään.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Nurminen.

**17.45 Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Kaikista tärkeintä on työllisyyden vahvistaminen ja myös ennen kaikkea se, että me pidetään ikääntyneistä työntekijöistä huolta ja että he pysyvät meidän työmarkkinoilla mahdollisimman pitkään. [Leena Meri: Kyllä on!] Tämänkin esityksen kanssa on tärkeää, että me seurataan koko ajan vaikutuksia ihmisten toimeentuloon ja sitä, miten näitä käytetään, ja sitten puututaan niihin asioihin, mikäli jostain ilmenee.

Haluan myös sanoa, että meidän työllisyysaste tällä hetkellä on meidän mittaushistorian kaikkein korkeimmillaan, ja jos katsotaan hallituskauden alkua, meillä on noin 100 000 työllistä enemmän kuin hallituskauden alussa. [Leena Meri: No en nyt moittinut sitä!]

Mitä tulee edustaja Meren keppi tai porkkana -kommenttiin, niin sivuutitte kyllä ihan täysin sen, että teidän aikana säädettiin muun muassa aktiivimallia ja monia muita keppilainsäädäntöjä työttömille, [Leena Meren välihuuto] jotka me tällä hallituskaudella olemme purkaneet. Nimenomaan meidän työllisyyspolitiikka ei ole perustunut viime kauden keppipolitiikkaan vaan nimenomaan työllisyyden vahvistamiseen, tukemiseen ja kannustamiseen.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Pekonen.

**17.46 Aino-Kaisa Pekonen vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on tullut hyvin esiin se, että meidän tarvitsee vahvistaa ikääntyneiden ihmisten työelämässä olemista ja työelämässä pysymistä, ja sen takia on äärimmäisen tärkeitä, että me keskitytään jatkossa erityisesti työkyvyn parantamiseen, työhyvinvoinnin ylläpitämiseen ja myöskin työssäjaksamiseen.

Edustaja Satonen puhui tässä hyvin osatyökykyisistä ja osatyökykyisyydestä. Meillä taitaa Suomessa olla yhdet Pohjoismaiden alhaisimmista luvuista osatyökykyisyyden suhteen, ja pitäisin itse sitä tosi tärkeänä, että niin siellä työelämän alkupäässä, kun on perhettä ja niin sanotut ruuhkavuodet, kuin toisaalta työelämän loppupäässä voitaisiin entistä enem-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

män tarjota työntekijöille osa-aikatyötä, jotta ihmiset pystyisivät myöskin paremmin yhdistämään työelämää ja perhe-elämää.

Tämän esityksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä, ja kuten edustaja Nurminen edellä totesi, niin työllisyys on kyllä tämän hallituskauden aikana parantunut upeasti. Tämä eläkeputken poistaminen ei ole ollut vasemmistoliitolle mitenkään mieluinen asia, mutta todettakoon tässä myös se, että jos edustajat täällä salissa ovat huolissaan siitä, että ikääntyneet ihmiset eivät pysy siellä työelämässä tai heitä työnantajien toimesta laitetaan ulos työpaikoilta, niin tämä eläkeputki on yksi semmoinen asia, mikä on ikään kuin ollut siihen syyllinen. [Leena Meren välihuuto] Eli kun työpaikoilla käynnistetään yt-neuvotteluita, on tarvetta vähentää syystä tai toisesta työntekijöitä, niin ensimmäiseksi katsotaan ne työntekijät, joilla on niin sanotusti mahdollisuus päästä putkeen, mutta haluan huomauttaa, että kaikille työntekijöille tämä ei ole mieluinen vaihtoehto. Kuten edustaja Satonen totesi, niin se vaikuttaa eläkekertymään mutta moneen muuhunkin asiaan, ja sen takia pidän ihan perusteltuna tätä esitystä.

Erityisesti tämä esitys, jossa vasemmiston vaikutuksesta on saatu tämä muutosturvaraha, joka sitten ehkäisee ikääntyvien työntekijöiden irtisanomisia, on äärimmäisen hyvä tässä paketissa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Juuso.

**17.49 Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Se, että tämä esitys vähentäisi ikääntyvien irtisanomista, ei tule käytännössä toteutumaan, koska jos sanotaan, että ennen ovat voineet jäädä pois nämä, jotka pääsevät lisäpäiville, niin nythän työnantaja voi sanoa, että no, on tämä muutosturvapakettin sääntö ja voi sillä keinolla pistää yli 55-vuotiaat ulos sieltä ja voi viitata tähän muutosturvapakettiin, joka on omavastuullisesti, siis työnantajalle, halvempi vaihtoehto kuin se, että ihminen pääsee lisäeläkepäiville. Se riippuu ihan siitä, kenenkä kannalta asioita tarkastellaan, kenelle tämä on edullinen. Kokoomuksen kannan ymmärrän kyllä, sen, miltä kannalta asioita tarkastellaan, mutta perussuomalaiset katsovat tätä asiaa tämän yksittäisen työntekijän kannalta. Ikääntyneitä työntekijöitä on helppo lempata yrityksestä ulos, koska heillä on monesti parempi palkka. Yritys saa nuorempia työntekijöitä paljon halvemmalla sinne ja mahdollisesti vielä näitä muualta, kolmansista maista tai muualta Euroopasta tulevia, jotka tulevat sitten tosi edullisesti. Totta kai yrityksen kannattaa sanoa näitä ikääntyviä työntekijöitä irti tuotannollisilla ja taloudellisilla syillä ja vähän ajan päästä palkata sitten uusia, nuoria. Sopii varmasti oikein hyvin kokoomukselle, voin kyllä kuvitella.

Toistan vielä sen, että tämä oikeus siirtyä osittaiselle työajalle omakustannushintaan ja mahdollisella työnantajan suostumuksella, on aivan turha lakipaketti, koska tämä mahdollisuus on olemassa jo tällä hetkellä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Lehto.

**17.50 Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Pekonen ja edustaja Nurminenkin täällä puolusteleivat näitä huonoja lakiesityksiä sillä, että työllisyys on parantunut tämän hallituksen aikana. Kyllä, mutta se on aikaisemmasta, ihan muista syistä, eliikkä kun maailmantalous on lähtenyt nousuun vuosia sitten, niin Suomi on tullut perässä ja se on näkynyt nyt täällä työllisyydessä, kun on vientikin vetänyt entistä enemmän, mutta nyt, kun taas

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

talous sakkaa, niin se työllisyys lähtee alaspäin, ja sitten tulee tämä hallituksen, tämän Marinin hallituksen, tuoma aktiivimalli kakkonen ja sitten tämä [Leena Meri: Niin, Nurminen!] eläkeputken leikkaus. Nämä tulevat niihin ikääntyviin työntekijöihin sitten iskemään entistä kovemmin.

Me tiedetään, että työnantaja saa nyt halvemmalla irtisanoa sen ikääntyneen työntekijän. Useasti ikääntyneellä työntekijällä voi olla pikkasen, vähän remppaa tai tällaista, ja se työnantaja katsoo, että pistetäänpä tuo pois, kun se on entistä halvempi pistää pois, ja sitten se on siellä aktiivimalli kakkosta, kirjeitä täyttelemässä, kun työpaikkoja ei ole mutta on pakko olla siellä. Te laitate nyt vähän nöyrytymään tätä ikääntynyttä työväestöä ja väitätte, että tämä on heidän parhaaksensa. Nyt te selitätte tätä vähän toistepäin. Tämä työllisyyden parantaminen ei ole teidän ansiotanne, mutta tämä työntekijöiden ja työttömien kyykyttäminen on teidän ansiotanne.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Satonen.

**17.52 Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Ihan vielä lyhyesti tähän edustaja Juuson puheenvuoroon. Tämä ei ole ihan nyt rakettitiedettä, vaan tätä eläkeputken ikärajaa on nostettu jo useita kertoja — mihin täällä myöskin edustaja Nurminen viittasi — ja siitä on ihan kiistatonta tutkimusnäyttöä, että joka kerta, kun tätä eläkeputken ikärajaa on nostettu, niin työurat ovat pidentyneet ja työllisyys on kasvanut. Eli ei ole siis käynyt niin, että se olisi automaattisesti johtanut näiden ikääntyneiden irtisanomiseen, vaan aivan päinvastoin, kuten Pekonen täällä sanoi.

Monissa pörssiyhtiöissä on ollut ihan yleinen käytäntö, että jos väkeä täytyy vähentää, niin ensin katsotaan ne, jotka pääsevät eläkeputkeen, ja ne pistetään ensimmäisenä pois, ja sen jälkeen ruvetaan sitten lopuista miettimään, ketä pistetään pois. Jos nämä kaikki ovat samalla viivalla, niin on ihan varma, että niitä kokeneita, osaavia työntekijöitä ei kyllä ensimmäisenä pois pistetä, ei ainakaan joka firmasta. Mutta toki on tärkeätä, että sitten on tämä muutosturvan koulutusmahdollisuus olemassa, että pääsee muualle.

Ja tällä hetkellä me eletään työvoimapulapulan aikaa — toki voi olla, että suhdanteet muuttuvat, mutta tällä hetkellä meillä on 240 000 työpaikkaa avoimena, niin että kyllä töitä on varsin hyvin tarjolla osaajille. Ja suurimmalla osalla niistä, jotka ovat pitkän työuran tehneet, on hyvää, laajaa osaamista, niin että toivoisin nyt vähän realismia tähän ja ainakin sen, että tunnustettaisiin ne tutkimustulokset, jotka aiemmista päätöksistä ovat voimassa, eikä ihan mutu-tuntumalla heitettäisi näitä lausuntoja.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Juuso.

**17.54 Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Nyt kun tuli puhe tästä tutkimuksesta, niin tämän esityksen perusteluissa todetaan näin: ”Nykyistä lisäpäivien rahoitukseen kohdistuvaa irtisanovan työnantajan omavastuumaksua on arvioitu, ja suurempien yritysten kohdalla irtisanomiskustannuksen nousu vähensi siirtymiä työttömyyteen.” Nyt hallitus kuitenkin on päättänyt toimia tämän tutkimustiedon vastaisesti. Mikäli esitetty lainsäädäntö tulee voimaan, työnantajat tulevat säästämään keskimäärin noin puolet entisestä omavastuumaksusta.

Yleiskeskustelu päättyi.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 62/2022 vp sisältyvien 1.—12. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikenneturvallisuusmaksusta annetun lain 4 §:n ja liikennevakuutuslain 87 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 86/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 8/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 86/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **11. Hallituksen esitys eduskunnalle työehtodirektiivin täytäntöönpanemiseksi ja vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän asemaa parantavaksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esitys HE 60/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2022 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 7/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

*Keskustelu*

**17.56 Aino-Kaisa Pekonen vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetuilla muutoksilla on tarkoitus panna täytäntöön 20.6.2019 hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi avoimista ja ennakoitavista työehdoista Euroopan unionissa eli työehtodirektiivi. Työehtodirektiivissä säädetään vähimmäisoikeudet, jotka koskevat unionissa kaikkia työntekijöitä, joilla on työsopimus tai työsuhde. Tarkoituksena on parantaa etenkin epävarmoissa työsuhteissa työskentelevien työntekijöiden asemaa edistämällä nykyistä turvatumia ja ennakoitavampia työehtoja ja ottaa samalla huomioon myös uusien työsuhteen muotojen kehitys. Esityksellä toteutetaan lisäksi pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan pätäkätöissä ja nollatuntisopimuksella työskentelevien asemaa parannetaan ja vaihtelevalla työajalla työskentelevän henkilön työajan vakiintumista vahvistetaan lainsäädännöllä.

Suomen kansallinen työlainsäädäntö ei vastaa kaikilta osin niitä vaatimuksia, joita työehtodirektiivissä asetetaan. Tämän vuoksi on tarpeen muuttaa eri työlakien yksittäisiä säännöksiä, samoin kuin lisätä lakeihin muutamia uusia säännöksiä. Hallitusohjelman kirjauksen on lisäksi katsottu edellyttävän muutoksia vaihtelevaa työaikaa noudattavaa työntekijää suojaaviin säännöksiin.

Työehtodirektiivin kansallisessa täytäntöönpanossa pyritään hallituksen esityksen mukaan täyttämään ainoastaan direktiivin asettamat vähimmäisvaatimukset ja hyödyntämään direktiivin sallima liikkumavara sen täytäntöönpanossa täysimääräisesti. Tarve liikkuma-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

varan hyödyntämiseen tulee esityksen mukaan eritoten työnantajille sääntelyn noudattamisesta aiheutuvan lisääntyvän hallinnollisen taakan vuoksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että työnantajien hallinnollista taakkaa ei lisätä kohtuuttomasti. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ei kuitenkaan pidä implementointiin valittua linjaa kaikilta osin tarkoituksenmukaisena. Direktiivin 9 artiklan mukaan työnantaja ei saa kieltää työntekijää ottamasta vastaan työtä muilta työnantajilta sovitun työajan ulkopuolella eikä työnantaja myöskään saa kohdistaa sanktiota työntekijään, jos tämä tekee näin. Direktiivi sallii kuitenkin jäsenvaltioiden säätää siitä, millä objektiivisilla syillä työntekijän muille työnantajille työskentelyä voidaan rajoittaa. Tällaisia syitä ovat esimerkiksi työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojeleminen, liikesalaisuuksien suojeleminen ja eturistiriitojen välttäminen.

Hallituksen esityksen mukaan työsopimuslain kilpailevaa toimintaa koskevan 3 luvun 3 §:n säännös täyttää direktiivissä edellytetyn kansallisen sääntelyn, eikä sivutyötä koskeva vasta direktiivin 9 artiklasta siksi aiheudu tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä. Mainitun työsopimuslain 3 luvun 3 §:n mukaan työntekijä ei saa tehdä toiselle sellaista työtä tai harjoittaa sellaista toimintaa, joka huomioon ottaen työn luonne ja työntekijän asema ilmeisesti vahingoittaa hänen työnantajansa työsuhteissa noudatettavan hyvän tavan vastaisena kilpailutekona. Lain esitöiden mukaan kilpailevaa toimintaa koskeva rajoitus ei tarkoita, että työnantajalla olisi yksinoikeus työntekijänsä työvoimaan. Esimerkiksi osa-aikatyötä tekevällä olisi oikeus hakeutua toisellekin työnantajalle ammattinsa mukaisiin töihin, ellei työtehtävien erityisluonteesta johtuisi muuta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn kantaan siitä, että kansallisen lainsäädännön voidaan katsoa täyttävän direktiivin edellyttämän sääntelyn. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että kilpailevaa toimintaa koskeva työsopimuksen säännös ja direktiivin sivutyön sallimista koskeva säännös on säädetty eri tarkoitukseen. Direktiivin 9 artiklan pääsääntönä on, että työntekijällä on oikeus ottaa vastaan työsuhteen aikana muuta työtä, ja sen tavoitteena on antaa työntekijälle oikeus tehdä useampaa työtä samanaikaisesti toimeentulonsa turvaamiseksi. Työsopimuslain kilpailevaa toimintaa koskevan säännöksen tarkoituksena taas on suojata työnantajaa työntekijän kilpailevalta toiminnalta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on kiinnittänyt huomiota kilpailevan toiminnan kiellon ongelmiin vaihtelevan työajan työsopimuksissa muun muassa nollatuntisopimusten kieltämistä koskeneesta kansalaisaloitteesta antamassaan mietinnössä 2017. Tuolloin valiokunta totesi saamansa selvityksen perusteella, että kilpailukieltoehtoja käytetään myös nollatuntisopimuksissa, jolloin tällaiseen sopimukseen sidottu työntekijä ei voi tehdä työtä toiselle työnantajalle, vaikka hänelle tarjottaisiin työtunteja vain vähän.

Käsittelyssä olevan esityksen asiantuntijakuulemisessa saadun selvityksen mukaan työmarkkinoilla on sivutoimen tekemisessä edelleen samanlaisia ongelmia kuin kansalaisaloitteen käsittelyn aikana vuonna 2015. Saadun selvityksen mukaan työnantaja saattaa usein kieltää työntekijää työsuhteen aikana työskentelemästä muille työnantajille silloin, kun kyse on osa-aikaisesta työstä. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa sääntelyn toimivuutta tarkasti ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin sääntelyn kehittämiseksi.

Vaihtelevaa työaikaa tekevän työntekijän työnteon ennakoitavuuden parantamiseksi työaikalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 30 a §. Pykälän mukaan työvuoron merkitseminen työvuoroluetteloon edellyttää työntekijän suostumusta, jos säännöllistä työaikaa on tarkoitus sijoittaa niiden viikonpäivien ja/tai kellonaikojen ulkopuolelle, jotka työntekijäl-



## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

le on työsuhteen alkaessa 2 luvun 4 §:ään ehdotetun muutoksen perusteella ilmoitettu. Lisäksi työvuoron merkitseminen työvuoroluetteloon edellyttää työntekijän suostumusta, jos työaika ylittää vaihtelevan työajan sopimuksessa sovitun vähimmäistyöajan. Suostumus voidaan antaa kutakin kertaa varten erikseen tai lyhyehköksi ajaksi kerrallaan.

Valiokunta katsoo, että ehdotettu sääntely parantaa työntekijöiden mahdollisuuksia suunnitella ajankäyttöään. Se helpottaa ja mahdollistaa työn tekemistä tarvittaessa myös muulle työnantajalle ja saattaa osaltaan helpottaa myös työvoimapulaa. Lisäksi mahdollisuudella suunnitella aikataulunsa on myönteinen vaikutus työntekijän työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa ja työssäjaksamisessa.

Työvuorojen perumiseen liittyen työehtodirektiivin 10 artiklan 3 kohdan mukaan jos jäsenvaltiot sallivat työnantajan peruuttaa työtehtävän ilman korvausta, on jäsenvaltioiden toteutettava tarvittavat toimenpiteet kansallisten lakien, työehtosopimusten tai käytäntöjen mukaisesti sen varmistamiseksi, että työntekijällä on oikeus saada korvaus, jos työnantaja peruuttaa tietyn kohtuullisen määräajan jälkeen työntekijän aiemmin vastaanottaman työtehtävän. Direktiivissä edellytetystä korvauksesta on säännös ehdotetussa työaikalain 30 a §:n 3 momentissa. Momentin mukaan työntekijälle on maksettava korvaus haitasta, joka aiheutuu työnantajan peruuttaessa työvuoron myöhemmin kuin 48 tuntia ennen sovitun työvuoron alkamista. Kyseessä on niin sanottu perälautasäännös, joka tulee sovellettavaksi vain, jos työntekijälle ei makseta korvausta [Puhemies koputtaa] sopimuksen tai työsopimuslain 2 luvun 12 §:n nojalla. — Vieläkö voi jatkaa hetken? [Puhemies: Kyllä voi!]

Puhemies! Muutama asia vielä:

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että haitasta aiheutuvan korvauksen peruste jää esityksessä epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi. ”Haitta” on ilmaisuna laaja, ja se voi käsittää monentyyppistä haittaa, kuten kipua, särkyä, invalidisoitumista ja niin edelleen. Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan keskeinen haitta on peruuntumisesta aiheutunut ansionmenetys. Valiokunta huomauttaa, että kustannuksia aiheuttavaa haittaa työntekijälle syntyy myös muista tekijöistä kuin ansionmenetyksestä. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset järjestelyt — kuten lastenhoito — joita työntekijä on tehnyt voidakseen tehdä työvuoron suunnitellulla tavalla. Valiokunta katsoo, että korvauksen määrää arvioitaessa taloudellinen haitta pitää ymmärtää niin, että se sisältää ansionmenetyksestä aiheutuvan haitan sekä työvuoron peruuntumisesta työntekijälle välittömästi aiheutuvat kulut.

Puhemies! Valiokunta ehdottaa ensimmäisen lain 2 luvun 4 §:n 1 momenttiin tarkennusta ja viittausta 5 momenttiin — näin se vastaisi yksityiskohtaisia perusteluita — ja 6 §:ään valiokunta ehdottaa pykälän otsikkoon teknistä muutosta.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät 2., 3. ja 5.—7. lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvät 1. ja 4. lakiehdotuksen.

Puhemies! Mietintö on yksimielinen.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitokset. — Ja edustaja Lehto.

**18.05 Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! No, nyt hallituksen entiset työväenpuolueet ovat palanneet juurilleen, kun työntekijän asemaa parannetaan, [naurahtaa] mutta tähän onkin työehtodirektiivin täytäntöönpanemista, tämä tulee EU:sta. Ei vaan, tämä hallituk-

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

sen esitys on hyvä esitys, ja tässä parannetaan tosiaan työntekijän asemaa, varsinkin pätkätyötä tekevien asemaa, nollatyösopimuksilla olevien työntekijöiden asemaa.

Mutta tämä korvaus peruuntuneesta työvuorosta, että työntekijälle on maksettava korvaus haitasta, joka aiheutuu työnantajan peruuttaessa työvuoron myöhemmin kuin 48 tuntia ennen sovittua työvuoron alkamista: tässähän valiokunta kiinnitti huomiota ansioituneesti, että haitasta aiheutuvan korvauksen peruste jää epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi. Sama kuin tämä ”kohtuullinen korvaus”: olisi ihan hyvä, että hallituksen esityksissä olisi selkeäpiirteisesti aina, mitä tuo on, ”kohtuullinen korvaus” ja ”haitasta”. No, mistä haitasta? Mikä on kohtuullinen korvaus? Jos työnantajalta kysyy, mikä on kohtuullinen korvaus, se on ihan eri kuin työntekijältä kysyttäessä. Ja kun eri työnantajilta kysytään, niilläkin se ”kohtuullinen korvaus” ihan vaihtelee. Olisi paljon selvempää tulevaisuudessa, kun näitä jossain sitten ratkotaan — oikeusasteissakin ehkä — että olisi selkeät sitten nämä rajaukset siitä, mitä se on.

Mutta tämä hallituksen esitys on kokonaisuudessaan hyvä, tämä on kannatettava, siksi valiokuntakin oli yksimielinen tästä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Ja edustaja Nurminen.

**18.07 Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti — valiokunnan puheenjohtaja Pekonen esitteli tämän erittäin hyvin, ja yhdyn myös tähän kiitokseen, mitä edustaja Lehto toi tässä.

Ehkä siinä laajemmassa keskustelussa, mitä tämänkin asian sisällä käydään, mielestäni on hyvä, että me kiinnitetään huomiota meidän nykyisiin työmarkkinoihin, joilla yhä voimakkaammin on erilaiset pätkätyöt, silpputyöt ja tämmöiset nollatuntisopimukset ja ihmiset joutuvat, erityisesti palvelualoilla, tekemään useampaa työtä sen eteen, että he saavat toimeentulonsa, ja monet elävät osin työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamisella ja rajapinoissa. Totta kai tällä esityksellä pyritään myös parantamaan osakseen heidän asemaansa, mutta me tarvitaan myös vielä lainsäädännössä työmarkkinoiden pelisääntöjen vahvistamista niin, että ihmiset tulevat sillä yhdellä työllä toimeen ja saavat elääkseen. Tämä on pieni askel siihen suuntaan, mitä yhdessä harmonisoidaan, mutta me tarvitaan täällä vielä paljon töitä sen eteen.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin. — Vielä edustaja Pekonen.

**18.08 Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa herra puhemies! Osa-aika- ja silpputyötä tekevien aseman parantaminen on äärimmäisen tärkeää, ja siksi tämä hallituksen esitys, jossa yhdistyvät työehtodirektiivin implementointi sekä hallituksen esitys vaihtelevalla työajalla työskentelevien aseman parantamisesta, on oikeansuuntainen.

Vasemmistoliiton tavoitteena on luopua nollatuntisopimuksista kokonaan, ja tämä hallituksen esitys on askel kohti tätä päämäärää. Jatkossa työnantajalla on velvollisuus omaaloitteisesti tarkastella toteutuneita työtunteja ja tarjota parempaa sopimusta, mikäli vähimmäistuntimäärä ylittyy jatkuvasti. Työntekijöille onkin taattava aito mahdollisuus saada työsopimuksen tunteja tarkistettua ylöspäin.

Tätä hallituksen esitystä on kritisoitu siksi, että sen täytäntöönpanossa on pyritty täyttämään ainoastaan työehtodirektiivin vähimmäisvaatimukset. Jatkossa onkin siis paljon tehtävää epävarmoissa työsuhteissa olevien ihmisten aseman parantamiseksi.

## Pöytäkirja PTK 77/2022 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 60/2022 vp sisältyvien 1.—7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion virkamieslain ja Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 50/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2022 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 50/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **13. Hallituksen esitys eduskunnalle lannoitelaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 32/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2022 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 32/2022 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### **14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain, asunto-osakeyhtiölain, osuuskuntalain ja yhdistyslain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 47/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 12/2022 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 47/2022 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### **15. Hallituksen esitys eduskunnalle säästöpankkien ja hypoteekkiyhdistysten kokouksiin etäyhteydellä osallistumista koskevaksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esitys HE 67/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2022 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 67/2022 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

## **Pöytäkirja PTK 77/2022 vp**

### **16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 85/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2022 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 85/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### **17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta**

Hallituksen esitys HE 92/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2022 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 92/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

### **18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansallisesta vientilupaviranomaisesta**

Hallituksen esitys HE 79/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 8/2022 vp

#### *Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 79/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### **19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 14/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 5/2020 vp, 8/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

#### *Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 21.6.2022 pidettävään täysistuntoon.

## **Pöytäkirja PTK 77/2022 vp**

### **20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Saavutettavuuskirjasto Celiasta sekä yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 95/2022 vp  
Valiokunnan mietintö SiVM 6/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 21.6.2022 pidettävään täysistuntoon.

### **21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 54/2022 vp  
Valiokunnan mietintö SiVM 7/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 21.6.2022 pidettävään täysistuntoon.

### **22. Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esitys HE 13/2022 vp  
Lakialoite LA 24, 51, 96/2020 vp  
Kansalaisaloite KAA 2/2019 vp  
Valiokunnan mietintö LaVM 10/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 21.6.2022 pidettävään täysistuntoon.

### **23. Hallituksen esitys eduskunnalle Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esitys HE 35/2021 vp  
Valiokunnan mietintö HaVM 14/2022 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 21.6.2022 pidettävään täysistuntoon.

## **Pöytäkirja PTK 77/2022 vp**

### **24. Seuraava täysistunto**

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 21.6.2022 klo 18.35. Täysistunto lopetettiin klo 18.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola